

PLEASE DO NOT REMOVE
CARDS OR SLIPS FROM THIS POCKET

UNIVERSITY OF TORONTO LIBRARY

PL
175
T24
1896

Tahir, Mehmed
Osmanli Edebiyati

626

16/110

Tāhir, Mehmed, Menemenlizāde

عثمانی و بیاتی

Osmanlı Edebiyatı
محرری

معارف نظارت جلیله سی مکتوبی قلمی مدیری و مکتب ملکیه
شاهانه کتابت رسمیه معلمی

عثمانلی زاده طاهر

معارف نظارت جلیله سنده متشکلی پروگرام قومسیونجه
مکاتب اعدادیه ایله مکتب ملکیه شاهانه تک صنوف اعدادیه سنده
تدریس اولنق اوزره قبول ایدلمشدر

معارف نظارت جلیله سنک رضصید

[تصدیق] مطبعه سی - باب عالی جاده سنده نومرو ۲۵

۱۳۱۴

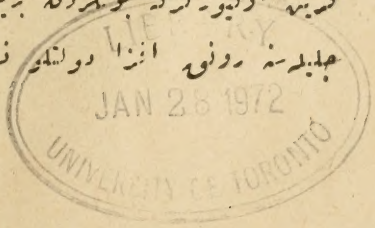
بو عصر مسعود همامونه حضرت يادشاهي که ممالک
عثمانيه ايجونه هر درلو نرقيانک مظهر بربر، باخاصه معارفک
مبدأ فيضانه و انتشاري عمر اولنه بيلير؛ نو بنو سامه آرای
ظهور اولانه آثار معارفی وری، انظار افتخاره نور افشانه
اولد قجه کوکلر لبریز شوق و افتخار اولامون قابل
دکلر .

PL
175
T24
1896

شو صوک زماندرده میدان کلاهه مؤسات معارف
بر بربر نظر افتخار اوکته کتیر لسه مرتبک آرا فیلد آثارک
کترنی انسانی میرتمه براتیر .

بو درجه فیضه و ترقی ابد مجرد یارده همنز شوکنلو
(عبر الطمیر) ثانی افندون حضرت تبریک اقدام تام
همامونلری نمره سی اولد یغنده شهرمی ابدیابر ؟

افکار منوره و منوره خرافتیه الهیابینه توفیق حرکتد
ایفای وظائفه پایشانه دأموریه دأما موفقیات متوالیه
قریه اولیور لکه بونلردنه برسی ده معارف نظارت
جدیده رونق انزا دولته زهری پاشا حضرت تبریر

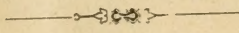
مرت نظارت جدید لرزمه معارفجه حاصل ایبرهله ترقیات
جد اقبال تشکرات اوله جوی بر در جوده در.

از ان جمله مطالب اعدادیه نیک تریبانی منتظم بر
برو غرامه ربط ایبره برك و کتابله انتخاب تعیین اولنجه روق
امر تریبات صرف معلولك غیرت دقت تدریسه مردوع
بر مالدیه ایلمه مشار الیه مضر تدریك مقام نظارت کلمه لرینی
متعاقب مطالبك تریبانی بر صورت هر برده نظر دقت و اعتناء
آلتمه و مخصوصاً بر قوم سیوره تشکیل اعدادیه لرده
اولقونیه بریده جوی علوم و فنونه دیونلرك هر بریده طلبیه
ارائه و تعلیم ایبره برك مباشرت مفصل برو غرامله
تعیین و ترتیب قلمنمه و اقتضا ایسه کتابلرك تألیف
و تحریریه اربانه حواله اولنمدر که بالکذا شو خدمت و
موفقیهت بر ناظر ایچونه مرار مفرست اوله بیایر.

ایسته بو کونه موقع انتشاره وضع ایتمکله مفرخ

بولند بغم شو اثر دخی بواجرات نافع نیک بر عمره
ناجیز بر .

کر چه بوزک زینبی عاجز لرینه حواله اید بلی فیلی زمانه
اولتسه ده مشاعر رسمیه انضمام اید معالمتک وظیفه سی ده
اشراز اید بید حکم فرصت زمانه یعنی ضمیمه ضمیمه قیصه التمه
اولد یعنی جبهه بر جوق وقت اول باسلام اولد بغم شو
اثری شمزی به قدر اکماله موفوق اوله ماشرم . بوسه
مکتب بک تعطیل زمانه بالاستفاده انعام اید بید بکم
عثمانی اریانک بعنایه الله تعالی طبع و نشرینه دخی موفوق
اولد بغمده طولایی کنرمی مختیار عمر ایدرم موضوعک عظمت بید
مقنا ب اولیا ، عجز اقتدارم طبیعیر که اثر داخله بر جوق
خطالر بولنسه بپ اولتسه ؛ انجوم بالعموم مؤلفه محرد لر
کبی بنده کزده خطیا تمک جلب اید بید حکمی تعریفانه
قارش خلو ص نیمی میر اتمک ایترم ؛ زیرا مقصودم عاجز اید
خدمت ایفاسنه چالتمقدنه بشقه بر شی دکلمه . ومع
الله التوفیق .

بنا ایستاده که کما هو در اولت
لها نه نقله تو ایستاده بید بید ان
بنا ایستاده که مقصودم عاجز اید

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

ادبیاتك ماهیتی و مقصد و غایه سی

بر فنی تحصیل ایچون هر شیندن اول تعریفنی بیلمک
یعنی ماهیتی اوکرمک لازمدر . اوله ایسه ادبیات
نهدر ؟

بر اثر معتبر مستثنا اولمق اوزره شمدی یه قدر
میدانه چیقان مؤلفات ادبیه مزده . مطلوبه موافق بر
تعریف مجمله تصادف ایدمدک .

اوزویا آنارینه مراجعت ایتدیگمز حالده ایسه
لوفرانقک « عملی و نظری ادبیات » نامنده کی اثرنده شو
تعریفی کوریرز :

« ادبیات آثار نفیسه نك یاخود ادبا آثارنده
بوله جغمز نمونه لرك معرفتیدر » .

استاد محترم اکرم بك بو عبارتی شو صورتله
اکمال ایدیور :

« اک مشهور ارباب قلمک اک منتخب واک مقبول

اثر لرندن استنباط و اخذ اولسان اصول و امثالک
معرفتیدر ،

قواعد ادبیه به دائر یازلمش بر تالیف ایچون بوندن
کوزل تعریف اوله مزسه ده بزم الکلامق ایستدیکمز کتابک
دکل بنفسه ادبیاتک تعریفیدر؛ بونی ایسه، یالکمز ادبا آتارنده
بوله جغمز امثالک معرفتنه حصر ایستدیکمز حالده عالمه
شامل اولان او یله بر ضیای بدیی پک محدود بر دائره
ایچنده تضییق ایتمش اولورز .

او حالده ادبیات نهدر؟ الکلامغه چالیشهلم .

معلومدرکه ادبیات لسان اوزرینه و لسان افکار
وحسیات اوزرینه مؤسسدر؛ افکار وحسیات ایسه انسانک
خارجله اولان مناسباتندن تولد ایدر؛ شو حالده ادبیاتک
تعریفی بومناسباتک تدقیقنده ارامق اقتضا ایلر .

افرادى یالکمز استعداد نطق ایله مفظور اوله رق
هنوز تکلمه باشلاماش بر انسان جمعیتی تصور ایدلم :
بونلر ایلمک دفعه نظر لرینه تصادف ایدن اشیا ارسنده
و آنلرله کندى یینلرندو موجود مناسباته واقف

اوله میه جقلرندن . بالطبع اشیائی مجرد وهر درلو مناسباندن
 عاری اولدوق نظر مطالعه یه آلرلر و کوردکاری شیلره
 یالکنز برر اسم آمینیله اکنفا ایدرلرکه بوصورتله لسانک
 اساسی اولان لغات میدانه کلیر .

کریک اشیا بیننده، کریک انسانلرله شیا ارسنده اولان
 مناسبات ظاهره یه وقوف پیدا ایدنجه لغات موضوعه
 آرسنده دخی بالطبع بو مناسبات انتقال ایده جکندن،
 ادوات و افعال ایله جملهلر تشکیانه و جملهلری بر برینه
 ربط ایتمکه باشلارلر . بو صورتلده لسانک قواعد
 صرفیه و نحویه سی وجود بولور مثلا : آج ایله میوه
 کلهلری بیننه انتقال ایدنجه « آجک میوه سی » ترکیبی
 تحصیل ایده جکی کی میوه ایله حیوان و انسان ارسنده کی
 مناسبات کیماته انتقال ایدرسه « آجک میوه سی ییمک »
 و ییمک ایله زمان بیننده کی مناسبت الفاظه منتقل اولنجه
 « آجک میوه سی ییدم، ییه جکم، ییورم » کی جملهلر
 میدانه کلیر .

افراد جمعیت سوق طبیعیت و دلالات عقل و حکمتله بالطبع
 ترقی ایده جکلرندن، انتظام، انسجام، آهنگ، علویت، سفلیت،

بسم الله الرحمن الرحیم
 اللهم اسرنا حله قوا سندنا جبارک

تنشيط، تنفير کي موجودات اړه سنډه محسوس اولان مناسبات
خفيه و معنويه يه واقف اولدقلمري زمار بونلری
دخی لغات موضوعه اړه سنډه نقل ایتمک ایستلر . بو
مناسبات ایسه صرف معنوی اوله ررق ادوات وروابط
استعمالیله قابل استحصالی اوله مدیغندن یا لکن صورت
بیان و تبلیغی ذوق و حس و خیالک تعیین ایده چکی قواعد
تطبیق ایله استحصالی اولنور که بو اسول ایله ده قواعد
ادبیه ظهور ایدر [°]

بر باغبان مقتدرک دست مهارتیه ترتیب و ترتیه
ایدلمش بر کلاسه تانه کیرلدیکی زمان نظره تصادف ایدن
لطیف لطیف چمنلرک دلربا دلربا چیچکلرک منظره سی
حس و خیالی اوقشایه ررق انسانی بر مرتبه حیران ایدر که
بو بدیعه زار لطافتی ترک ایتمکی کوکل ارزو ایلمز . عجبا
بو تاثیر نه دن نشأت اییدیور ؟ چیچکلرک طرحلرینی
بوزارق هر برینی بر طرفه آنه ق کوردیککنز انتظام

[°] شو افادات ماهیت ادبیاتی لایقیله تفهیم بچون قبول
اولمش فرضیاتدن عبارتندر یوقسه حقیقه تده لسان و ادبیاتک
ظهوری بو یولده میدر ویا بشقه بر صورتله میدر بورالینی تدقیق
ایتمک بو کتابک پرو غرامی خارجنده در .

یرینه بر اغتشاش قائم اولسه کاشنده اولکی لطافتی بوله بیایره یسکز؟ نه ممکن! دیمک که او لطافت. او تأثیر حد ذاتنده کوزل اولان ازهار و اشیا نیک دیکر لرینه نسه بتابه کتدی لرینه اک مناسب اولان مواقعه بولمه لرندن نشأت ایلیورمش: دیمک که منظور اولان ازهار و اشیا نیک ارسنده بر مناسبت خفیه و معنویه موجود ایتمش که نظر حس و خیال او کنده کاشنک تأثیر و لطافتی اونکله قائم ایتمش.

ایشته اشیاده اولدینی کبی کله لر ارسنده و افکار و معانی بیننده و کلمات ایله افکار و معانی ارسنده دخی بر طاقم مناسبات معنویه وارد که سوزک تأثیر و مزیتی انکله قائم اولور. ادبیات ایسه او مناسبات ناز که بی تدقیق و تحقیق ایله اوغرا شیر.

تفصیلات مبسوطه به نظراً ادبیاتی شو یولده اکلاته بیلیرز:

« حروف - الفاظ - الفاظ ایله معانی - معانی [°]

ارسه سنده و کلام ایله اقتضای حال و مقام بیننده موجود،

[°] معانی کلمه سی افکار و حسیاتک ایکی سینه بردن شاملدر.

ذوق و حس ایله تعیین اولنور مناسبات ناز که یه بوندن
 بحث ایدن فنه ادبیات دیر لر . بو تعریفی شویله ده افاده ایدم
 بیلیرز :

ادبیات الفضاظ و معاینه ک و کلام ایله مقتضای حال
 و مقامک امتزاجندن متولد بر آهنگ مخصوص معنویدر که بونک
 قواعد و امثالندن بحث ایدن شیئه ده فن ادبیات دیر لر .
 شمعی یه قدر بر کیمسه طرفندن ایراد ایدلماش بویله
 بر تعریفک برنجی دفعه طرف عاجزانندن میداند قونامسی
 ادبیاتهدار تالیف آثاره همت بیوران ادبای کرامه مخالفت
 کبی بر داعیه خود پرستانه یه حمل ایدلماش
 اصحاب مطالعه دن رجا ایدرم . مکاتب اعداد یه ده تدریس
 ایدلمک اوزره تالیف اولنان شو اثر عاجز ایده طلبه یه
 اک قولای یولده مقصدی افهام ایده جک بر طریق
 آرامغه لزوم کوریلرک او سائقه ایله بو تعریف اختیار
 ایدلی .

بالاده نقل ایدیلان ایکی تعریفی قبول ایله
 قواعد ادبیه یی یالکیز آثار ابداده تحری ایتمکن

ایسه دها واسع بر زمینده آرامق مقتضای حکمته دها
زیاده موافق اولزمی ؟

شوده واردرکه اک مشهور ابانک اک مقبول و معتبر
اولان اثر لرندن استنباط و اخذ اولسان اصول و امثال
ایچنده قواعد صر فیہ و نحو یه عائد اولانلری دخی بونوره
حالبوکه صرف و نحو یالکیز لسانک قواعد اساسیه سندن
بحث ایدر ادبیات ایسه فکر عاجزانه حجه بونلرک فوقنده
بر موقع اعتلا و استثنای حائر بیانمیدر .

لسان بر بنای جسمیه تشبیه اولانورسه آنی انشا
ایچون قولانیلان دیوار جیلر عمله . طوغرامه جیلر صرف
و نحوه و تقسیمات و ترتیباتی طرز متین و دانشین اوزره
تنظیم و احضار ایدن معمار دخی ادبیاته بکنزه دیلیر .
گرچه بونلرک هپسی فن معماری داخلنده ایسه ده هر حالده
یکدیگر نندن آیری شیلر اولدینی مستغنی بیاندر .

مسئله نك اهمیتی جهتیه قبول ایتدیگمز تعریفی بر
مثال ایله بر ازدها ایضاحه لزوم کور بیورز :

مثلا « اکثر کونلرده اقشام تقرب ایدنجه شمالک روزکارینک
اسمی جنوبک روزکارینک اسمسنه تصادف ایدرک بونلرک بر

برینه قاریشیر و بونلر پک یواش حرکت ایدرلر . شمالک
روز کارینک جلوه کاهی اولان صولرک طالعہ لری کو چیلور
و شمسک ضیاسی پارچه پارچه طاغیایر جنوبک روز کارینک
جلوه کاهی اولان صولر لطیف اولور « عبارہ سی نظر
تصحیح حمزہ عرض ایدیلہ جک اولسہ اول امرده شو
خطالری کوریرز :

شمالک روز کاری - جنوبک روز کاری

بوراده شمال روز کاری جنوب روز کاری دیمک لازم
کلیر : زیرا شمالک روز کاری افاده سی شمال ایله روز کار
آره سنده نسبت معناسنی افاده ایدر شمان روز کاری
دبندلیکی زمان ایسه یالکیز روز کارک نوعی بیان ایدلمش
اولور که مقصوده بودر . بونی بزه قواعد بیلدیرر .

عبارہ نی تصحیح ایدہ لم :

« اکثر کونلرده اقشام تقرب ایدنجہ شمال
روز کارینک اسمی جنوب . روز کارینک
اسمنہ تصادف ایدرک بونلر بر برینه قاریشیر
و بونلر پک یواش حرکت ایدرلر شمال روز کارینک
جلوه کاهی اولان صولرک طالعہ لری کو چیلور و شمسک
ضیاسی پارچه پارچه طاغیایر جنوب روز کارینک جلوہ

کاهی اولان صولر لطیف اولور »

رتق شوافاده قواعد صرفیه ونحویه یه عائد بر
 قصور بوله میز و بونک طوغری بر ترجه اولدیغنه حکم
 ایدرز؛ آنجق او قوندیغی زمان طبعه شوق و انبساط
 ویره مدکن بشقه بالعکس ثقاتبخش اولدیغنی کورهرک
 بونک ده اسبابی تحری ایدرسهک دلالت ذوق وحس ایله
 خصوصات آتیه بی بولورز :

اولا - برنجی عبارت ده « روز کار » و « اسمی »
 و « بونلر » ک تکرری .

ثایا - « روز کارینک جلوه کھی » سوزی بر برینه
 قریب ایکی عبارت ده مکرر بولنق ،

بونلر ایسه الفاظ آرسنده موجود بر نوع سوء
 مناسباندرکه یالکنر دلالت ادبیات ایله اکلایمیر .
 کلمات آرسنده کی حسن مناسباتی محافظه ایدرجهک
 صورت ده عبارت بی تصحیح ایتدیکنر حلد ایسه افاده
 آتیه میدان کلیر :

« اکثر کونلر ده اقشام تقرب ایدنجه بادشالی ایله
 هوای جنوبی بر زمانده اسه رک، یکدیگرینه قاریشیر؛

ایکیمی ده پک یواش وزان اولور باد شماله جلوه کاه اولان
 صولرک امواجی کوچیلور وشمسک ضیامی پارچه پارچه
 طاغیایر هوای جنوبینک کزندیکی صولر ائل-افت کسب
 ایدر »

بالاده صایدینمز قصورلردن عاری اولان شو عباره
 طبعه تفریحش اولق حالندن قورتلمش ولذتله اوقو-
 نه جق بر صورته کیرمش ایسه ده بر محاکم عروبی کوزل
 بر صورته تصویر ایله او محلی محبوب قلوب ایتک
 مقصد اولدیغنه کوره ویریلان فکریک تزیین و توسیع ایدیلرک
 افاده سی بر باغبان کاشن افکارک دست اقتدارینه تودیع
 اولنورسه، او اذهار لطیفه بی ذوق و حسک تعیین ایده جکی
 صورته ترتیب ایدرک و آره لرینه جابجا کوزل چیمچکار
 ویپراقلر وضع ایلمرک آتیده کی کلدسته بلاغتی حصوله
 کتیرر که کوردکجه حیران اولماق المزدن کاز :

« اکثر کونلرده وقتا که اقسام تقرب ایدر. بادشمال
 ایله هوای جنوب بر برینک آغوش و فاسندن قوپدیرق،
 هر بری دنیانک بر گوشه سنه آتلمش و عالمک ال غریبانه
 بر دمی اولان زمان غروب ایله ممکنیتک ال عاشقانه بر

سیرانکاهی اولان اوزمین بیتالی موعد وصال ایلمش، ایکی نازنین کبی معانقه یه باشلا لر؛ او قدر آهسته حرکت ایدر ارکه، تنفسلری بر برینک کل جمالی صولدیرو صدای پالری اغیاره افشای راز ایدر اندیشه سنده درار، ظن اولنور .

« باد شماله جلوه کاه اولان صوارک امواجی او قدر کوچیلور و شمسک ضیاسی او قدر یاره یاره طغاییرکه زمینه آلتون پول ایشلمه لی بر مائی اطلس سرلمش کی کورینور .

« هوای جنوینک کزندیکی صوار او قدر لطافت او قدر صفوت کسب ایدرکه زمینه براق بر آینه فرش ایدلمش ظن اولنه بیلبر . »

شو تعریفات و ایضا حندن اکلانلدی که ادبیاتک مقصدی کلامی کرک لفظاً، کرک معنای ترتیب و انسجام لطیف ایله ادا ایدرک و حاججا مقتضای حل و مقامه مطابق بدایع ادبیه ایله تزین ایلمه رک مخاطبده تاثیر حاصل اتمکدر .

غایه سی ایسه، بویه مؤثر سوزارله تنویر اذهانه، تصفیة

اخلاقه، تربیه حسیاته خدمتدر .

فی الحقیقه کوزل سوزک مزیتی یالکنز کوکل اکندر .
 مکنن عبارت اولسه یدی، ادبیاتک اهمیتی چالغی جلق،
 ترکی سویامک درجه سنده قاله رق، شمدیکی مرتبه اعلائی
 استثنائی هیج بر زمانده احراز ایدمزدی .

ادبیات بر خطیب . مقتدر در که اک عمیق حکمتاری اک
 غامض حقیقتلری اولوب متین و روحپرور یله تبیین و تبایغه
 باشلادیغی زمان دکلیانلری بلا اختیار فرمان بلاغتنه رام
 ایدرک واسطه سامعه ایله قلوبه افاز احکام ایلر .

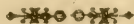
ایشته ادبیاتی بو تغه نظر دن مضامه ایدنلر در که
 اثرارینی ایدی اجمال واحترامده دائم و ناملرینی لسان
 شکر و محمدتده قائم ایدر لر .

« ادب انسه خصصات آموزادب اولدیغیچون ادب

واهللی ادیب تسمیه قلمشدر . »

« اصحاب قلم معرفت آموزامدر

آداب امماحصل فیض قلمدر »

فصل ۱ - ❖ ❖

اسلوب

اسلوب افاده و یا خود یا الکر افاده و یا بین، افکار و حسیاتک اشکال مخصوصه سندن عبارتدره. هر محور فکر و حسنی کندینه مخصوص بر طرز ایله افاده ایدر. بر فکری ایکی کشی قاعه آله جق اولسه میدانده قویه جملری اثرلر بر برینه بکره مزه. ایشته بو اختلاف اسلوب افاده لره بشقه اوله سندن اینری کثیر و ایشته بیانده اولان بو طرز مخصوص اسلوب افاده دن بشقه بر شی دکادر .

مثلا « دنیا ده چاش که اولدکن سکره آدکی خیر ایله آندیرمه سک » دیناسه عادی بر سوز اولور؛ حالبوکه بو فکر بر ادیب مقتدرک اسلوب افاده سنه تودیع ایدیا برسه شو قطعه غرا میدانده کلرکه اولیکی سوزه هیچ بکره مزه :

آدکی خیر ایله آندیرمه ایله همت
عاله کلدی که بر طاشی ترنایته دلیل
طاشی ده نقشی ده محو ایدر اما ایام
ابدی داتر اولور السنه ده ذکر جمیل

اسلوبك تنوعی نا متناہیدر . ففكرك طبیعتہ . تعقیب
ایدیلان مقصدہ . زمان و محلک ایج-بابتنہ . محررک مزاج
و موقعہ . کورہ اسلوب دائمًا تنوع ایدر : او قدرکہ بر
آدمك عین ففكرہ دائر مختلف زمانندہ یازدینگی ایکی مقالہ
بر برینہ بکزمہ من . آنجق بو اختلاف بر چہرہ نك آیری
زمانندہ کوستردیکی تغیرات کییدر . محررک دکشدیکی زمان
ایسہ . اسلوب بسبتون تبدل ایدر . ایکی ادیبك قلملرندن
چیقمش اولان شو مقالہ لره باقہ نم کہ . ایکیسی دہ عین ففكری
حاوی اولدینگی حالده . ارہ لرنندہ کی فرق در حال نظرہ چاربا .
جق صورتدہ آشکاردر :

ففكرك مقبولیتی دخی اسلوبك کوزلاکندن استفنا بخش اولہ من .
بونك دہ بشقہ جہ بر منستی ، بشقہ جہ بر لطافتی واردر ، بلکہ افکارك
قیمتی صورت افادہ سندنہ تعین ایدر .

اکرم بک

اکرچہ سیرت ظریف اولنجہ صورت لطیف اولسہ دہ نقایصدن
معمود اولماق لازم کلیر فقط آثار ادبیہ یینی بلاغت مؤدا . فصاحت
ادا احتیاجندن وارستہ ایدہ من .

زیرا برتالیف که، حسن افازهدن محروم اولور، حاوی اولدیغی حقایق، چیره دستی، انخال ابله مهارت قلمیه اصحابک ملک یمینی صره سنه پک قولای انتقال ایده بیله جکچون، محفظه سز جوهر حکمنده در .
برده شو یتتی کوره لم که ینه بو فکری مفیددر :

حسنى بالا ترايدر جامه دوشنبه چسبان

نو عروس سخنه رونق تعبیر ویرر .

راغب یانا

شو تفصیلاتدن اکلایمیر که فکر ایله اسلوب بر بردن بسبتون آیری شیلر درر . افکارک علویت و اهمیتتی اسلوب افاده تعیین ایدر . پک عادی بر فکر اسلوبک لطافتیه پک نورر . پک عالی بر فکرده اسلوبک بیاغیاغیله پک عادی اوله بیلیر . کوزل یازمق ایچون اولا فکری حاضر ملی دوشونملی حس ایتلی . آندن صکره اسلوبی نظر دقته آلهرق، فکره اک زیاده مناسب اوله جق صورنده افاده ایتمه که چالشه مایدر؛ زیرا کوزل یازمق « ای دوشونمک ای حس ایتمک ای افاده ایتمکدن » عبارتدر .

§

اسلوب افادهک عمومی و خصوصی اولقی اوزره ایکی

نوع مزایاتی وارد در. مزایات عمومی آن در در که : افاده نك
اساساً نه تعاقب ایدرك اصلاً دكشمزله .
مزایات خصوصیه آن در در که : موضوع بحث تحت تحولاً تنه تبعیله
تبدیل ایدرله .

مزایات عمومیه شوندر در :

فصاحت - وضوح - طبیعیت - منقحیت - آهنگ
سهلست - اصالت .

مبحث - ۱

فصاحت

فصاحت کلمه و کلامك، قواعد آسانه موافق اولمقله
بر ابره تلفظی سناس و معنایی ظاهر واستعمال اولندیغی
معنایه مطابق بولمسیدركه کلامك ضعف اولمقله ،
تعقیدون . تابع اضافاتدن ، شیوهیه مغایرتدن . کثرت
تکراردن و تنافر کلامندن و کلمه نك مصابقتسز انکدن تنافر
حروفدر ، غرابتدن بری اولمقله حصول بولور .

۱ - ضعف تالیف

اجزای کلامك ترتیبی معاینك ترتیب ذهنیسنه مخالف

بولنق . وادوات وکلمات ناممحل اولق و فقرات
 کلامده ربطسزاق وازمنه افعالده مطابقسزاک بولنق
 کبی نقیصه برون تولد ایدرکه ذوقی تعطیل و فہمی اشکال
 ایلر .

مثلاً قسم کایسی اوقودیمیز برکتابی هنوز اکمال
 ایدم دیکمیزی اکلتمق ایچون « کتابی بترمدم ؛ لکن
 اوقودم » دیسه ک کلامک ترتیبی معینک ترتیب ذہنیسنه
 مغایر اولوز . عبارہ صحیح اولق ایچون « کتابی اوقودم ؛
 لکن بترمدم » صورتسنده ترتیب ایدمک لازمدره ؛ زیرا
 برنجی صورتده کتابک بر پارچہ سی اوقونوب قسم کایسی
 اوقونم دینی اکلتمیلیر .

ترتیب طبیعی یہ رعایت اولندیقی حالده « کل . رنگین
 برکندن هر طرفه در شبنم صاچہرق . خوبلر کبی لعل
 خندان ککو هر بار ایتدی » صورتسنده افده ایدمک
 لازمکلان :

در شبنم صاچدی رنگین برک کلدن هر طرف
 لعل خندان ایتدی خوبلر کبی کوهر بارکل

فصولی

یبتی فهمی اشکال ایده جک مرتبه مشوش الافاده اولدیغندن ضعف تالیفه مثال اوله بیلور .

« نوبهارک ورودیه نغمه ساز اولان شاعر لک الحانی بشقه برتأثیر بشقه برلطافت پیدا ایتدی » عبارته سی دخی ضعف تالیف نقیمه سیله آلوده اولدیغندن، معنای صحیح استخراجینده ذهنی دوچار مشکلات ایدر؛ زیرا عبارته کورتینیه کوره شاعر لک نوبهارک ورودیه نغمه ساز اولمش معناسی حقیقه بیله جکی کبی، نوبهارک ورودی ذاتاً نغمه ساز اولان شعرا الحانک بشقه برتأثیر بشقه برلطافت پیدا ایتمنه سبب اولمش، معنای صحیحی دخی استخراج اولنه بیلور . عبارته بونقیمه دن قورتارمق ایچون « نغمه ساز اولان شاعر لک الحانی نوبهارک ورودیه بشقه برتأثیر بشقه برلطافت پیدا ایتدی » صورتنده ترتیب ایلمک اقتضا ایدر .

ایشته ضعف تالیفک اک فناسی بویه معناجه شمول پیدا ایدن صورتیدر .

کلمات وادوانک ناممحل استعمال ایدلمسندن وفقرات ازه سننده ربطسنلق وازمنه افعالده مطابقسنلک بولنمسندن

نشأت ابدن ضعف تأیغه . مثال ایسه برساله ده تصادف
ایتدیکم شو عبارة غریبه در :

ورود فصل شتا کویا جهانی کریمه بار ابتلا ایدرکی بلو طالر
بارانتشار وکلسه تانلر غمزار و بو حال حزنی کورنلر صحاری ذوق
وصفا و مجالس عشق و سودادن فرار ایتدیلر که قلب عاجزانه م
دخی بو حالک و بردیکی دهشت واضطراب ایله نالان اوله رق ...
عبسارات منشوره ده کلماتک بلا سبب تقدیم و تاخیری
جائز دکلسه ده نظاماً افاده مرآمده کلامی تشویش ایتماک
شرطیه بوکا جواز و یریه بیلور .

مثلاً « بوجان محزونی بکا سن عاریت و یررسک ؛
ای خونی ! سندن آیرلق بکا همان اولمکدر » سوزینی
نظمه کتیرمک ایستینجه ، بو حالیه افاعیل و تفاعیله اویدرمق
قابل اوله میه جغندن . کلماتک بعضیسنی تقدیم و بعضیسنی
تاخیر ایدرک عبارتیه نالی ایله برابر شو صورتیه افراغ
ایدرز :

سن و یررسک عاریت بوجان محزونی بکا
سندن آیرلق همان اولمکدر ای خونی بکا

نالی

اما ینہ مثلا « ینہ عجبا قاج جهان خراب اولمش له
 گوشه نکهک محشر عتاب اولمش » سوزی علی حاله ووزنه
 کتیر یله ینه جکندن تقدیم و تاخیره حاجت تور مکسزین
 غایت طبیعی اوله رق بیت آتی انشاد ایدرز .
 بدگو ۸ ینه عجبا قاج جهان خراب اولمش
 که گوشه نکهک محشر عتاب اولمش

نیم

شوراسنه دقت لازمدر که شعرده کلماتک تقدیم
 و تاخیری جوازی هر حالده طبع سایمه توافق شرطیله مقیددر
 یوقسه مثلا :

(کیتدی) براقدی عاشقن اول دلربا پری

(بغداده) غیری بن دخی عنزم ایام همان

بیننده اولدیغی کبی عبارده بی تشویش ایدن تقدیم و تاخیر لره
 اصلا جواز و یر یله مز.

۲- تعقیب

تعقیبده، علی العموم، ووزک معنای مقصوده دلالتی
 واضح اونامغه اصطلاح ایدلمشدر. لفظی و معنوی اوله رق

ایک یہ آریلیر. تعقید لفظی باشلیجه کلامک ترکیبی مختل
وسبک وربطنده خطا اولمقدن وتعیرات وکلمات استعمال
ناسه مغایر معالرده قوللانمقدن نشأت ایدر.

مثال :

مناسبات اشیاءدن علی طریق الانتزاع قوانین طبیعی وعادی به
مبنی معلولدن عدم تخلف اعتباریله مطالعه به آلتاماسی غایاتی تجاریه
محتاج اولان حقایقه مخالف اولوب بو قضیه حکمتک مقتضیاتدن
اولدینی وجهله بو مرتبه دقیقه به اطلاع ودرثا پیش نظر دقتده
طوئلق واجبات قویه دندر.

تدریسات ادبیه (تعقید مثالی)

بن فقیری ایتمه تک ممنون ابنای زمان
حاصل ایتمسک دکل غم مطلم یاربنا

راغب

ییتده کی (ممنون) کلهسی ده استعمال ناسه مخالف
اولدق منتدار یرنده قوللانمقدن بیت ضعف تالیف
ایله معلولدر.

تعابم ادبیات دیرکه: ییتده ممنون کلهسی منتدار یرنده
قوللانمش، بو معنی لغتجه صحیح اوله بیلیر؛ انجق کله
عرف واستعمال عمومده (خشنود) معناسنه واکتر آنک

مرادنی اوله رق کلدیکندن بونی شاعرك قولاندیغی یولده استعمال ایتک مقصدك اگلا شامسینجه سرعت انتقال ذهنه مانع اولدقدن بشقه ایستیلیر سه بیته (ابنای جنسندن خشنود اولماق شاعرجه اقصای مطالب ایتمش) کبی بتون بتون معکوس و خلاف ارزومعنا ویرمکه دخی مساعددر (آنها) تعقید لفظی یالکیز بو ایکی صورتدن عبارت اولمیوب غرابت . مطابقتسزلك وحتی ونتابع اضافات کبی اختفاء معنایه علت اولان نواقص هب تعقیدی ایجاب ایده جک شیردندر .

ضعف تالیف ایله تعقید لفظینک فرقی شودرکه :
تعقید لفظینک هر نوعی آ ز چوق ضعف تالیفی ایجاب ایدر سه ده هر ضعف تالیف بولنان یرده تعقید موجود اولمق لازم کیز . تعقید معنوی ایسه . کلامک سبک وربطنده تعقیدی ایجاب ایدر برشی بولندیغی حالده یینه معنای تمامیه ظاهر اولما قدرکه اساساً معنای حقیقی ایله معنای مجازی بیننده مناسبت بولتما . قدن ویاموجود اولان مناسبتک بعید اولمسندن ایلری کلیر برده .

لذتدن اوله تلخیء ظاهرله نا امید

دریا ایله سفینه سفینه شکر کلیر

نابی

ذلت اربابی اولور نزدالهیده قبول

خلق جامعه ال اوزره کوتوررپاوشن

نابی

بیترنده اولدیفی کبی ذهنلری انتقال و قبولنده متحیر

ایده جگ مرتبه ده حسیس احوال اوزرینه بنای افکار ایله

حکمت فروشلغه قالمشوق و یا خود

قر خواب غفلتی موی سیه حامی سفید اولدی

مزاج اعتدال نائمی تغییر ایدر مهتاب

هامی

بیتمده اولدیفی کبی هر کسجه معلوم اوله میان احوالی

امه نك معلومی ایتمش کبی بلا ایضاح موضوع بحث ایدرک

ندن استدلال احکام ایلمک مثالی حاللر دخی تعقید

منوی بی ایجاب اینر .

استطراد

معقد اولان سوزلرک معناسی تمامیه اکلا شیله میه جغندن .
 او قویانلرده تاثیر دخی اوله مامق طبیعیدر : ادبیاتده
 ایسه . مقصد اصلی - ووزک اصحاب مطالعه میه مؤثر اولسندن
 عبارتدر : شو حالده تعقیداً ناز ادبیده الکیونک قصورلردن
 عد اولتمق و معقد اولان سوزلرده بر مزیت تصور ایدیله مامک
 لازم کلیر .

انجق حقیقه شاعر اولان دهانک انک کوزل اثرلری
 اکثر استغراق نام حالنده بولندقلری زمان قابیلردن
 ظه و رایدن وجدانی صدردر که آنلرک ظه و رندن کنا - یلری ده
 خبردار اوله مزلر . بوکی سوزلر آره سنده بعضاً اوله مصر اعله ،
 بیتلره تصادف اولنور که معنای حقیقیلرینی لایقیله اکلا یه
 بیامک مشککجه در . زیرا او مصر اعله او بیتلر حقیقتمده
 بر معنا افاده ایتمک ایچون سویانما مشدر : باکی ذهنلرنده اجتماع
 ایدن معالی افکارک لسانه کنجایشپنیر اوله مامسندن
 شکایت مقصدینه اظهار ایدلمش فریاد لردر که . مهم ویا
 معقد اولملریله برابر . ینه عاویته لرینی اصحاب ذوق سلیم

هر حلقه تسایم ایلیز. بویولده آناز عالییه نی تمبیز ایچون
اکرم بک افندی حضرت ترینک سوبله کلری شو جمله دن
کوزل بر سوز بولنه من .

«...» او درلو ظلام مهمیت ایچنده شعشه ز اولان دقایق
علویه اجراء منیره - سماوییه بکزرکه ماهیتلری کلاشیله مامغه بر برینه
حیران تماشایی اولمقدن انسان کندینی آله من .

(اوغنی زمزمه مقدمه سی)

بویله سوزلری معتدلکله معیوب عدایدرك مهجور
نظر التفات ایامک هیچ بر وقتده طوغری اوله من

۳ - غرابت

وحشی و غیر مانوس تعبیراته غریب و بونلرك استعما
لمدن ترتب ایدن تقیصیه غریب دیناورد. آناز ادیبه ده
الکزیاده احتراز ایدیله حک تقایصدن بریسی ده غرابت دره.
سوز سویامکدن مقصد افاده مرام اولسته نظر المناظر
غریبه ایله کلامی کلاشیامیه جق بر معما حلقه کتیرمک
وسکره بونی، بعضلرك ادعایی کبی تقابله شایان بر مهارت
عد ایامک قبول اولنور فکرلردن دکلدن .

فی الحقیقه. هرکس تسلیم ایدرکه ا کلاشیامیه جق کلمات
غریبه ایله املای صحایف ایده بیلمک لغتده بیوک بر
اقتداره توقف ایدر؛ آنجق شوراسی ده دوشونامایدر که
آثار ادبیه تألیفندن مقصد لغتده اقتدار کوسترمکمیدر؟
یوقسه اصحاب مطالعه یه سوه سوه او قویوب ا کلابه
بیله چکلری یولده تبیین حقایق وتصویر حسیات ایتکمیدر؟
مقصد لغتده اثبات اقتدار اولنجه بر جوق تکلفلر
اختیار یله شفیقنامه لر، شهادتنامه لر تصنیفنه نه احتیاج وار؟
وهینک تحفه می یولنده بر اثر میدان قویمقله هم اومقصد
دها مکمل صورتده حاصل ایدلمش، هم دها مفید بر اثر
میدانه کتیرلمش اولور.

کیمسه نک ا کلابه میه جنی لغات وتعبیرات ایله املا
ایدلمش اثرلر او قوندقجه قرق معنا ایله عباراتی حل ایدلمکجه
سوزک قبایح ومحسناتی ا کلاشیله مز؛ الفاظک طمطراقی
ایسه اکثرأ خطف انظار ایله تدقیق وتعمیقه وقت بر ائماز؛
وهله اثرک پارلاقاغنه مؤلفک اقتدارینه حکم ایدیلیر. شو
حال ایسه اصحاب قاحی کوزل معنا آرامقندن زیاده
طمطراقلی سوزتحریرینه، یل ایتدیردرک اثرلرینک روحسز

قالب حکمنده قالمسنه سبب اولور .

مثلاً شفیقنامه دن نقل اولنان شو عبارده یه دقت ایدلم :
 « وقت وقت بسیط ساهره خودراییده بسط قالیجه رنگارنگ
 مثل ایله شهنامه خوان حل وعقد حباله امور وداستانسرای فتق
 ورتقی مصالح (عموم) اولوب مؤید من طرف الرحمان دیولوای
 ادعایی علم زرمنجوق عیوقه برابر ایتمکین آهنین رکیز پیران جگر
 دوزلقده رماح جوشن شکاف نیرمی یه طعنه باشلدی »
 بونی شمدیکی لسان ادبی یه حرفیاً ترجمه ایدرسه ک
 حاوی اولدینی غرائب تشبیهات تمامیله میدانه چیقارومدعا
 مزنی لایقيله اثبات ایدر .

وقت وقت خودرالغک کنیش زمینده رنگارنگ مثل قالیجه سنی
 یایوب امور کندینک حل وعقدی شهنامه سنی ومصالح عمومیه فی
 آیبروب بتیشدیرمک داستانی اوقویه رقی الله طرفندن مؤیدم دیو
 ادعا سنجاغنی التون ماچهلی عیوق بایراغنه برابر ایتمکین . الخ .
 غرائب یا ایکنز عربیدن فارسیدن آلمش غیرمانوس
 الاستعمال کلماته منحصر دکلدر . وقتینه مستعمل اولدینی
 خالده مرور ازمان واعصار ایله استعمالدن ساقط اولمش
 کلمات و تعبیحات ایله خالقجه بسبتون مجهول اولان اصطلاحات
 حات و اکثرت استعمال ایله لسانمزه داخل اولمش

غزنیہ کی، پوستہ کی سوزلر مستثنا اولق اوزره - روجہ دن،
فرانسزجه دن والسنتہ سار دن آلمش بالعموم کلمات
اجنبیہ دخی غریب عن اولنوز .

کرچه ایجاد و ترویج الفاظ بختندہ دخی آیرنجہ بیان
ایدیلہ جکی اوزره لسانزده وجودینه احتیاج قطعی کورملک
و بشقہ بر کلمہ ما نوسہ ایله افادہ ایدیلہ میہجک معانی
و موافقہ استعمال ایدلمک و شرائطنه موافق اولمق اوزره
متروک و یا بستون غیر مستعمل کلمہ لک. تعیر لک اعظم
ادبا طرفین ترویج و ایجادینه، ساع ویریلور و حتی بوصنایع
ایدیلہ دن بیله معدود اولور . آنجق هر النه قلم آلان ذاتک
شرائطنه موافقتی دوشونمکمزین ایستدیکی کلمہ غریبہنی
قولالامسنه مساعده ایدیلہ من .

۴ - تابع اضافات

تابع اضافات؛ بر عبارده مضاف الیه لک - سلاست
کلامی احلال و بیھی اشکال ایدہ جک در حده تابع
وتوالیسیدر .

(فارسی قاعده سنجه یا بیان ترکیب و تغییرده صفت لک)

تتابعی دخی بو قییلدندر .

ترجیه فارسی و ترکی قاء-ده لرجه ایکی درنو اضافت
بولندیغندن بو بحثی ده ایکی جهته نظر دفته آلملی بز .
قاعدۀ ترکیه اوزره یاپیلان اضافت لردده مضاف الیه لک
حرکاتی خفیف و عدد هجاسی قلیل اولوق شرطینه تتابع
اضافاتک نهایت ایکی درجه سی مجاز عد اولنه یایر ایسه ده
بولندن زیاده سی مخل فصاحتدر : مثال :

تتابع اضافتک ایکی درجه سی ایچون :

اوینک طامنک کورونشی

اوج درجه سی ایچون :

اوینک طامنک کنارینک کورونشی

حرکاتی ثقیل و هجاسی کثیر اولوق اوزره ایکی درجه سی
ایچون :

واپورلر نچرخلرینک کورلتیسی

اوج درجه سی ایچون :

واپورلر نچرخلرینک کورلتیسنک عکسی

تتابع اضافتک کی درجه یه حصری نثر ایچوندز .

شعرده ایسه خفت حرکات وقات حجا شرطنه فوق العاده
 دقت اولدینی حالدہ سوق ضرورتله اوچ درجه یه قدر
 اجراسنه جواز ویریله بیاور . کرچه اضافانک تباہی
 نثرده اولدینی مرتبه شعرده آغنیکی اخلال ایدر . انجق
 منظوماتده وزن بر درجه یه قدر تلافی مافات ایلمر .

اوپر کاشتنک کلرینک رایحه سی

کبی . مع مافیہ نظمدہ دخی ضرورت اولدقجه ایکی
 درجه یی تجاوز ایتمایدر .

فارسی قاعده سنجه بیایلان اضافتله دره ایسه نظم و نثرده
 نهایت ایکی درجه تجاوز اولنماملیدر .

بعض اساتذہ طرفندن ، نظمدہ اوچ دره جده یه ویریلان
 جواز ، ضرورتله تقیید ایدلسده چوق کوریلور .
 نثرده بروایکی درجه یه مثال :

لله الحمد ہم اوزریه ذتا وزماناً بونک بر حیثیت صالحه و خدمت
 فاضله مرجحه سی اولیوب ... الخ «

عاکف یاسا (بهره دهنه)

نثرده ایکی درجه دن زیاده یه مثال :
 خصوصاً آفتاب عالمتاب طاعت پانک تابناکی نور پاش قبه افلاک
 اولوب ... الخ »

(ضحیه زکسی)

شعرده ایکی درجه یه مثال :
 « تحقیق اولنسه نقش تماثیل کائنات
 یاخواب ویاخیال یاخود برفسانه در »
 دیگر :

« سرحبا ای مقتدای عاشقان موای
 شیخ اسماعیل شارح قهرمان معنوی

(شیخ غالب)

ایکی درجه دن زیاده یه مثال :
 « عقده سررشته کز انهناید در سوزم
 سلاک تسبیح در سیم المثنانیدر نوزم »

(نفهمی)

دیگر :

« هدایت شمله قنديل عرش شرع بیغمبر
 سعادت سایه بال همای فیض مولادر »

(صمری ساکر)

اضافت ترکیه ایله اضافت فارسیه نك تعاقبنده
ایسه بلاده بیان اولان، شرائطه مخالف اولماق شرطیله
بر محذور کویله مز .

انجق شورایه دقت لازمدرکه ترکی اضافتلرده مضاف
الیهلر یکدیگری ولی ایتمکری، حالدهده بر لرینه پک
یقین بولنما میدرلر . مثلاً :

« شیخ غالبک دیواننده کوریلان بدیمه لرنه هربری برشاعرك
سرمایه عرفان و اقتداری عد اولمغه شایان اولدیفنك ذکر ویاتی »
وبوندن دها فنا اولمق اوزره :

« بوسنه مکتب اعدادینك صنوف عالیه سنه او قودیله جق درسلك
ارباب اقتدار طرفلرندن تألیف اولنه جق کتابلرینك باصدیریله جق
نسخه لری »

عباره لرنده ترکیه مضاف الیهلرک برترینه قریب اولمسیله
سلاست عباریه نه مرتبه خالی کلدیکی محتاج ایضاح دکلدو .

○ — کثرت تکرار

کثرت تکرار برکله ویا تعبیرک برعبارهده بالانزوم ادبی
تکرر ایتمسیدر .

« مکتب اعدادی ایکنجی صنف طلبه سنک بر چوغی ترفیع صنف ایده میوب صنفلرندہ ابقا ایدلدیکی بوسنه امتحاندن کچن برنجی صنف طلبه بی ده بونلره منضم اولدیغی جهتله ایکنجی صنف طلبه بی بوسنه سائر سنفلره نسبتاً تک غلبه لکدر »

عبارتہ سنده صنف سوزینک آتی دفعه تکرار ایتیمی کبی .

ادباً لزوم کورلدیکی حالدہ ایسه بر ادات ، بر کله

ویا بر تعبیر عبارتہ دفعات ایله تکرار اوله بیلور .

شو مثالرده اولدیغی کبی .

« وار ایسه شہرہ ناکر اور محک تجر بہ یہ

ایشته لوح ! ایشته قلم ! ایشته کتب ! ایشته فحول ! »

ہامی آمدی

« ای یادی بکانیس و غمخوار

ای یادی بکا رقبیسز یار

یادک کبی دل بولور می دلدار

یادکده و فاسزم وفا وار »

(محمد بک مرہوم)

میزان الادبده تکرارک مغل فصاحت اولمسی تکرار ایدیلان کلمات و تعبیراتک ذاتاً ثقات بخش اسان بولنمسی حالتہ - حصر ایدیش و

« قامت جانہ عمر عمر سویلیان شاعر عجب

کورماشمی عمر عمرک ہر جانی خار اولدیغن ؟ »

بیتمده ذاتا ثقیل اولان عرعرک تکرر ایتمسی مخل فصاحت
اولمشیکن :

ایشته لوح ! ایشته قلم ! ایشته کتب ! ایشته فحول !
مصراعنده « ایشته » نك تکرر ایلمسی کله نك حد
ذاتنده ثقیل اولمامسندن ناشی فصاحتی بوزمیور یولنده
برادعا درمیان اولمشدر .

بوفکرک درجه صحتی ا کلامق ایچون بالاده مثال
اوله رق کتیردی کمز مصارع وایاتده تکرر ایدن کله لر
فصاحتی اخلال ایتمش ایکن : موقع استعماللری تغییر
ایله رک بلاغتجه لزوم اولیان محملرده تکرر ایلد کلری
زمان نه مرتبه مخل فصاحت حاله کلد کلرینی کورمک کفایت
ایدر . آنی ده شو عبالرده کوریرز :

« — ایشته بو حالدن جسارت الهرق همان مرقومک مجلسنه
واروب ایشته افندی بن حاضریم امتحان ایسترایسه ک ایشته میدان
قلم کاغنده ایشته شوراده در دیدم .

« ایام فراقک یاد حزینی تجدد ایدر خوفیه یاد ماضی به جسارت
ایده مزکن یکنده مصادف نظرم اولان ریاد کارک کوشه خاطرده
مختنی یاد ایام ملالی یکیدن ایقاظ ایتمسه »
بو کلماتک لزوم بلاغه مستند اولمیه رق یینه منظومانده تکررینه

تصادف ایتسه یئک ایراد ایده جکمز مثالار دهـا قوتلی اولوردی . تأسف اولنور که تصادف ایدمه مدک؛ مع مافیـه ترتیب ایتدی کمز عبارتده ایضاح مسئلهیه کیفیت ایدر . شوتفصیلاندن اکلاشیلور که تکررک مقبول ومدخول کورلمسی لزوم ادبییه مستند اولوب اولمامسـیله در . کلمه نیک ثقاتی ایسه تنافر بحـه عائد برقیصه در .

۶ — تنافر

تنافر . تلفظده لسانه کلان عسرتدن عبارتدر ؛ که کلمه ویا کلامده اولسنه نظراً ایکییه آریلیر . کلمهده تنافر ؛ حروف مرکبه ایله حرکاتک عدم امتزاجندن حاصل اولور (قرقدردر تمق) ، (سلاستمنز) کلمه لرنده اولدینی کبی .

بونک درجـسی حروف وحرکاتک عدم امتزاجی ایله متناسبدر . شیوع و خشخاش کلمه اری قرقدردر تمق سوزینه نسبتله معتدل کورینور .

کلامده تنافر ، کلمات مرکبه نیک عدم امتزاجندن حاصل اولور .

(مدیحه خوان) و (نه سببه مبنی) ترکیب‌ارنده
اولدینی کی .

کلامده تنافر سبب اولان کلماتک حد ذاتنده مطابقا متنافر
اولسی لازم کلز . نته کیم « سبب » و « مبنی » و « مدیحه »
و « خوان » آیری آیری اوقونورسه تنافر دن بریدر لر .
امثله آتیده اوزر لری چیزیلان یرلرده درجه درجه
تنافر موجوددر :

شست شوی ~~کنه~~ بی منت
دوکیلور آنون اولوقدن رحمت

(خمیر برونه - نالی)

« امام شافعی علیه الرحمه حضرت تلرینک جواهر کرانقدر جسدری
صندوقه سبز پوش ابله برقبه آسمان سای سایه سنده مقیم اولوب
... الخ »

(محفة الحرمین - نالی)

دونسه بسنلکه کردر کھی بیک قان اولسه

یرنور (تعلیم ادبیات)

تنافرك درجه سی طبایعه کورده ده متخالفدره برینه متنافر

کلان سوز دیکرینه سلیس کورینه بیایر، فقط حساس
طبیعتلر تکلمده لسانه پک آزعسرت ویرن کلمات و ترکیباتی
بیله در حال تفریق ایلر.

بعض سوزلرده واردرکه هر طبیعته کوره متافرنر :

قرق کوب قرق ده قوای قرق کوب

یا کتاماجی کی .

تسافرك وجودینی تعیین ایدر جک برقاءد ددعمومیه وضعی
قابل اولمدیغندن بوبابده ذوق سلیمک دلالتنه اتباع ایله
آنک تنفر ایدر چکی سوزلردن توقی ایامک؛ متافرنر-سوز
یازمقدن احتراز ایچون اک قیصه بریولدر،

۷- مغایرت شیوه

مغایرت شیوه؛ اصحاب لسانک استعمانه مخالف
صورتده تالیف کلام ایلمکدرکه، نشای اعتباریله اوچه
آیریلیر:

اولا: اصحاب لسانک صورت استعمانی بیلمه مکن
ویامه محندن نشأت ایدر. بوکاا کثر آتر-کیه نی یکی او کرسنلرک
افادات و محرراتنده تصادف اوانور . « کوزل یازی

یازیلیر اوزمان که ای دوشونلنجه « ویادها خفیف اولوق
اوزره » چالیشه مدیغمدن ایچون بو کون درسی سیله مدم
کی . مسامحه آثاری ایسه :

ایتسه نظیره حامی به یاران بولنده در

حامی

مصراعنده کی (نظیره ایتمک) ترکیبی کی اصحاب اسماک
یا ضرورت وزن سائقه - سیله ویاعدم دقت اتری اوله رق
قلملرندن صادر اولان شیوه سنز لکلر در .

ثانیاً : السنه اجنبیه دن لسانمزه شیوه نقلی داعیه سندن
ایبری کلیر . (علاج ایچمک) یرنده (علاج آلمق) : (حمامه
کیرمک) مقامنده (حمام آلمق) کی مناسب سنز لکلر در .
فرانسزجه دن لسانمزه نقل آثاره باشلان دیغی کوندنبری
بوکی اعجوبه تعبیر لر . ترکیب لر مطبوعات اره سننده دخی
کوزلمکه باشلادی . السنه اجنبیه دن استعاره کلمات ایدیه
بیایر سده اساس اولان شیوه یی تغییر ایله بشقه لسانلردن
مناسب تلی مناسب سنز یکی ، یکی شیوه لر استعاره سنه

قطعاً جواز ویرنما می‌درد. اصحاب قلمک هر شیدن زیاده
 بو نقطه‌ینی نظر اهمیت آله‌رق لسانک استقلالنی محافظه
 همت ایلملری لازمدر.

فرانسز حده دن ترکیه‌یه توجه ایلمش بعض آثار
 مطب. عده تصادف اولان و ژوزف، بورایه کل. دیدی
 شارل. سکا برشی -- ویلیه حکم و طرز زنده کی عبارت لری بو
 قیلندرد.

ثالثاً: بین الادبا جاری اولان اصوله مغایر ترتیب
 کلمات ایله معلومات فرو و تاقیدن نشأت ایدر. تعلیم ادبیاتده
 مثال اوله‌رق ذکر ایدیان (شونی ربط ایت) یرنده
 (شونی مربوط ایت) و (دعوا کی اثبات ایت) . قائمده
 (دعوا کی ثابت) و یا (مثبت قیل) و (حقم اظهار
 اولتمدی) موقعنده (حقم ظاهر) و یا (مظهر اولتمدی)
 سوزلری کبی.

کریچه قاعده (شونی ربط ایت) دیمک نه‌قدرد
 طوغری ایسه (شونی مربوط ایت) دیمک دخی ویلیه
 طوغریدر: آنجق ایکنجی صورده ترکیب کلام استعمال

ناسه مغایر شدن بشقه اعوجاج معنایی ده موجب اولدیغندن شایان قبول کویله مز .

۸ — مطابقت الفاظ

مطابقت ، افاده مرآمده قوللانیلان الفاظ و تعبیرائک مقصود اولان افکار و معانی تمامیه مفید اولمسنه دینور . مأیوس و ملول موافق و مطابق شاد و خندان کبی بر طاقم کلمات ظاهراً بر معناده مشترک کبی کورینور لر سه ده حقیقتده ادر لر نده خیلی فرق واردر . بو کبی کلمات مترادفه نك معانی حقیقتدیری لایقیله بیانمدکجه قلمی عدم مطابقت کویوه سنه دوشمکدن قورناره بیلمک قابل اوله مز .

برده سجچرورلک ، اصطلاحدازلق کبی داعیه نر افکار و معانییه مطابق الفاظ و تعبیرائت بولمغه اکثر امانع اولور . شوده واردر که مطابقت قانوننه تمامیه رعایت ایده حکم دیه سوزده اختیار تکلف ایتکده مطابقتی احلال ایده بیلور . انسان یازه جنی شیئی کوزل دوشونملی ، کوزل حس ایتلی . بو حوالده ذهنه تبادر ایدن معانی اغتمده اکتساب

ایدیان رسوخ سایه سنده کندینه مخصوص الفاظ و تعبیاتی ده
برابر کتیرر .

نفعینک

« سخن اولدرکه بلا واسطه طمع سلیم
اوله مقبول دل نادره سنجان فهم
یعنی یاوحی اوله مضمونی آنک یا الهام
بونی فصل اتمده احباب ایده لر بحث عظیم
عقد کوهر کبی منظوم اوله طبعه وارد
چکمیہ ناظم اولان زحمت قیید تنظیم

دیسنندن ده اکلایشیله بیله چکنه کوره کلمات ایچنده معانی یه
اک مطابق اولانی آزلرله برابر ذهنه توارد ایدن الفاظ
و تعبیاتدر .

تکلف ایسه اکثرأ بوالفاظی ترک ایله ذهنی بشقه
کلمات بحر یسنه مجبور ایلر . حالبوکه بر معنی ایچون تمامیه
مطابق ایکی کلمه بولنه منر .

قانون مطابقت ادبیاتک اک مهم قواعدندن بریدر .
الفاظده مطابقت اولدقجه بر اثر نه مرتبه صنایع ادبیه ایله
ترتیب ایدلسه ادبا نزدنده حائز موقع اعتبار اوله منر .

حتی ادبیاتہ مشکلیں سندانگہ مردود اولسی دہ بعض
 دہاتہ ادبائک عظمت فکر و علویت حسن و تصور لریلہ
 متناسب الفاظ و تعبیرات بولمقدن عاجز قالہرق لغات و قواعد
 حدودینی تجاوزلہ کندیلرینہ مخصوص یکی، یکی قاعدہ لر، لغت لر
 ایجادینہ مجبور و شوحر کت لردہ بالطبع معذور اولم لرنیدن
 نشات ایدرکہ بوده مطابقتک اہمیتنی اثبات ایلر .

مثال اولہرق آتیدہ ایراد ایدہ جگمز مقالہ یہ عطف
 نظر دقت بیورلسون : کہ هر کلمہ سی انزال معانی ایدن
 ملائکہ الہام ایلہ برابر نازل اولمشدر .

« علویت فکر ، تصورده ر عظمت سدرکہ سادہ و قیصہ
 تعبیر لریلہ چنبدہ بارقہ انکیز ظهور اولور . حضرت فخر عالم علی اللہ
 تعالی اللہ علیہ وسلم افندمن دار آخرتی تشریف بیوردقلری
 زمان جناب صدیق اعظمک مسجد شریفده افتتاح خطابتلری
 بولنسان کلام آتی کبی کہ تأثیر ارتحال بیغم بیدن طولایی حیران
 و سرکردان اولان اصحاب کرامک قلوبنی انوار انبیاہ و تسلیت لہ
 طولیدر مشیدی : « ای ناس محمدہ طایانلر و رایہ بیلمیدر لرکہ محمد وقات
 ایتدی اللہہ طایانلر بیلسونلرکہ اللہ باقیدر »

مبحث - ۲

وضوح

وضوح کلام، سوزك معناسی بلا تأمل ودقت ا کلام .
شبهه جق قرر آچیق بولمیسیدر .

بر صاحب تدقیق دیمشدرکه « افاده او قدر واضح
اولمی که کونشک ضیاسی نظرلره نصل چارپار سه سوزك
معناسی ده فکرلره اوله چارپمیلیدر »

کلامک وضوحی هر شیدن زیاده فکرك وضوحه
وابسته در . بر فکر تمامیه اکلاشیابوب تحدید ایدلمدجه
کیمسه یه لایقیله اکلاتیه مزه . بوندن بشقه سوزك غیر ابدن ،
تعقید لفظی ومعنویدن ؛ تابع اضافاندن شیه یه مغا-
یرتدن ، عدم مطابقتدن واتضع وتکلفدن وتشابهات
واستعارانک قواعد بلاغته مخالفتدن بری بولمسی
ومعناسی مهم کلمات وترکیباتی مختل عبارات استعمالندن
و کثرله جهل معترضه ایرادندن توفی ایدلمسی ده وضوحی
تأمین اینر .

عبارۀ آتیه وضوح ایچون کوزل بر مثال اولدینی کبی
احتوا ایتدیکی حقایق جهتیه دخی بومبجئده ایراده لایقدر .

کوزل یازمق ایی دوشنک : ایی حس ایتک ، ایی افاده ایتکدن عبارتدر . ایی دوشنک موضوع فکری جهات مختلفه سنجه مجهول و مبهم بر نقطه براقیه جق صورتده احاطه ایلکدر . چونکه افکا . رضی و ضوع و یا مبهمتیجه نه مرتبهده واقع اولور ایسه تعبیر اتمزده اکا تابع اولور . یعنی بر شی نه قدر ایی اکلاشیلیر ایسه او قدر واضح ادفاه اولنور . و لغات و تعبیرات ایسه ذهنه بالمهوله توارد ابدر .

اسلوب افاده فکردن آیری ، بتون بتون مستقلمدر . بو قضیه شونکلهده اکلاشیلیرکه دائما سویلنیلان بر طاقم اهمیتسز شیلیر بر اراقی اسلوب افاده نیک دیکشویرمسیله جالب نظر و دقت اولور . انسانلرک اکثر امور عادیده افکار و تصوراتی محدودر اولرنده کی فرق تعبیر لرنده یعنی اسلوب افاده لرنده کورینور . اسلوب افاده افکارک انک بیاغیلرینه انک عمومیلرینه خصوصیت - انک ساد لرینه ، انک اهمیتسز لرینه عظمت و علویت ویرر .

مشهور بر ادیبین اسلوب افاده نث اهمیتتی کندینه مخصوص اسلوب بایغ ایله بوندن بر چرق زمان اول شویله افاده ایتمش ایدی :

« ایشته کلام مدارله تصور خدمتته قدر تدن مؤکل بر جسم لطیفدرکه بیکارجه سهه ارکسه طراوت نوجوانیسنه زول ایشمز . اما حیثیت کالی اعتبارنده بولنان صحت مایله تناسب اندامی حکمنده

اولان ترتیب و انتظامی برنده اولمیدرکه هر کس عنندنده محبوب قلوب
 و او حال ایله هر زمانده ممدوح و مرغوب اوله بیلسون .
 « اگرچه سیرت ظریف اولجه صورت لطیف اولسه ده نقایصدن
 معدود اولماق لازم کلمبر . فقط آثار ادبیه بی بلاغت مؤدا ، فصاحت
 ادا احتیاجندن وارسته ایده من . زیرا بر تألیف که حسن
 افاده دن محروم اولور ، حاوی اولدیغی حقایق چیره دستی اتحال
 ایله مهارت قلبیه اصحابک ملک یمینی سردسته پت قولای انتقال
 ایده بیله جکچون محفظه نر جوهر حکمنده در »

اکدم

وضوح ایچون شعرده بوانه حق مثاللرک ال کوزلارندن
 بری ده آتیا دی منظومه در :

خولیا ده بر تماشا

کوردم فلکده بر شب بردانشین تماشا
 کیم متمر کوکلده تاثیر شوق حالا
 برشب که بکرده مشدی عکس فر قرله
 پوشیده سفیده یکپاره سطح دریا
 یالکزجه بجره جیته دم اوچیدی بشمی ساعت

اول عالمی صفائی شاشدم کورنجه آنها
 زورچقه می براقسم کنندی هوایی اوزره
 ابتدی صولر المجه تخصیص سمت مجرا
 منظور ایدی آچیقدن بشقه لطافت اوزره
 دریای نور پرور مهتاب ایله پیرا .
 ساحلده کی اماکن اولقله بحره عاکس
 بر رسم ایدردی تشکیل غایت بلند و پهنا
 عاریدی ابر غمدن روی سمای انور
 بر نو عروس حسنک وجه منیری آسا
 اول وجه با صفاده در دانه سر شکه
 بکزردی آسمانده بعضاً نجوم زهرا
 لب تشنگان عشق ریان حزن ایدردی
 بر چشمه سار سودا و لمشدی بدر کویا
 هر هانکی سویه باقسه ک ایلردی حق تجلی
 بر حیرت و سکونه طالمشدی جمله اشیا
 مشهود ایدی سراسر حالنده وصف جنت
 نو کسود شابه کبر مشیدی پیر دنیا
 لایقیدی رشک ایدیدی بالایه ارض سفلی
 شایان ایدی باقه ایدی حسرتله زیره بالا
 بویله آقوب کیدر کن نظره کنسان اطراف

باد وزانه پیرو ، آب روانه هم پا ،
 قارشیمده ظاهر اولدی بر کاخ نزدیمده
 بر روزتنده کاخک بر چهره دلارا .
 خلیانصل تصور ایلر ایسه او یله نلوی
 صفت نه درلو تصویر ایلر سه او یله زیبا
 اشکال حسن پاکی سرئیدی پک مصرح
 یوقدی مبانه مزده چوقاقی مسافه زیبا
 محزوندی اولقدر کیم وضع سکون تماشای
 برهیکل تحسیر دینسه اولوری اجرا
 وجهنده عکس مهتاب تتررده کوسترردی
 نورک نسیبیه قارشیی عجزین صریح ورعنا
 برلوح ذی حیاته مانند ایدی او منظر
 کیم مطلقا اولوردی باقدقجه حیرت افزا
 دیردم که عودت ایتش ظاهر دم اساطیر
 ایتش بویرده آرام ناهید عشوه پیرا
 یاخود که عقل اولنمش فردوسدن جهانیه
 برقصر ایله ایچنده برحور نور سیما .

اکرم بک

کلامک لزومندن زیاده تطویل اولنمش وادواتک کثرت

استعمالی واركان چاهنك هر نه سبيله اولورسه و اولسون موقعلر-
ندن مهجور ايديلهرك ذهني آشويش ايده جك موقعده
بو ائدير لمسي دنخي وضوحی اخلال ايدن حالدر دندر .

مبحث — ۳

طبیعییت افاده

طبیعییت بر فکری؛ بر حسی، بر خیالی اجبار طبیعت
ایتمکسزین - کویا کندی کندینه فکر و قابله لایح او ایویر مش
کبی - افاده ایتمکدر .

مثال :

بر طاغ اتمکنده شویله طوردم
چکمشدی کناره شمسی کهسار
سودم او کوزل یری او طوردم
تشکیل ایدیور دی بر چنزار
دوشمشدی شواحق جبالک
تا نصف فضایه دک ظلالی
حالا او جبالک اول ظلالک
پیش نظر مده در خیالی
ایلردی کذر کهن زر اندود
بر یر کورینان ضیای موج

آهسته-روسته ظل ممدود
بریاندن آنی ایدردی تاراج

معلم ناهبی

بر افاده که طبیعتدن محروم اوله نه مرتبه صنایع
ادبیه ایله مزین اولورسه اولسون سامعینه هیچ بر تاثیر
اجرا ایده مز و بلکه بویله افاده لر زینتی نسبتنده نظره
بارد کورینور .

سوز او قدر طبیعی اولماید که معناسی او قویانلرک خبری
اولقمسزین ذهنرینه کیرملی و کویا کندی ذهنلرنده پیدا
اولمش بر معنا ظن ایدلماید .

داماد حضرت پادشاهی وزیر خلوق نجیب پاشا
مرحومک کنج یاشنده ارتحالندن جدآ مایوس اوله رق .
بوکبی احوالده اکثرآ واقع اولدیمی اوزره . کندیسنی عالم
ایچنده بسبتون یالکیز کورمش . جهان اساسندن تبدل ایده جک
ظن حسیدسنه دو شمش ایکن یتاغنه یاتوبده ایرتسی کونی او یا .
ندیغی وقت تأزری خفت پدا ایدرک ، کندینی عالمه سی ایچنده .
حیاتنک رفیقه و رفیقنریله محاط ، عالمی ایسه ینه اسکی

حائنده اسکی ذوق و صفا سنده بردوام کورنجه شو خالدن
متأثراً شاعرک، قلبندن دو کیلور حه سنده. اظهار ایتدیکی فریاد
آتی هر در لوشر ائطنی جامع اولوق اوزره طبیعیت ایچون بولنه
بیله جک . مثلک ال کوزلار ندن در :

لکن نه یه محو ایتدی	اول کنجی فلک بیلم
اول کنجی که ایتشدی	هر یولده خدا مکرم
احبابی طونار صاندم	بر قاج کیجه جک ماتم
باقدم که کیدن کیتمش	دنیا ده کیلر خرم
دوران ینه اول دوران	عالم ینه اول عالم
اول ذاته تمسره	صاندم که زمان آغلار
اومدم که یوزی صبحک	بر رنگ حین باغلار
کوردم که کونش طوغمش	پر خنده بتون طاغلار
بلبلار اوتر شادان	پر نشئه صولر چاغلار
دوران ینه اول دوران	عالم ینه اول عالم

(اکرم بک - زمزمه)

طبیعیت افاده یالکیز اسلوب ساده یه منحصر ظن
ایدلما میدر . آناز ادبیه نك هر نوعنده بولنسی مقتضی
اولان بولازمه بلاغت تزینات ادبیه نك هیچ برسنه مانع

اولماز: انجیق ازری طبیعیت و معقولیت دائره سنده بولندیرره.
حتی بوکاک زیاده منافی اولوق لازم کلان مبالغه بیله
طبیعیت سایه سنده تأمین مقبولیت ایدر. بر قاج مثال :

بربرک خزان: ایچنده کاهنی
محزون نکمهکله رونما سن
بر نازلی چیچکده ده کاهنی
بعضاً بکا کاشف لقاسن
بر نغمه ده کاه اولور نهان سن
ازهارى حدائق زمينك
شوقکله نموده خنده لردر
اخترلری عالم برينك
معطوف سکا برر نظر در
سن مقصد ارض و آسمان سن

(اکرم)

*

**

ای عالم مثالک سییاح هوشیاری
هیچ قصر صور تنده کوردکی نوبهاری
کل کور مدکسه سیر ایت اما صقین غاطدن

تابندہ غرہ صائمہ اول جفت زر نکاری
 باق اول زمین خوب ودلجوی مشکبویہ
 سیرایت اوسقف یاک پر نقش و پر نکاری
 کویا ایدوب طبیعت کوی زمینی تسطیح
 تبت اشغی دوشمش چین وختن یوقاری
 اول دکلو ساحہ سنده فیض و نشاط وارکیم
 اولسہ یدی کر زمانت آسایش وقاری
 دیردم کہ کلش آندہ طرح قامت ایتش
 جشید کامکارک ایام خوشکواروی
 اولدی عجب عجب کیم ترکیب خلدہ قابل
 بز بویله بیلز ایدک بو عنصر چہاری

(نہیم)

دیگر مثال :

آفرین لطفکے ای باد نسیم !
 بو قدر اولور آنجق اولور فیض عمیم
 عالمی کل کبی آجدی نفسک
 ایلدک چہرہ ایامی بسیم
 کشور چینہ می دوشدی کذرک
 یانہ در بو نفس نازہ شمیم ؟

بو قدر نشر شمیم ایتمز بیدک
 اولسه ک طرفه دلبرده مقم
 عاشقه سنجلین یار اولمز
 اولسه یاران ایله پر هفت اقلیم
 زلف جانہ کرفتار ابد
 دل سودا زده به یار قدیم
 نیجه در حال دل آشفته
 شانہ دن چکمز اوله ریج الیم؟
 شانہ دن وارایسه آرزوق المی
 آدایدوب چکمزون اصلاحیم ویم
 درد مندانہ بر از احوالین
 ایلسون ماشطه سینہ تفہیم

(نفعی)

طبیعتیک نثرده لفظی و معنوی تزینات کلامیه به نه
 درجه ده مساعد اولدیغنی ایسه آئیده کی مثالدن اکلارز :
 « کلی ای فصل بهاران مایه آرام و خوابمین
 انیس خاطر کم دل پر اضطرارمین
 بهار ایلی ابریشجه بو کونه جهانتک هر طرفی سراپا طروت
 کسینه زک (یحیی لارض بند موتها) جری آشکار وارور. او قوجه

قوجہ آغاجلر محشرہ تصادف ایتمش عظام کبی یکیدن جان بولمہ باشلار: بر حالدهکه: طراوتلرینه دقت ایدلسه وجودلرینه سریان ایدن حیاتی کورمک قابلدیر. بر حالدهکه: ادا ادا ندمه کی نشو و نما به بانلسه طالمک هر ذره سیده بروح تجلی ایدیور ظن اولنور. - بر حالدهکه: صحرانک هر طرفنه تجسم ایتمش ذوق روحانی . - بلکه روح بولمش صفای جسمانی دینلسه مبالغه ایدلمه مش اولور .

نوبهارک اک بیوک بر بدیهه سی ده - مبدوایت و ما اوفیت جیتلریله غایت حقیر کوردیکمن - چمنلردر . دنیاده اوانک حد اعتدالی اولان یشیلدن طاتلی رنگمی اولور؟ بهار موسمنده ایسه کویاکه روی ارضک هر ذره سی یشیلنیر (حتی کندیخی انسان ظن ایدن و حقیقت ارناییرسه نباتدن فرقلری پالاختیار تحویل مقامه اقتداردن عبارت اولان بر طاقم بکارمزده اوتده بروده راست کلدگری خاملرله یشیلنمکه چالمشیر) .

هله بر کره چمنلر آجیقلی قویولی رنگلریله طوبراغی احاطه ایتمکه — بر کره ابر بهارک انعطافی چمنزار اوزرنده موجه لر خارملر تشکیل ایتمکه . — بر کره صحرانک اوته سنده بریسنده بیغین بیغین بیاض چیچکار آجیلغه باشلارمی ! بر کره دریا خفیف خفیف دالغه لنگه - بر کره نسیم آهسته روانه کنار ایله سطح ماده بر جبین صافه نمونه لر یابارجه سنه چینلر کوسترمکه . - بر کره اوفاتی اوفاق موجه لر جبابلر روز کارک

اوکنه دوشهرک بریره طولانمش سین، اطرافه دوکواش یاسین
 دوکندیلرندن نشان ویرمه یوزطونارمی ! صحرالری صفا-مندن
 حرکته مجالی قالمش دریا - دریالری شوقندن اهتزازه کلش صحرا
 قیاس ایدرسن . کالر کورندکجه ظن اولنورکه بر چوق نورسته
 نهال جمال . اغیار نظرندن قاچه رقی اغاچ کواکه لرینه یابراق
 آرولرینه صاقلامش . - اره صره روزکاری موافق بولدجه حجاب
 اخفالرندن چیقارلر - بربرله طوداق طوداغه کلیرلر . - روزکار
 مخالفته باشلانجه ینه انزویه چکیایلرلر . - بررلرینه متخسرانه عرض
 اشتیاق ایدرک خفیف کولوشورلر .

(- سببی خیالات شرقیه ایله ایله کثرت اشتلافیدر : در ؟ بن
 کلدن بحث ایتدکجه بلبلر بردرلو اونوده مبر . واقعا کله عاشق
 اولدیفنی بیلیرم فقط بیچاره قوشک طور سرداویسنه باقیایرسه
 اولوفاچق کواکله نه بیوک محبت اثری حس اولنور .)
 بهارنه هر محصولی ، هر صفا-اسنی ، هر حالی برتشیه ایله تصویر
 ایتک بنم دکل . - کونک یوزینی خام اریکه ، کره زمینی قزل
 یورطیه بکره دن اصحاب خیالک بیله پک مقدر اوله بیه چکی
 شیلرذن دکلدر .

مبحث - ۴

منقحیت

منقحیت ایجاز ایله کثرت بیننده بر مقامدرکه افادہ مک
موضوعی ایله متناسب اولهرق ، حال ومقامک
ایجاب ایتدیکی در حدوددن زیاده ونقصان بولنمایدیر .
کلام ایله معانی بیننده اعتدال ایله ده تعریف اولنور . افادہ مک معماً
ایله ، حال ومقام ایله ، مناسبتی ایسه ذوق وجدانی تعیین ایدر .
مثلاً :

انسان هر یلدیکنی ایغذک آلتہ آلسه بدی باشی کوکه برودی

مالت بک

اسلوب بیان عینله انساندر .

(بوفوره)

سوزلری کندی مقاملرینه کوره منقح اولدینی کبی
شو مقاله نفیسه دخی نوع بیانی ایچنده منقح عد اولنور .
« استانبول بلده سی آوروبانک کنار ساحلنده آسیابه قارشی
قورلمش برمالکه دریادرکه مانندی زیر اعلاکده مرئی اولماز
الاکه آینه آبداری اولان صفحہ خلیجمنده منعکس صورت
بیقراریدر آوازده جهانکبری اوزاقدن ایشیدنلره بر مرتبه خوش

کلیرکه منظرهء دلکشانی یقینمن تماشا ایتکه قولاقدن عاشق
اولماق محال مطلقدر حسرت لملل عنواننه مظهرتی ناجامیدر
شعر آتی یهده باقالم که منقحیتک انک کوزل مثالدر نندندر :

کوردم کزینیر چمنده جانان
زافی طاغثقدی پایی عربان
صاندمکه پریدر اول سمبیر
صورددم که کلیرمیسک برابر
باقدی بکا برعان نظرنه
بر حالت انفعمال اثره
الفتدمیدر - دیدم - امان بو
کلکشت ایدم لم کل ای پری رو
تحریک قدم قلوب نهانی
ایتدی بنه بر نکاه ثانی
آلدی آتی بر تفکر اول آن
بلبلر اوتردی شاد وفرخان
اوقشاردی کنار باغی جولر
کوردم کایور او ماه بیکر

وجهن قیامش صاجیه اما
اولمده تبسمی هویدا

اکرم (وبقنور هرغورده)

اکثر ایله سوزی اوز آتمق اوقویانلره اوصالیج
ویزه چکی کی بی لزوم ایجاز ایله معنای کلامی اخفا ایلنمت
ده سوزک حل مشکلاتینه اصحاب مطالعاه یی یوره جغندن
وخصوصیه آثار ادبیه نك تأثیری آنی اولوب مشکلات
ایله بولنه بیلان معاینک اوقدر تأثیری اوله مبه جغندن،
شریضه سنه موافق ولزوم ادبی یه مستند اولان ایجازلر
مستثنا اولمق اوزره، اعتدال اولیان سوزلرده تأثیر
آراماملیدر. انجق شوراسی ده بیانملیدر که سوزک اوزانامسی
هرزمان مغل بلاغت اولمز؛ بلکه بعضاً بوکالزوم ادبی بیله
کوریلورده اوزمان اظناب حسن نامنی آیر.

ایجاز

ایجاز لغتده اختصار، معنایه کلیر؛ بلاغتده ایسه آز
سوزله چوق معنا افاده ایتمکه دینور. بوده ایکی قسمدر:
بری ایجاز حذف، دیکری ایجاز قصردر.

ایجاز حذف، فہمی اشکال ایتماک شرطیہ س۔ سوزک
بعض اجزائی حذف ایتماکدر .

بر قرارده بر الله

۔

بر پارہ یہ بیکی آفرینک

پاپوشی آتدی کوہرینک

سوزلرنده اولدیغی کبی .

بونلردن برنجیسنده « برقراده طوران انجق بر الله
واردر » دیمک لازم ایکن طوران وانجق وواردرسوز۔
لری طی ایدلمشدر .

ایکنجیسنده ایسه پاپوشی طامہ آتدی دیناہجک
یرده طام لفظی حذف اوانہرق کلام ایجاز قلمشدر .
ایجاز قصر ایسه، اجزاء کلامی حذف ایتماکدر۔ سوزی
قصر ایماکدر .

مثال :

برسویله ایکی ایشیت

(ضرب امثالده)

برسورچن آنک باشی کسلدن

(شیخ غالب)

تعلیم ادبیاتک علویت فیکر بحیثه مراجعت اولانسون. آنده
تصویر ایدیلان حال وموقعه نظر آشوسوزدخی ایجازقصر
ایچون بولنه جق مثاللرک انک بلایغ ومعجزلر نندندر:

« اللهم ایشنه قار یشمیه جفز . یولنه کیده جکیز »

ایجاز بو سوزده اولدینی کبی بعض موقعلرده پک
بایغ دوشرسه ده کثرت استعمالندن احتراز اولنمایدن .
زیرا بویله سوزلر روحن انک زیاده غایانده بولندی
زمانلرده صدور ایدرکه آرانمقله بولنه ماز .

« قواعد عمومییه ضرزنده کی احکامده ، ضرور امانده ،
ملاحظات حکمییه ده » ایسه فهمی اشکال ایتمک شرطیله
ایجازک ایکی نوعی ده دایما بایغ اولور .

اکتار

اکتار ؛ ایجازک ضدی اوله رق سوزی بالالزوم ادبی

اوزاتمقدر . شو.ثالده اولدیغی کبی :

براقسون لندن کر بیامی
 شونک هجرینه یاقسون جانمی
 براغور ایدم اولسه دنیا ایشم
 کشانده بنم یوق یا اصلا ایشم
 اولنجه بویرده ایدردم قرار
 آنک عشقنه ایشمی ترک دیار
 بوفکر محالی ایدردم خیال
 قالوردم چاوش اولسه لامحال

(عزت مند)

بویه هر درلو مزیت ادبیه دن عاری صغوق سوزلرله
 افاده نی تطویل ایتمک او قویانلره اوصانچ ویرمکدن بشقه
 برشییء انتاج ایتمز . خصوصیه مجموعهء محاسن اولوق
 لازم کلان شعرده اولورسه هیچ چکلمز . سامعینه قارشى
 تأمین مظفریت ایتمک ایستیان مؤلفلر اک زیاده اصحاب
 مطالعه یه اوصانچ ویره جک شیلردن احتراز ایتملیدرلر .

مبحث — ۵

آهنگ

آهنگ دنیا لان لازمه بلاغت کلامک انسجامندن متولد بر لطافت مخصوصه در که آندن سمع و طبیعت متلذذ اولور. بوده اوج نوعدر: برنجیسی آهنگ سلاستدر که الفاظ و عباراتک انسجام و تناسبندن حاصل اولور. موسیقیده مقام نه درجه مهم ایسه آثار ادبیه ده آهنگ سلاست دخی او مرتبه حائر اهمیتدر.

بر اثر ادبی که محروم آهنگ اولور، تسخیر قلوبه موفق اوله مز. مکرکه، جاذبه حسن و آنی خطف انظار ایله کسوه سنک پڑ مرده لکنه باقمغه وقت بر اقیان، ابکار نازنین معانی اوله .

تناصر، کثرت تکرار، تتابع اضافات و امثالی شیر ، افاده. بی محروم آهنگ ایده چکی کبی اشاعیده بیان اولنه جق اوج سبب دخی آهنگی اخلال ایدر:

اولا: عباره ایچنده بر حرفک و یا عدداسی یکدیگرینه
 یک متقارب اولان حرفلرک تعاقبی .

بر مجموعہ دن نقل اولنان شو مثالده اولدینی کبی:

سنی، کیم شمدی به دك صحت ابله ثروت ابله
صحن کلزار سعادتده سعید ایتدی خدا،
ایلسون طول حیات ابله ده محسود جهان
قیلمسون قلبکی مسموم کدورت اصلا

ثانیاً: برینک نه ایتنده برینک مبدأنده عین حرف
بولنان ایکی کله نک بالخاصه صفت موصوف ویا مضاف
مضاف الیه اوله رق یان یاه کتیرلمسی .

مثال :

بیم کبی دمبستان ایام ملالی ترنمات شوق پروانده

اکرم بک (زمزمه)

یکی آچش غنجه لوی سرعت زوال لطافتلرینه معطوف بررتیم
یأس

اکرم بک

ثالثاً : ادوات و افعالک کثرت استعمالی .

مثال :

«لکن اول صو طعاماً عادی صوظن اولنور ایسه ده (داننده)

بیاغی صو (اولیوب) دوانوعندن (ماوراءالنهرده) جبل جرجا-
 نیون تعیر اولنور جانوریتاغی جبل کبیر (شاهقنده) بربرعمیقک
 (قعرنده) برمظلم اژدرهانک دهانی دیندن (صیزوب)

تعلیم - عا کف ینشا

بونلردن بشقه کلامی تشکیل ایدن جمل و فقراتک
 ارتباط و انقطاعی مکمل و متناسب اولماق دخی آهنکی
 اخلاک ایدن اسبابدنر .

آهنکک ایکنجیمی آهنک تقلیدیدرکه اصواتی
 الفاظ ایله تقلید ایتمکدن عبارتدر .

(چاغلدی - کوتردی - پاطردی - پات پات - طیق طیق
 - چان چان - فیسلدی - شارلدی - کم کم - خرخره - لقلقه)
 کبی تقاید اصوات ایدن کله اته الفاظ صوتیه دینلور .

آهنک تقایدی به کثرتله مراجعت طبیعیتدن تباعدی
 ایجاب ایده چکی جهتله ای اولمزسه ده طبیعی
 اوله رق قامدن صدور ایتدیکی حالدده افاده یی تزیینده نه
 مرتبه لطفی ، تأثیری کوریله چکی امثله آتیه دن استنباط اولنور :

صفلر دوزوب هجوم ایدیجک خیل دشمنه
 دهشته آسمان وزمین پرفغان اولور
 صار صلدیغنججه زلزله حمله دن زمین
 آشوب رستخیر قیامت عیان اولور
 کرد سبیده شعله شمشر تابدار
 کویا سحاب تیره ده برق جهان اولور
 اوقلر سهام قوسی قضان نشان ویرر
 پیکان تیر ایسه اجل ناکهان اولور
 اوج هواده صیت چکچاک تیفدن
 آواز رعد وصاعقه ره کم کنان اولور

نفعی

ای قلب نه دن کلیر بو کم کم
 مر دانه ثباتک اولدیمی کم

اکرم

اسکی بر مجموعه ده تصادف ایدیان شویت فارسی دخی
 الكطمطراقلی بر آهنگ تقابیدی بی حاویدر :
 همین کوفت نقاره آیین تو
 که دین دین تو دین تو دین تو

نثر. مثال :

بر دنبره بر قیامت قویدی یاننده او طور دینم
 پنجره محصور بر قلعه نك کله یه مقاومت ایده .
 مامش قبولری کبی بر طراقة سامعه چاک ایله آجلدی .
 یوزمی چویرر چویرمض اعصابه طوقونه جق قدر قوتلی مملکتلر
 احاطه ایده جک قدر وسعتلی بر عمود نورانی کورندی .

آهنکک اوچنجیسی آهنک تصویریدر که افعال
 واحوال وحرکات وافکار وحسیات وخیالاتی افاده
 ایله تصویر ایلمکدر . کلمات وعباراتک سلاستمدن ، جمل
 وفقراتک صورت ترتیب وتناسبندن ، تصورات وتخیلاتک
 طرزتعاقبندن و آزچوق آهنک تقلیدیدن استمداد ایله میدانه
 کلان بو آهنک لطیف حسن طبیعتک اک روح افزا بدایع
 آثارندن معدود اولور . بر قاچ مثال :

کیده کیده هر طرفه بر دهشت چوکدی کائاته بر بهت وحیرت
 مستولی اولدی بهایم ایلمه رک مغاره لرینه قوشلر باغریشه رق یوالرینه
 چکلمکه باشلادیلر آرمی بر از کچر کچمز قره دهه برایکی بلبل
 نالنده دن دریاده بر قاچ خواننده دن بشقه سسی ایشیدیلیر فرد
 آفریده قالمدی .

شعره مثال:

سردر ختہ مشت زن حیاض باغہ بر کریز
غصون ایچندہ پرغریو شکوفہ لرلہ پر ستیز
نہال کلدہ تبنا یم چنندہ موجخیز
چن چن زمین کدر زمان زمان سما کریز
ہوا پرست و پرہوس نسیم بیقراری کور

۱ کرم بک (اورغیبی زمزمہ)

دیگر مثال :

امان امان نہ مصیبتدی آلدیغم اوخبر
صوقولدی قلبہ کویا او آندہ برخنچر
او آندہ صاعقلر ایندی بینمہ کویا
او آندہ سانکہ سقوط ایتدی رأسمہ کوکلر
چکلدی قلبہ طوغری بدنہ ہپ خونم
آصلدی قالدی مژہمدہ سرشک حسرت اثر
خیالہ کلدی او خوش چہرہ جوانیسی
آنکله موت ارہسن پک بعید کوردی نظر
دیدم امیدہ دوشوب کاذب اولمی بو خبر
کہ بنجہ ضتہ یورمق کلیردی مشکتر
فقط اولوردی ینہ متصل بکا مشہود

غریب تختہ تابوت و حفرة مقبر
 امید و خوف ایله ایتدم شتاب مسکننه
 حزین کورندی اوزاقدن بکا اوخندان یر
 اولنجه داخل دار اکلام حقیقی آه
 او دود دن که او کونلرده نشر ایدر جمر

اکرم بیک

دیگر :

سمتک سکون وظلمتی آرتا ردی دمبدم
 کویاچکردی قعرینه طوغری بزی عدم
 دهشتله طولدی خانه قلبم فقط ینه
 اصلا خیال و خاطر مه کلدی ندم
 تا که تجسم ایلدی قارشمده بر وجود
 بر قهرمان عشوه ... مهابتلی بر صنم
 امواج نور واری وجود لطیفی
 اورتردی نیم ستره بیضامی خم بغم
 مدهددی کوزلری دهنی لرزه دارخشم
 کینوسی تارو مارایدی ، ابرولری بهم
 نور نکاهی برق بلادن نشان ایدی
 سیال بر علودی لبندن چیقان ستم

رفع ایلوب هوایه تهورله بر الن
تقریب ایدردی نرذمه کندین قدم قدم
ایتدم قیام دوشمک ایچون پای قهرینه
ایواه ! اوچدی کیتدی اونور سما حزم

اکرم بک (اوهنجی زمزمه)

دیگر :

کندمدن کچمش ایدم . خراب بر قویونک یاننده یتشدم ؛ حق غالبیتمه
استناداً بلندن طوته رق چندن یانلمش بر قنیه اوزرینه اوطورتدم .
هیچ مقاومت ایتدی ؛ کولیوردی ؛ بن جدی بر طور ایله طور ییورددم .
سیاه کیرپکارینک اره سندن شمشه پاش اولان سیاه کوزلرینه
حصر نظر ایتشیدم .

(وبقنور هو غورده زمزمه)

شوق و شادی ، یأس و امید ، خوف و دهشت ، عشق
و سودا مثللو احوال معنویه بی کوز اوکننده واقع
اولی برمش کبی تصویر ایله حس و خیالی اوقشایه رق فکرو
قلب اوزرینه اجرای حکم و تأثیر و اوصورتله انسانی ایستر
ایستمز تسخیر ایلین بو طرز بیان دخی کثرتله استعمال

اولدینی خالدہ مأمول اولان تاثیرک عکسنی حاصل ایدہ بیایر؛
 اوجہتله هریرده. لزوملی لزومسز، آھنک تصویر ی بہ مراجعتله
 افادہ نی تزیین ایدہ حکم دیہ اثری بسبتون نظر اھمیتدن دوشور -
 ماملی، انجق موقعندہ ولزوم حقیقی بہ مستندو طبیعی اولہ رق
 کند ی کندینہ ظہور ایلرہ آندن دە استفادہ بہ شتاب ایلمایدہر.
 بعض احوال و حسیات اولور کہ سادہ جہ وقوعاتی
 حکایہ ایله تصویر ی قابل اولہ من؛ زیرا و کبی معنویات و لطائفی
 تصویر ایچون لسانلر ہنوز عاجزدر. مثلا انسان بر محب
 وفادارینک خبر وفاتی بردنبرہ ایشید یورنجہ حاصل
 ایتدیکی یأس و کدری - و بر کون، بلکہ برساعت اول
 بر حیات کوردیکی وجود قیمتدارک ایلہ آز بر زمان
 ایچندہ نازونعم ایلہ پرورده اولدینی کائناتہ اقبالہ بدل خاک
 سیاہ ایچندہ غدای مورومار اولہ جغنه بردرلو کندینی
 ایناندیرہ میہرق یأس و امید آرہ سندنہ نہ صورتلہ متردد
 قالدیغنی - ونہایت خانہ محبہ یا قلاشوبدہ ایلہ ماتملی زمانلرہ
 مخصوص اولان مجری کورنجہ نہ حال کسب ایتدیکنی

آهنك تصويرى به مراجعت ايتمكسزین تصوير ايده بيلمك قابلميدر ؟

آهنكه مراجعت ايدلديكى زمان ايسه شاعرك حكايه ايتمك ايتديكى وقايع نظر خيال اوكننده تاميله وهردرلو تفصيلاتيله نمايان اولور و او قویانلر . مؤلفك سرگذشته اشتراك ايدر ؛ بو حالده ايسه تصويرى آرزو ايدیلان حسیات قابلیتلری نسبتده اصحاب مطالعه نك قابنده دخی بالطبع ظهور ایلر .

ایشته آهنك تصويرى به بویله تصويرندن لسان عاجز قاله جق احوال و حسیات ایچون مراجعت اولنمایدیر . شورا سنه ده دقت ایدلمایدیر که آهنك تصويرى به قوانین ادبیه دن هیچ بریسی فدا ایدلمس-ون حتی دینه بیلیر که هریردن زیاده قوانین فصاحت و بلاغته بویله محللرده رعایت اولنمایدیر .

زیرا قبایح و نقایص ادبیه ، که ذوق و حسی تخریش ایدیر ، مستغرق اولان قوه خیالیه بی ایقناظ ایله تخیلاتی سکتهدار

ایده جکندن مطلوب اولال نتیجه نك انتفاسنه سبب
اوله بیلیر .

آهنك سلاست ایسه بویله دکلدیر؛ هر یرده رعایتی واجب
اولان قوانین اساسیه ادبیه دندر . آهنكدار اولمیان
برافاده نه قدر رنگین معنالی اولورسه اولسون لسانه
ویره جکی رکا کتله ذوقی سکتهدار ایدرک تا ئیرک تناقصنه
وبلسکه بسبتون محوینه سید اوله بیلیر .

بحث — ۶ .

اصالت

اصالت اسلوب که فکر وافاده نك خساست واستدالدن
برائیدر ، ادبیاتک الکزیاده شایان اعتنا اولان قوانینندن
بریدر .

مثلا فضولی کبی بر استاد بلاغتیرانک دیواننی آچوبده

کوزلرمدن دوکیلن قطره اشکم کهری

لبلرکدن صاچیلان لؤلؤ شهواره فدا

سوزینی متعاقب :

پاره پاره دل مجروح پریشانم
 سرکوبنده کزن. هبایته برپاره فدا
 بیتتی کورمجه انسانک نه مرتبه استکراه ایده جکی دوشو -
 نیلورسه اصالتک درجه لزومی حتمنده بر فکر پیدا ایدیه بیایر
 اکرم بک افندی نک :

ترده اودم که نشه دینمزدی باده دن
 بی جام کنندی کندینه دل سر کران ایدی

بیتیه :

اشک چشم پر چوک مصلق کی طور من آقار
 مصر اعنده محل ویردیکی «دینمزدی» و «مصلق» سوز -
 لرینی کوردکجه انسان بو نظملرک او استاد نراهت پروره مناسبتی
 اولدیغنی ادعا ایتک ایستور !

بو مثاللرده اصالتسزک فکر دن زیاده لفظه عانددرشو
 بیتلرده ایسه خساست لفظندن زیاده فکرده کوریا بیر .
 بلکه بسط ایتش اولوردک سایه اندیشه می
 نوردن برتننه چکسه ک آسمانک فوقنه

معلم : امجی

یانقدر او عاشقك كتابی
 نظمنده قوقار جگر کبابی
 بویله آسمانی قهوه پیکه لرینه وبر دیوان بلاغتی کبابجی
 دکانلرینه بکازتن شعرلرک .

وهله :

ظن ایتمه نخود در دهن داغ تمده

اغزینه غدا آلدی پرستوی محبت

سوزی کبی ایرینلی بر یاره نی پرستوی محبتک
 دهاننه و مستکره . بر نخود یا قیسنی اودهانه موضوع غدایه
 تشبیه ایندن بیتلرک آرز، چوق رغبت و حرمته مظهر اولمش
 دیوانلر مجموعهلر ایچنده نصل اولوب ده یر بولدیغنی
 ذهنلر اکلایه بیلیمکن عاجز قالسه محلدلر .

تدریسات ادبیه دن نقل اولنان شو مقاله اصلاتک
 اهمیت و قیمتنی بر اسلوب اصیلانه ایله نه کوزل بیان ایتمشدلر:
 «اسلوب افادنه ک اهم ار کافی و حتی رکن الارکانی
 اطلاعاته شایان اولان اصلات، سجایای فاضله نک اک مبارک
 واک مقدسی اولان موهوبه حیایه بکزر ؛ مکارم سائرهنک
 زیب آور فطرت اولمی او کریمه قدرتنک وجودینه
 وابسته در .»

فی الحقیقه سوزك خساستی فکری و فکرك خساستی
ایسه اکثرآ تکمیل اثری نظر اهمیتدن دوشورمکه کافی
اولدیغیچون فکر و افادهده اصالت اک زیاده اعتسا ایله
کوریلهچک بر لازمه بلاغقدر .

شوده بیانملیدر که لفظ وفکرك خساستی اکثرآ
موقعه تابعدر؛ بر یرده پک مبتدل، پک بیانغی کوریلن بر فکر، بر
تعبیر دیگر بر محلهده ضررسز و حتی پک عالی اوله بیلیر .
فرانسز شاعر مشهوری و یقتور هوغونک بر قسمی لسانمزه
دخی ترجمه ایدلمش اولان له میزه رابل نامنده کی اثرینی مطالعه
ایدنلر او ادیب داهینک بوراده ذکرینه بیله جو اوزو برده میه حکمز
بر تعبیر خسیسی موقعنده قوللانهرق نه مرتبه اعلا ایتمش اولدیغنی
بیلیرلر ،

بوکا لسانمزه ده بر مثال کوسترلمک لازم ایسه
تعقید مبحثنده ایراد ایتدیکمز .

ذلت ازبایی اولور نزد الهیده قبول

خلق جامعهده ال اوزره کورتورر پاپوشین

ییتنده کی پاپوش لفظی پک خسیس کوریلیر کن ایجاز
مبحثنده ذکر ایلدیکمز :

بر پاره‌یه بیکی آفرینک
پاپوشی آتلدی کوهرینک

ییتنده اودرجهٔ خستاستی محافظه ایده‌مکنی کوستر مک
ومقام جدیدته پک مبتدل وعادی کورینن فکر لک موقع
هزلده پک لطیف وخوش آینده کورینه بیلدیکنی اخطار ایلمک
کفایت ایدر .

حد ذاتنده مبتدل اولان بعضر فکر لرده ، اسلوب
افاده‌نک آنلری بر صورت وکسوهٔ دیکرده کوستر مسیله،
خساستلرینی نایب ایدر لر که بونی ادب کلام بچشنده کوره جکیز .

اسلوبک مزایات خصوصیه سی

اسلوبک مزایات خصوصیه سی - بالاده دخی بیان
اولندیغی وجهه - اومزیتلر در که موضوع بحث ایدیله جک
شیئک طبیعتنه کوره دائماً تحول ایدر لر . موضوع بحث ایدیله جک
شیلر ایسه یاساده یام توسط ویا عالی اولور بناءً عایه اسلوب .
ده ساده و متوسط (با خود معتدل) و عالی نام لر یله اوچه آریلیر .

اسلوب ساده

اسلوب ساده یا لکز افهام و تبیینه مخصوص بر طرز بیاندر که هر شیدن زیاده سلاست و وضوح ایله طبیعیته منقصر بولنور. کلمات او قدر مطابق، افاده او قدر سالیس، او درجه و ا. ضح و طبیعی اولملی که او قوند قجه، و ضوعی اولان افکار و حسیات کلمات مخصوصه: عالم الهامدن برابر آلوب کتیر مشدر و او فکرك بوندن بشقه بر صورتله افاده سی قابل دکدر ظن اولنمیدر .

اسلوب ساده صنایع ادبیه دن بسبتون مجتذب دکلسه ده؛ پارلاق پارلاق فکر لردن، شدتلی شدتلی حس لردن، جانلی جانلی عباره لردن حظ ایتمز. قیصه قیصه عباره لری، نظره چارچیمه جق صورتده ساده و تکلف سز صنعتلریله آهسته جریان اولمق ایستر .

امثال آیه ده اولدینی کبی :

بزم طبیعی شعر و انشامن طشره خلمیله استانبول اهلایسنک
عوامی بیننده حالا طور مقده در . بزم شعر من هانی شاعر لرك نا
موزون دبه بکنم دکاری عوام شرقیلری و طشره ده چو کور شاعر لری
اره سنده دیدش و اوچلمه وقیا باشی تعبیر اولنان نظم لر در و بزم
طبیعی انشامن مترجم قاموسک اتخاذ ایتدیکی شیوه کتابتدر .

واقعا بونظم و کتابت مطلوب اولان درجه ده بلیغ و طمطراقلی
کورونمز سه ده امت عثمانیه ایلر یلدیکی صره ده بونلره رغبت
ایدلمدیکندن اولدقلری حالده قالمشار ، بیوما مشلر در . هله بر کره رغبت
اوجهته دونسون آز وقت ایچنده نه شاعر لر نه کاتب لر یتیشیرکه
عقلره حیرت ویریر .

والحاصل شعر طبیعی اودرکه شاعر جزئی بر ملاحظه اوزرینه قلمی
النه آلوب ارتجالاً قرق الی بیت نظم ایده بیللملی کتابت ملیه اودرکه
الی قلم طوتان ذهننده کی مقصدینی اینی کورتو کاغدا وستنه قویملی .
شمدیکی شعر و انشامن ده ایسه ترتیب معانی ایله برابر برده
تشکیل و ترتیب الفاظ دردی ذهنی اشغال ایتکله نه شعر ده ونه
نثر ده اصول ارتجال ممکندر .

دیگر مثال

معلومدرکه افکار و تصوراتک واسطه مداوله سی اولان سوز ،

ایکی شکل ادبیده کورینور : بری محاوراته بکزه من (نثر)
دیگری بعض شرائط مخصوصه به تابع اولان (نظم) در .

تاریخ عمومی بشری تشکیل ایدن حادثاتک سلسله طبعیه سنه
عطف نظر اولنورسه ، (نثرک) دها اول میدانه کلدیکی قبول ایتک
اقتضا ایدرسه ده ؛ تاریخ ادبیات که ، علیت فطرتی مصور اولان
ماهیت ادراک و تصورک اثار صحیحه سنی تفحص و تدقیق ایدر ، نظمک
نژدن اول وجود بولدیفنی قیدایلر .

واقعا انسان مافی الضمیرنی سوزایله تبلیغ ایلیه بیلدیکی زمانلر ،
او مقصدینه امکان توصلی (نثر) کافل اولمشدر .

فقط تهذیب افکاره خادم اولان محصولات ذهنیه نک صورت
بیان و تبلیغنه برطور مؤثریت و منانت ویردرک حفظه معاصرینه
نقش ایلمک و اخلافه یادکار ایتک ، میل مخصوص ناطقه یه مقرون
و طبیعت بشرده مرکوز اولان (نظم) ایله تیسر ایلمشدر .

(نثر) ک ادبیات ایله مناسبتی ، افاده دیگر له ملاحظات و افکارک
اوشکل ادبیده ظهوری خط و کتابتک اختراع اولندیفی تاریخدن
ابتدا ایلر ؛ اک مهم خدمتی حقایق اشیاپی محاکمه عقلیه یه عرض
ایلمک ، حسیاتی علوم و فنونه ، انطباعات وجدانیه یی حقیقت
ونفس الامر ه توفیق ایتمکدر -

ع. فرهمی

شعرہ : مثال :

بر زمانلر قرار کاهم ایدی
 بدویلر کچی بیا بانلر.
 بوکا موجب ده اشتباهم ایدی:
 نصل اصرار وقت ایدر آنلر؟
 بلده نلقننده کور مردم، جفا!
 کوردیکم انسی اهل وحشتمده.
 بدویلر سکون و راحتده،
 سوردیکی دائمًا غنمله صفا.
 بلدی متصل اسیر جفا
 انعکاش عالمنده ظلمتمده.
 بری اندیشه دن امان بولماز؛
 بری اندیشه یه زمان بولماز.
 بلدی نوش زهر محنت ایدر؛
 بدوی تازه تازه شیر لندیز.
 او تعیش دیوب جهاده کیدر؛
 بونی آور اتلری ایدر تلذیز.
 مدنی صرف تقد ایدوب حتی

نفسنی ساز ایله خوش ایلر؛
 بدوی کلبه سنده کوش ایلر
 نعمات طیوری باد هوا.
 بونی بر ما کره ایدوب اغوا
 سانکه چرکاب ذوق جوش ایلر؛
 آب سیمین ایچنده جلوه کنان
 آتی ده همسری ایدر حیران.

دیگر مثال :

ظل حق پادشاه ذیشانک
 ملکنه لطفیدر مفیض حیات.
 بونجه آثار، بونجه تأسیسات
 محض احسانیدر اوسلطانک.
 یاراشیر دینسه عهد اجلالی
 ملتک دور فیض واقبالی.
 متواضع ، کریم ، بنده نواز،
 متورع ، رحیم ، داد آور،
 قدردان ، ملتفت ، ستوده اثر،
 اهلپرور ، ذکی ، سخنپرداز،
 نامور ، کامبین ، همایون بخت،

پادشاه وقور دارا تحت.
 نامی عبدالمجید ثانیدر؛
 ذیل عنوان شوکتی غازی.
 اوله ده دولتک مهمسازی
 جد و اقدامی بیدانیدر
 ایلسون چوق زمان جناب خدا
 تحت عالیسنه شرفبخشا

اکرم بک

اسلوب ساده به اک زیاده مناسب اولان اوصاف
 ساده لک و اختصار ایله صفوتدر .

ساده لک — اسلوبک ساده لکی افاده نک لطیف و نازک
 و خوش آینه اولسی و الفاظ و تعبیراتک حقیقی
 و طبیعی و تکلف و تصنعدن بری بولنسیله حاصل اولور .
 اسلوب ساده بختنده ایرادایدیلان اشعار و مقالات بوکاده
 مثال اوله بیله جکندن آریجه امثله ایرینه لزوم کورلمدی .
 اختصار — نظر دقتی یالکیز معنایه حصرایدرك
 تزیناتدن اجتناب و آز کلمه ایله افاده مراسم ایدوب ترك
 اطباب ایلمکدر .

بونی ایجاز ایله قاریشدير ماملیدر . ایجاز آز کلمه

ایله چوق معنا افاده ایتمک، اختصار ایسه افاده‌نی
لزومندن زیاده اوزاتما. قدر .

مثلاً: « مملکت‌مه نه قدر اوزاق بولندهسه او قدر
محبتم آرتدی، دیرزه بو برکلام مختصر در . اکر مملکت‌که محبت
ایتمک ایچون اوزاق بولن » دیرسه کلام ایجاز ایدلمش اولور .
صفوت — افاده‌ده بر حالدرکه کلمات و تعبیرات تحری
واختخاب اولنیه رق کندی کندینه ظهور ایتمش، بولنیو یرمش،
حسیات خبرمن اولمقسزین قلبمزدن فوران ایتمش،
افکار بلا تأمل حاصل اولمش کبی کورینور .

برکویانک صاچی بم بیاض اولدینی حاده صقالی سیم
سیاه ایتمش؛ بری — بینی صورمش — صفوت ایچون اک
کوزل بر مثال اولان — شو جوانی آلمش : چونکه صاچم
صقالدن یکر می بش یاش بیو کدر

اسلوب متوسط

اسلوب متوسط‌که اسلوب ساده ایله اسلوب عالینک
وسطنده بر موقعی حائر در، صنایع و تزئینات ادبیه‌نک هپسینی

قبوله مستعد اولدیغیچون ناهمه اولوب مزینده دینله بیلیر، نه برنجیسی کی طبیعت و سادگی ایله اکتفا، نه ایکنجیسی کی طبقات علویه به ارتقا اتمه رک حاوی اولدیغی پارلاق پالاق فکر لری، عظمتلی عظمتلی تصور لری، مؤثر مؤثر حسیاتی طمطراق الفاظ و عباراتیه سامعه به القا ایتدیجکه، قلبی شوق و غرام ایله طولیدرر. اک لطیف تشبیهات و استعاراتک، اک بدیع تصورات و خیالاتک جاومه کاه تنزهیدر. کرک مؤلفنی کرک اصحاب مطالعه بی یورماق ایچون اره صره اسلوب ساده به ده نزل ایدر سه ده چوق زمان دوام ایتمز؛ ینه یوکسلیر. منتظم صورتده تربیه و ترتیب ایدلمش برکستان لطافت کی ابکار نازنین افکارک تنزهی ایچون قوم دوکولمش ساده یوللری ده بولنور سه ده هر طرفی نیجه بیک ازهار بوقامون رنگ ایله تزین ایدلمش، هواس رو و چرور نیجه روایح لطیفه ایله املا اولنمشدر که ذوق سلیمی یالکز اوزاقدن کوراشی مفتون اتمکه کافیدر؛ مع مافیله زیب وزینته مستغرق اولمش

ساخته جمالان کبی طبیعتی زینته فدا ایتمز. مزیناتی ده ازهار
لطیفه کبیدر که فیض طبیعتله یتشمش، یالکز دست صنعتله
تربیه کورمشدر .

بویله شیلری تعریفدن زیاده مثال ایضاح ایده جکی چون
اکلاتمه چالشمقندن ایسه کوستر، که غیرت ایده لم .

مثال :

بوکون برکاستانه دوشدی یولم
که اولدی شعورم تحیزله کم
نه کورددم که بولمش جهان زیب و فر
دکل بوجه ان برجهان دکر
سراسر کل وسنبیل ویاسمن
چمن درچمن درچمن درچمن
بنی آلدی حیرت بوکلشن نه در
بوزیننده معشوق پرفن نه در
نه در نامی کیمدر طرازنده سی
کیمه آچیلور روی نازنده سی
اولورکن بوفکر تله هر سودوان
شوا بیاتی کورددم یازلمش عیان
خوشانزهت آبادجنت سرشت

که خاکنده مدغم مزاج بهشت
 زمیننده کسترده دیبای هور
 فضا نده چاروب کیسوی حور
 بهار او یله اتمش فضا سنده جوش
 صانیرسک که کردونه ایرمش خروش
 دیزلش نهالان کل سوبسو
 قطار یله کلش مکر، رنک و بو
 لب حوضی ماه نوک پاره سی
 ثریا فشان آب فواره سی
 در رخامنده وار اول قدر فروتاب
 که یاننده چون شمع روز آفتاب
 ایدر طبی فواره سی درکنند
 اورر موجی عمرک ایاغنه بند

تبریم

نثره مثال :

ای عالم مثالك سیاح هوشیاری
 هیچ قصر صورتنده کوردکی نوبهاری

استانبولی کورنلره معلومدر که چاملیجه کوشکی صفا بخشالقمده
 روحپورولکده نوبهاردن اشاغی قالیر بدایع روزکاردن دکادرو .

بناسی بر طرفه طورسون یالکز بولندینی موقع استانبولک اک
مستنا برنقطه سیدر استانبول عالمک اک مستنا برنقطه سی اولدینی
کبی .

استانبول بر مالکته دریای اطافته درکه یالکز حزین حزین
ساحل لرینه یوز سوره رک پیشکاهندن آقوب کیدن دریانک صفاسی
موقعنک جهان یچنده اقرانسز اغنی اثباته کفایت ایدر .
استانبول دینلان مجموعه بدایعک حاری اولدینی هر درلونو اداری بر
باقشده کوستره جک برنقطه ایسه چاملیجه در :

بوغاز ایچنده بر بیوک اورمان ویا بر کرچک کورفز یوقدر که
چاملیجه نک بامال نظارتی اولسون ! پایتختنک بک اوغلی کبی
غاطه کبی باب عالی جوار لرلی کبی سلطان بایزید کبی هانکی معمور
جهتی کوریلور که چاملیجه نک نظر تماشا سندن کنندینی صاقلا یه بیلسون
استانبولده تأسیسات عتیقه و ابنیه مشهوره دن هیچ بری وارمیدکه
چاملیجه دن تصویرینی آلتق ممکن اوله مسون !

چاملیجه اونظرکاه عبرتدر که بهار ایچنده انسان چشمه سنک
یانه چیقارده باشنی قالدیریر اطرافنه باقنیرسه کوزینک اوکنده
طبیعی ، صناعی ، فنی نیجه یوزبیک درلو بدایعدن مرکب بر بشقه
عالم کورر بیاغی حدقه بصر او عالم بدایعک بر مهارت فوق العاده
ایله نقطه واحده یه صیقه شیریش خریطه سنه دونر . برده کوزینی اشاغی

میل ایندیرمک ایستینجه نور نظری جهانک هر درلو از هارنی جامع
برشکوفه زاره دوشمش زنبورکی دقیقه ده برچیچکه ایلیشه رک
ثانیه ده برمیوه ایله اوایلانه رق آهسته آهسته ساحل دریایه کیدنجه به
قدر تاب وتواندن کسینیر .

دیگر مثال :

ادرنه (!) شهریمی بویا کلشن ماوامیدر
آنده قصر پادشاهی جنت اعلامیدر
بیت معمور فلکمی اول فضا ده اول سرای
یازمین جنت اولمش کعبه علیامیدر
جویلری دورایدن طرف چمنزارین یاخود
مائی پرواز ایله قطع اولمش یشیل خارامیدر
سبز و خرم بر فضای هر کناری جویبار
یامینان جوده عکس کنبد حضرامیدر
جنتی کورمش بر آدم وارایسه کاسون دیسون
طرحی آنک دخی بویله دلکش ورعنامیدر
کلزنده واری بویله رنگ وبوی دلفریب
یانسیم صبحی بویله بوستان پیرامیدر
حیداجای نشاط افزا که رضوان کورسه کر
حیرتدن دیردی بو جنتیمندر دنیاامیدر

دائماً بویله مفرحی بوجای دلکشا
 هر زمان آب وهواسی بویله روح افزامیدر
 بوقسه شمیدی ایلین آب وهواسن تربیت
 آفتاب دولت شاه جهان آرامیدر

نغمی

دیگر مثال :

طلیعه اقبالی اولان اشعه سنک برازینی اعلان فیض مقدمی ایچون
 کرونک بشقه بر نقطه مظلمه سه سوق ایتمش وموکب اجلانه
 النحاق ایچون هر طرفدن قوشوب کلان قره قره بلوطلرایسه اطرافنی
 قوشاتمش اولدینی حالده کونشک بک اوغلی اوزرندن عظمتیله
 شععه سیله آهسته رو غروب اولیشی نظر شاعرانه یه سنه لرجه
 تماشا اولنسه طویله میه جق بر لوحه بدایع نمون عرض ایتکده ایدی
 بعض عالی بنالرك شعاع شمسه مقابل کلان جاملرندن ظاهر اولان
 رنگ آتشین بو بنالری ایچر بلرندن طوتشمش وعلوی پنجره لرندن
 دیشاری به هنوز اوغرامش کبی کورترردی کونشک اطرافنده
 بولوب هر ثانیه ده بررنکه کیرن وهر دقیقه ده برشکل دیگر آلان
 بلوطلرك انعکاس الوان واشکالی ایسه سطح دریایی رسام چیره
 دست طبیعک بر کوچک تجر به لوحه سنه دوندرر ایدی. بلوطلرده
 دمبدم ظاهر اولان تلونات بیایدیکمز الوانک اک طاتلیسی هیئرلرنده

زمان زمان وقوعه کلان تغیرات کوردیکمز اشکالك الك صنع تلیسی
ایدی . واپور مزك اعانۀ باد جنوب ایله غروب جهننه طوغری
یوکسله یوکسله کیدن قره دوامانی تعریفنه چالش دیم لوحۀ بدایه هیچ
اولمزه کولکه مقامنده بر لطافت علاوه ایتکدن خالی دکلدی

اکرم بک

اسلوب متوسطه اک مناسب اولان اوصاف ثروت
واینجه لکدر .

ثروت — اسلوبک پارلاق پارلاق فکری، جانلی
جانلی خیالری، محشم محشم افاده لری حاوی اولمیدرله
شومقـالده بلیغه بونک اک شعشعه لی برلوحۀ تجلیسیدر :
کوکلم بو عاشقانه تماشالرله کندندن کچمش : نظرم ایسه اطرافه
مستولی اولان محیط ظلمتک اعمق خفا سنده غائب اولوب کیتمشدی .
کیتدکجه ظلمت برحاله کلدی که قراکافی ال ایله طومق قابل کبی کورینور -
دی . سایه سنده اکلندیکم هراغاج نظرمدده برغول بیانی شکلی باغلا دی
کویا که ریوزی زیززمینه کچمش ویا خود ظلمات مقابر روی ارضه
چیقمشیدی کویا که اولوم ماتم ثوابنه بورونمش ده میدانه اوغرامشیدی
کویا که ید قدرت شو بر آوج خاک کی عوالمندن آیرمش ده عدم
آباد نسیانه آتمشیدی .

اینجه لك — فكرك بر صفت مخصوصه سیدر كه افاده ده
 كندی نی کویسترر . امور عقلیه بی عوامك فوقنده عد
 اولنه جق بر صورتده کوروب ادراك ایتمکدر . اینجه لك لفظی
 وفکری اوله رق ایکی به آریلیر . لفظی اولان اینجه لك
 معنای مقصودك یا لکیز بر جهتی اظهار ایله دیگر جهتی
 مخاطبك فراسته بر اقییر .
 مثال :

اعضای مجلسدن برینه بو کون مجلسده نه کچدی؟، دیمشیر
 درت ساعت کچدی! جوانی و پرمش
 فکری اینجه لك ایسه منظوری غایت عمیق ودقیق
 بر صورتده کورمکدر که افاده نك زینت و نزا کتته منتقر
 دکدر پك ساده عبارله لرایچنده دخی کیزلنه بیلیر .
 مثال :

هرکس قلبنك ایولکنی سویلر ؛ فقط کیمسه فکرینك ایولکندن
 بحث ایده منر .
 ایدیلان برشایی رد ایتك ایکی دفعه ثنا اولنه بی ایستمکدر .
 بو ایکی نوع اینجه لك بعضا بر عبارده اجتماع ایده بیلیر
 شو مثالده اولدیغی کی :

هېب کوردیکمز کبی یازمقدنه شرقی اوله بیلیر برازده دوشوندیکمز
 کبی یازملیز انسان یالکز کورمکه دکل کوسترمکه ده مستعددر .
 شوراسنه پک زیاده دقت ایدلملیدرکه : اینجه لک تصنعی
 ایجاب ایتسون؛ زیرا تصنعک نتیجه سی عدم وضوحدر .

برده حسی اینجه لک واردرکه دیگر ندن یالکز حس
 وقلبه عائد اولمسیله تفریق اولنور .

اولادینی غائب ایتک اوزره بولمان بروالدیه، تسلی
 ایچون، حضرت ابراهیمک امر الهی ایله اولادینی قربان
 ایتدیکنی حکایه ایلمشدر؛ قالدین شو یولده مقابله ایتمش
 که علویته حسی اینجه لکک الیبارلاق برلوحه امتزاجیدر :
 «جناب حق بویله بر فدا کارانی بروالدیه امر ایتامشدر»

مثلاً :
 تقاریبه

« مداهنه قباچک فضائله قارشنی برنوع تعظیمیدر »

(ترجمه ایدلمشدر)

سوزینی سویلیه بیامک ایچون قلبک معاونتنه محتاج اولمیز؛ بونی

بزه فکر من الهام ایدر. حالبوکه ذکاواقتدارینه مفتون اولدیغی قدر معاملات و تعریضاتندن دلکیر بولدیغی بر ذات ایچون وقتیلہ بروزیر نظریفمزک سویلدیکی شوسوز قلبک، حسک الهامی اولدقجه سویلنه بیلمیرمی :

« قلانی اصمه لی ده، صکره آلنه کیدوب اغلاملی »

عداوت و محبت صرف قلبی . حسی شیلر اولسنه نظراً بوسوزده کی اینجه لاک ده حسیدر .

شو حالده اینجه لاک حسی ویافکری اولدیغی کلامق ایچون منبند دقت ایتلمیدر . قلبدن کلیورسه ، حسی - محاکات عقلیه دن ناتج ایسه فیکریدر .

اینجه لاک فکری اولسون حسی اولسون ظرافته مفتقدردر ظرافت ایسه سعی ایله غیرنله اکتساب ایدیله من بناء علیه سوزده اینجه لاک کوستره جکم دیه اتعاب ذهن بیهوده بر زحمتدر که اثر ایچون نتیجه سی وضوح و طبیعیتدن محرومیتدر وضوح و طبیعیت ایسه ایکی مهمه بلاغتدر که لازم غیر مفارق صنعتدر بوزر اولدقجه اثر نه قدر مزین

ومصنع اولسه بی فائده و مزیتدر شو حالده خاصه ظرافته
مالک اولمیانلر بونی اکتساب ایچون اجبار نفس ایتمکدن
ایسه قابل اکتساب اولان سائر خواص لازمه بی تحصیله
چالشمیلیدر لر که سعی و غیرت لری هبا اولسون .

اسلوب عالی

افکار شدید و حسیات عالیه نیک برترجمان بلیغ البیانی
اولان اسلوب عالی حاوی اولدینی افکار و حسیاتک قوت
و اصلاتی و کلمات و تعبیراتک احتشام و عظمتیله تمیز ایدر .
اسلوب عالی زینت الفاظ، احتشام تصورات، سربستی،
تخیلات، آهنگ افاده، شدت بیان کبی مناسب بلاغتک
هپسندن اغتراف ایلر ایسه ده بونلرک هیج بریسنه طالبوب
قالماز. بلوطلر کبی اره صره نقطه طلوع وغروبه تنزل ایدرک
الوان لطیفه ایله تیزین ایلر سه ده اکثرأ شواهیق علویت
و عظمتده طولاشمقدن حظ ایدر اسلوب مزین بختنده
دخی سه ویلدی کمز کبی، یک ادالقی انسانی یوره جغندن
بلوطلرک خفیف سیس صورتنده زیننه نزولی قییلندن اوله رق

بعضاً اسلوب ساده نك لطیف چمنزار لری اره سنده اینر .
 اسلوب عالی عظمت و علویتیه بزی مستغرق حیرت و اعجاز
 ایدر . مادیات و خسیاسله اشتغالدن بیزار اولان فکر بو اسلوبك
 اجنحه لطیفه سی اوزرنده طیران ایتدکجه انبساط و استغراق
 ایچنده قالیر

اسلوب عالی اذ زیاده الهیات و حکمیات و نعوت و مرثیه کبی
 مباحث مقدسه یه ترجمان اولور : کاه جناب صانع لایزالک
 بدایع قدرتنه حصر نظر ایدرک آسمان حکمیات و الهیاتده
 تماشای نجوم حقیقت ایدر ؛ کاه صحائف تواریخه عطف نگاه
 ایله سلاسل جبال معالی اره سنده تحریء شواهد
 عظمت ایدر .

شو مثالدرده اولدیغی کبی

خواب پر اضطر ایدر بو حیات
 طوغمشز اولک اوزره واجیفا
 وارایسه ذره ذره ذوقیات
 آنیده قهر دهر ایدر افنا
 کیدرز بویله چهل وغفلت ایله

قهر کرداب موته حسرت ایله
 درلو محتله بیک مشقت ایله
 محو وکفنام ایدر بزی دنیا
 بزه سیر المیوب بو نیادی
 اردرز طرحنه نه در بادی
 خالق ، خلق ، سیر ایجادی
 جمله بی بیلک ایسترز حالا
 لیک بوسر مبهمک حلی
 عقله تیسیر اولنمامش بللی
 آدمه عجز و غفلت وجهلی
 ایتدیرر لر خطا ایچنده خطا
 صیریلوب روح ظلمت تندن
 سوزیلوب ایلدکده عزم وطن
 اوزمان حل اولور بوشبهه وطن
 بیلنیر حاصلی نه در معنا

(زانه زاوه روسو) مترجمی برنویسانا

دیگر مثال :

ارواح که تحفه خندادر
 خاک زه شاه انبیا در

اول شاه که تختی لامکاندر
 چارو بکشی کرو بیاندر
 لولاک ایله ذات پاکی موصوف
 قرآنه صفاتی ظرف و منظروف
 شاه ملکوت عرشپایه
 ماه جبروت فرشسایه
 بردز دیدی آشنای وحدت
 موج احدیت احمدیت
 چون اول ماخلقدر اول نور
 ثانی خدا دیسه مده معذور
 ایجادی وجود کونه باعث
 امتلری سیر علمه وارث
 آینه وحدت الهی
 مرآت وجودیدر کماهی

شیخ غالب

نثره مثال :

موت ماهیت انساندن برجزؤ مثابه سنده اولوب عالم شهوده
 یزمله برابر وضع قدم شوم ایدر کویا رحم مادرده بر زهر بطی
 التأثیر نوش ایتمزکه بودار فناده آندن متأثراً بعضمن آز و بعضمن
 چوق زمان مبتلای الم واضطراب اولوب نهایت افتاده خاک هلاک

اولورز چشم امعان ایله باقلدقده انسان هر آن زهرا به کش عسات
 اولوب چونکه کدران ایلان هر بر لحظه نبای عمر عزیزک
 بر رکن رکینتی تخریب و بزنی حفره تنک وتار عناره بر قدم دها
 تقرب ایدر .

ایشته بووجهله کوندن کونه جسد فرسوده وصحت مختل اولور
 وحقی امید شفا وعافیتله استعمال اولنان معالجات ایراث ضعف
 وقتور ایدر خلاصه مدت حیاتمز باشدن باشه مؤلم بر حالت نزعدن
 عبارتدر ، امدی شوموت هادم اللذاتدن زیاده بزمله مونس وهمدم
 اوله جق نه واردر ؟ قتلنه حکم اولنان بر مجرم تبهکار قنقی طرفه
 اماله نظر کدورت اثرایتسه هیکل هولناک هلاکدن بشقه نه کوره
 بیایر ؟ متمتع نعمت حیات اولدیغمز زمانک بر از اوزون ویاخود
 قیصه اولسی بیننده اولان فرق جزئی بزنی بوخراب آباد دنیساده
 ریشه کیر استقرار اولق اعتقادینه ذاهب ایده جیک قدر برشی
 دکلدرد .

منیف یاسا

اسلوب عالی به الک مناسب اولان اوصاف ، قوت ،
 شدت ، اختشام وعظمتله علویتدرد .

قوت

قوت، اسلوبك او مزیتیدر که افاده بی اختصار ایله افکار
وحسیاتی دها قوی، دها جانلی کو سترز. تطویلدن پك حظ
ایتمز؛ دائماً قیصه قیصه، مختصر مختصر عباره لری سور .
محاوره آیه ده بطلمیوسك وارسطونك ویردیکی جوابلر کی:

اسکندر

کینوس ! نه بودهشت و قیامت
سویله پریداس ! نه در بو عشر

پریداس

بطلمیوسه صور

اسکندر

مورخ شهر

بطلمیوس

موجب نه حقارت آپانسز

تاریخی یازان بنم یابان سز

اسکندر

افکاری سنده ایتمه تهبیج

رسطو بو نه در

ارسطو

ظفر ربا هبیج

اصل قوت اک واسع معناری احتوا ایدن اک مختصر
افاده لرده شمعنه زای ظهور اولور بعض سوزلر بولنور که
یکنظرده خطف انظار ایده جک قدر علوی کورینور
فقط قلبلرده. فکر لرده دوام ایده جک هبیج بر تاثیر براقه من
بویله افاده لرده قوتک و حودینه حکم ایتک غفلتنده بولنماملیدر.
ارتحال حضرت پیغمبریده جناب صدیق اعظمک
مسجد شریفده ایراد بیوردقلری شو نطق عالی کبی
افاده مختصر اولدینی قدر معنأ واسع سوزلردر که بحق
حائز قوت دینلمکه لایق کوریلور .

ای ناس ! عمده طاپانلر وار ایسه بیلملیدرلر که محمد وفات

ابتدی الله طاپانلریلسونلر که الله باقیدر .

سُرت

حسیاتک هیجان و مصداق ماتندن متحصل بر بارقه
 عظمتدر که، قوتدن زیاده، شدید شدید افاده لرك سریع
 سریع افکار و تاثراتک تعاقبندن حاصل اولور .
 برتیاترو کتسابنده قلیجه خطاباً اشخاص وقعه دن
 برینه سویلنلمش اولان شوسوزلرده کبی :

مادام که ذلمه علتک

مادام که بنده برزائد آلتیک

نه لهمده نه علیمده صیرل

شمدنصکره هیچ لزومک یوق قیرل

احتشام و عظمت

احتشام و عظمت ، بیوکلکله پارلاقاغک اتحادندن
 عبارت برمزیتدر که پارلاق خیالدر ، عظمتلی سوزلرله
 تصویر و افاده ایدلمش بیوک فکزلرده کوریلور .
 مثال :

ارسطو

اسکندر او شاه عالم آزا

کسریلره ایتمین مدارا

كلزارك ايجنده، مثل نسوان،
 معتادی اولوب ده میل الوان،
 اظهار ايله اقتطافه رغبت
 برغنجه ايجون اكيلمه زالت

اسکندن

بنجه آتی چکنمکده برذل

ارسطو

دهشتلی اولوردی اول تنزل
 مزخ ابیور کی فلنکدن

فكرك عظمتی الفاطك اهنكندن ده پك زیاده
 مستفید اولور. مثلا: یوقاریده « مزخ » یرینه خورشید
 دینلمش اولهیدی کونش دیگرندن شبهه سزدها پارلاق
 دها معظم بر جسم نورانی اولدینی حالدینه عباده
 اولکی قوت و شدت محافظه ایدیه مزدی زیرا مزخ
 کله سنده کی آهنکده سوزده بشقه عظمت و یربور.

علویت صرفه

علویت صرفه عظمت و اعتلائك اودرجه مرتفعه .
 سیدر که ایشیتدی کمزویا کوردی کمز زمان بزی بہت وحیرت
 ایچندہ براقیر وخیالمنزک سیلہ یتیشہ میہ جکی مراتب علویہ بہ
 اصغاد ایلر . مثلا حضرت سلطان سیم اولک ایران
 سفرندہ شاء اسماعیل اینہ محاربه بہ متہیٰ مباشرت ایکن
 استدعای عودتلہ ایقاع شمات ایتمکدہ بوننان یکیچریلرہ
 قارشى ہ بنومشقتلرک چکیلہ جکنی سزہ تاجلوسم زمانندہ
 سویلمشدم اووقت نیچون قبول ایتدکنز شمدی نہدن
 اطاعت ایتمزسکنز استرایسہ کنز سترعودت ایدک بنیالکنز
 کیدرم ہ کلام اولو العزمانہ سیلہ خطاب ایدہ رک آتی
 ایلری بہ طوغری سورمسی بزہ برعلویت صرفہ کوسترکہ
 موضوع بحثی تعریفدن زیادہ ایضاح ایلر .

علویت صرفہ اراقلہ دوشونمکله بولنمز روحکاک
 زیادہ متاثر اولدینی یوکسلیدیکی زمانلردہ شمشک کبی آتی
 اولہزق ظہور ایدر ییلدیرم کبی کیمہ چاربارسہ بررعشہ

بہت وحیرتہ غشی ایتد کدن صکرہ محو اولور کیدر
اسلوبک علویتنہ عظمتنہ مفتقر دکلدر اوقدر کہ بعضاً
برحر کتدہ ، برکلهده . حتی سکوت وسکونده بیله شمشه
زای انجلا اوله ییلور . مثلاً ینہ سلطان سیم اولک مصری
فتح ایتدیکی هفتہ نك جمعه سنده صلات جمعہ یی ادا ایچون
جامعه کیتدیکی زمان « خطیب منبرده خادم الحرمین
الشریفین عنوانیله کندی نامنی تذکیر ایدنجه آلتندن
سجادہ سنی وباشندن دستارینی رفع ایله طوپراق اوزرنده
سجدہ یه قاپانه رق کریمه ریزان شکر واقفقار » اولسی
نظر مزده برعلویت صرفه تجسیم ایدرکه کورمک شوپله
طورسون حکایه سنی بر کتابده اوقود یغمز زمان بیله تأثر
وحیرت ایچنده قالیر . حالوکه بو برحر کتدن عبارت اوله رق
افاده ایله قطعاً مناسبتی یوقدر .

روح کبی مجرد و قالب افاده یه افتقار دن بری اولان علویت
صرفه متعلق اولدینی اشیا نك انواع و طبایعی قدر مختلف ایسهده
اساساً اوچه آریله بیایر : علویت خیال و علویت فکر و حس .
علویت خیال - بیوک برشیء نظر ربالوان ایله ترسیم

و تصویر تیمکدر حضرت سلطان سایم اولک وصفنده
سویانمش برقصیده دن مفرز

اوکنده نامتناهی کی قیلار تنویر
پینده سایه سی قالمش بوملت و دوات
عبدم جهاننه ایرمش بقا زوالندن
ویریر باشنده کی دستار موته برهیت

بیتلریله حضرت فاتحک . دایخی حاوی دیکر برقصیده نک

هر گوشه سننده دهرک نام بقا نثارک
شایسته در دیناسه عالم سنک مزازک
کوستردیکک معالی اهرامدر مسلسل
کفسار لر عموماً بالین اختضارک
تترردی سجده کاهک اولدجه من جینیبای
حالاکلیر زمیندن تکبیر زار زارک

بارجه سی تصویر عظمتنده ناظم لری نک خامه ندر لری نی
بیله عاجز بر اچق معالی خیالاتنددر . بر قهر مانک میدان
محاربه یه ورودینی مصور اوله رق سویانمش اولان شو
بیتده علویت خیال ایچون مثال اوله جق سوزلردن
عد اوانه بیایر .

کلیر اول دلیر قهار قلیجی النده قانلو
صاول ای عدو یولندن که یمان کلیدر ربو

فردوسینک :

یجر فنا رفت وناچیز شد

فیلک گفت ، خندان ، که این نیز شد

بیتی ده ، فارسی اولمغله برابر ، بومبجسته زورله کنیدی

تخطر ایله ایتدیره جک بدایع خیالاتدن دکلیدر .

علویت فکر - تفکرده بر عظمتدرکه اکثر آغایت مختصر

عباره لر ایچنده « بارقه انکیز ظهور اولور ، وقتیه بر اترده

تصادف ایتدیکم و فقط و اسفا که عباره سنی تمامیه حفظ

ایلدیکمه امین اوله مدیغم شوسوز کبی که حاوی اولدیغی فکرک

عظمت و شعشعه سی بو اولجق جمله یه بلوطلرک بلکه سمارک

فوقنده بر موقع اعتلا تعیین ایتشدر .

اللهم ! سن او قدر بیوکسک که انسانلرک تصور ایده بیلدکلری

کبی بر الله اولیدی اوده سنک بیوک کبی لایقوله اکلامدن عاجز

قالیدی .

علویتک ایجاب ایتدیکی ایجاز تفصیله هیسج مساعد

اولمز ظن اولنسون موضوع بحث فوق العاده واسع

وعلوی اولور و افاده آنکله متناسب بولنورسه آرتق
 علوتی برکله ده بر عباره ده دکل افادانک هیئت مجموعاً سنده
 آرامالیدر شو منظومه ده اولدینی کبی .

حق تعالی عظمت عالمنک پاد شاهی
 لامکاندر اوله من دولتک تختکھی
 خاصدر ذات الهیسنه ملک ازلی
 بی حدود آنده اولان کوکبه لم یزلی
 اثر حکمتیدر یرله کوکک بنیادی
 طولی بوش جمله بد قدر تنک ایجادی
 عزت و شاتی تقدیس قیلار جمله ملک
 ایلیر سجده ایدر پیش جلاننده فاک
 امرای وجه اوزره بر ایلر کچه کوندز حرکت
 د کیشیر تازه لئیر موسم فیض و برکت
 پرتو رحمتنک لعه سیدر ایله کونش
 تاب خشمندن آلور آلسه جهنم آتش

علویت حس - فکردن زیاده حسیه اته تعلق ایدر که
 منبعی قلبک بعض انفعالات و احتراصات ایله متأثر اوله رق
 ناکهانی اظهار ایلدیکی هیجانلردر .

منظوم بر تیاترو کتابنده .

ايتسه كده بو عالمی مسخر

يوز بيك دها وار جهان آخر

مشكل اوزرنده وضع بنیان

آنحقی سکا دوردن نمایان

یتلریله ایدیلان بر اعتراضه مقابل اسکندرک شو

جواب متعظمانه سی علویت حسی حاوی طانیدیغم آثارک

اک پارلاقلرنا ندر :

اولسه یدی طبیعتمه قدرت

ویرسه یدی او اقداری فطرت

بن عالمی آلیر کیدردم

خورشیدی ده فتح و ضبط ایدردم

فورطنه لی بر هواده قور قوسندن لیمانه التجا ایتک

ایستیان و کندیسینی مانیمان قایتجییه قارشى قیصرک

ویردیکی شو جواب - که فرانسه جه بر اثر ادبیدن

ترجمه ایدیورز - علویت حسی شامل سوزلردندر :

نه قور قیورسک ؟ طاشیدیغک قیصردر

موافقت و تنوع اسلوب

مادام که اسلوب فکر دن ایریدر، دائماً فکرله موافق بولمق اقتضا ایدر. اسلوبی فکر و موضوعه توفیق ایتمه ایسه موافقت اسلوب دینور که ادبیاتک ال اساسلی قوانیندن ایریدر .

فی الحقیقه مثالعلوی علوی فکر لری پارلاق پارلاق تصور لری اسلوب ساده ایله عادی بر صورتده افاده ایتمه نه قدر ضعیف وهله بونک عکسی نه مرتبه صغوق دوشر .

ایشته بر شاعر وی ا ادیبک ال زیاده دقت ایده جکی نقطه افاده ده اتخاذایده جکی اسلوبی موضوع بحث، زمان و مکانک طبیعت و الجاسنه توفیق ایتمکن عبارت اولمایدر؛ فقط بو تفصیلاتدن ا کلاشامسون که بر شعر و یابر مقاله مثلا اسلوب مزینله یازلمغه باشالانیرسه الی نه ایه اولیه دوام ایتمایدر دیمک ایستوروز .

بالعکس بو یولده یکنس ق اولان افادملر سامعین

وقارینہ اور فو کثیر ممکن نشہ بر تائیر اہر ایدہ مزار
فرانسہ شعرای مشہورہ سندن فونتقل بو یو ایدہ ک اسلوب
منظومہ لار ایچون ، به کوزل شہرار ! فقط بیامم نهدن
او قوندقجه اسنہ یورم ، دیرمش .

انسان دائماً افکار خی عین مرتبہ نہ . حسباتی عین شدتہ ،
تصورات و خیالاتی عین قوتہ بولدرہ عینہ عین
اسلوب افادہ فکری و حسک تجولاتہ ہمیشہ متصل تبدل
ایدو : گاہ اولور نسیم سحری کبی اہستہ رواہ جریان ایدہ
قلوبی رواج ازہار خیالات و حسباتی اللہ املا ایدرک
انسانی سرمست شوق و غرام ایدو : گاہ اولور علوی
حسبہ ، پارلاق خیالہ ، عظمتی فکریہ
ترجمان اولورق دہشتی بورار کبی روحی الخیار و عبرتہ
مشہون ایدو . ہر زمان بدرجہہ بولمز ، بر نوعہ منحصر
قالر . اطافہ آہوب کیدرکن بر عارہ مدحتی بر سبیل
خروشاہ تحول ایدہ بیایر : الخیار بر صورتہ کہ بدرجہہ ن
دیگریہ انتقالی فرق اولمز محررک اصل ہمارتی نہ بو
صورت انتقالہ کورایر و ایشہ بوکا شوع اسلوب
دینور .

بر کتابہ مقدمہ اولیٰق اوزرہ یازمیش شو مقاله یہ
باقلم کہ سکر اون بطریق ای شی بکن نظر وقت نوقدر
سریع تنوعار کورر .

« آثار ادبیہ زارہ طبیعت دینار خفایای قلبہ نہ
بیوک ووقوف کوسر مشر ای ہی متنسب ادبک وجدانہ
مراجعت ایدم انسانک یزدنی شکر . ہم باشده اولادینہ
برابر دکلیدر ؟

شرق و غربک حیرت رس افکار اولان بونجه بدایع
ادبی تصور ایستدککہ آثار کتراهمان خالی از مستندہ
اوقونمغہ دکل کینجه سکر ای حالہ نظر اولمغہ سیدہ کری
اولدینغی ادراک ایله برابر پنه شو آباد سیلده قلم لرینہ
بر درلو کوکلم قائل اولامیور .

کمنہ باقیورم : چہرہ حزن اوزرنده حاصل اولان
آجی آجی نسمار کی کوفہ آرزوی کریمہ فیروز . . .
کمنہ باقیورم : دیدہ مسرندہ شہور ایمن عرون عرون
کریمہ کی فکر می اینسامہ هوسنک ایلیور . . . هانکیستی
اوقوسم هر شیدن اول وجوده کتیرمک انجمن صرف
ایستیکم زمانی دونو نیورم بیروت شو ایلیورمک عمر مدن

با رچه نی قوپار مرق عمان عدمه آ تمق قیلندن کورینور .
 بو تأثرک نتایجنددرکه بعض آثار ناچیزانه مک تقدیر
 عمومی یه عرضی آرزو ایلدم .

بو اوراق پریشان بر نوع جزؤدان قیلندندر تر تیننده
 انتظامه دقت اولمدی دروننده تاریخ و معارف سیاسییه
 و منظوم و منثور سائر یولده آثار ادیبه دن بر خیلی شیلرله
 بعض مکتوبلر و ترجمه لر بولنه جقدر . »

اسلوب مصنع

اسلوبک ساده . متوسط ، عالی نامرلیه اوچه آیرلدیغنی
 بالاده کورمشدک بوراده ده عادی و مصنع اولمق اوزره
 ایکی یه تقسیم ایده جکنز .

اسلوب عادی او طرز بیاندرکه نازک نازک ، پارلاق
 پارلاق ، علوی علوی ، صنایع بلاغتک هپسندن معرا
 اوله رق موضوع بحثی ساده جه تفهیم و تبیینه خدمت ایدر
 -تسیات ایله مناسبتی یوقدر بکندرمکه متأثر ایتمکه اصلا
 چالشماز منتهای موفقیتی موضوعنی کمال وضوح و سلامته
 افاده ایده بیلمسیدر .

اسلوب ساده ایله فرقی شودرکه ساده افاده لر صنعته بسبتون بیگانه قالمازلر هله صنایع فیکریه اکثرأ بو نوع طرز بیانک مدار زینتی اولور افاده عادیه نك ایسه شرائط ویا مزیات عمومیه ادبه تبعیتدن بشقه ادبیات ایله برمناسبتی یوقدر .

اسلوب مصنع ایسه بلاغت و فصاحتک هر درلو منابعدن اغتراف زینت و لطافت ایدر ثروت و مجوهرات بیان کندیسنه دائماً رایکاندر آینه حسن طبیعت قارشیسنده توالنتی آتام ایتدکجه انظار عمومیه عرض چهره لطافت ایلمز .

اسلوب مصنع ادبیاتک روحیدر موضوع بحث ایتدیکی شیئه جان ویریر نظر فکر و خیال اوکنده تصویری جنتلر، پریلر تجسیم ایدر .

اسلوب عادی بر زمین طبیعی به بکزه دیلیرسه اسلوب مصنع بر چمنستان دل آرایه تشبیه اولنه بیایرکه هر طرفی نظر ریا چیچکلر لطیف خیابانلر ایله تزین ایدلمشدر نظر شاعرانه ایچنده کزندکجه سرمست شوق ولذایذ اولور .

بو ایکی اسلوبك فرقی تمامه اكلاته بیامك ایچون
 دیرز که مثلا نه کوزل کوشک بر طرفی دکنر بر طرفی
 طاغ قوشاتمش طاغ کونشسه حائل اولیور دکنر ایسه
 کوشکه معکسر « سوزی نادی بر عبارده در زه هیچ بر
 لطافت هیچ بر صنع عرض ایتمز برده بو فکر ساده
 ندیمک قلم اقتدارینه تودیع ابد رسدک تصور ایتمک
 ایستدیکمز کوشکن بیک قات لطیف اولان شو گلستان
 بلاغتك میدانه کادیکنی کوریرز که هر جهتده
 یجه اره ر لطیفه انجار خنداندر . خیابانلر نده یجه ابرار
 نازین معانی خراماندر :

قصر روح افزا دکل حسن و بهما ماواسیدر
 جنت اعلا بونک فرش جهان آراسیدر
 سیرایدوب ، طرح جدیدستف عالین ، دیدم
 وار ایسه بوروی ارضک عالم بالاسیدر
 روح افلاطون دیدی یوق یوق خطا ایتدک خطا
 عالم جاه و جلالت بو یکی دنیا سیدر
 دار مختدر جهان اما بونک چاک دری
 اول قیاسک صورت الای استثناسیدر

طاق کسری : قصر شیریندر پدر مادر اکا
 بو ایکسنگ دخی بر طفل نو پیداسیدر
 کوه و دریا ایکی جانبدن دراغوش ایلمش
 صانکه دریا دایه سی کپسار ایسه لالاسیدر
 کوه صاقنمقده رخسارین طوغار کوندن آنک
 بحر ایسه آینه دار طاعت زیباسیدر
 حنذا ساحلسرا کیم رنگ و بوی نو بهار
 کلشن پر فیضنگ بر غنجه رعناسیدر

اسلوب متممک مدار زینتی اولان صنایع جهت
 تعاقبری اعتبارینه ایکیه آریا ابر : صنایع لفظیه، صنایع
 معنویه .

صنایع لفظیه

صنایع لفظیه، او صنعتلردر که صرف الفضاظه تعاق
 ایدر و او لفظنگ زوال و یا تبدیلیله برابر زائل اولور
 باشلیجه لری شونلردر : تناسب، ایهام . ایهام تناسب، ایهام
 تضاد، تناسیق، صفات، لف و شمر، اقتباس و تضمین، تلمیح،
 تجنیس، سجع، ترصیع، وصف تحسینی، ایجاد و ترویج
 الفاظ .

۱ -- تناسب --

صنعت تناسب ، عبارده من جهت اوره لرنده مناسبت
وقراب بولنان کلماتی جمع ایتمکدر که بوکا مراعات نظیر
دخی دینلیر .

برمجموعه ده تصادف ایتدیکم :

دکل فصل خزاندن احتجاب یاردندر کیم

کل اغلار ، بلبل اغلار ، جویبار و گلستان اغلار

بیتنده و خصوصیه مثال آتیده اولدیفی کبی :

پارچه سی قدر صغوق بر باران مصیبت یا غار طورر ؛ اغاجلر ،

طاغلر ، تپه لر کیمی کفنیله ایاغه قالمش شپید جنازه سی ، کیمی اوزرینه

بر سفید استار چکامش فقیر تابوقی ، کیمی طاشلری قیرلمش ده

اوزرینه بیغمش اسلاف مناری کبی بم بیاض قارلر ایچنده بر

دهشت بر غرابته نظر لره چارپار .

۲-مه ابراهیم

معنای بعیدی اراده ایتک اوزره ، ایکی معنایه بردن حملی

جائز اوله بیله جک صورتده سوز سویلمکدر . مثال :

کیمی بیلمک
افاده
سویلمک

کیمی بیلمک

۱۲۱۰

(عثمانلی ادبیاتی)

منافع مختلفه در اقتضای روزگار اوزره
دکل عریانه لازم ، ناخدا یه باد لازمسه

ایہام ، بعض کتب ادبیہ نك قبول ایتدیکی کبی ،
یا لکیز بر لفظه منحصر قالماز بعضاً تکمیل بر عباره نك ده
ایکی معنایه حملی ممکن اوله بیایر تعایم ادبیہ اتدن نقل
ایتدی کمز شویت۔ که کیچری اوجاغ نك الغامی اوزرینه
سویلمشدر بوکا کوزل بر مثالدر .

قویوب قالدیرمه دن ایکیده برده
قازان دورلدی سوندیردی اوجاغی

عزت منزه

۳۔ ایرہام نامب

بر سوزک معنای قریندن بشقه منمای بعیدی اعتبار یله ده
موضوع بجه من جهة مناسبتی بولنمقدر .
مثال :

تحمل ایلمز زور هوایه پرده عصمت
کریبانچا کی ۴ کل . دست بیاد صبادنر

لاوری

دیگر :

عریانه بوی کاکلی تاروماز ایدر

قالماز صبايه ایتدیکی بوروز کارددر ^{معنی صبايه} _{کندا}

دیگر :

ای پیر کهنه ریشه اندیشه دن چه سود

آخر درخت عمری دویر منی روز کار

غالب دره

۴ - ابراهیم تضاد

برینک معنای بعیدی ایله دیگر، ارسنده ضدیت

وتقابل بولان الفاظک بر عبارتده جمع ایدلمسیدر .

مثلا « یکی دنیا ده اسکی عادتدر » ویا « کنج ایکن

اختیارم الده ایدی » مصرعاندن - اختیار - ایله - یکی

دنیا - کله لرینک معنای بعیدلریله - کنج - اسکی -

کله لر ارسنده ضدیت بولدیغندن بو سوزلرده ایهام

تضاد صنعتی موجوددر دیرز .

معلم ناجی افندی مرحومک شویتلرینی ده بوضعتک

متوسط بر مثالی اوله رق کویستره بیلیرز :

کایور آوجی ایشته سرعت ایله
 دها یوق چانطه سنده سرچه بیه
 تک طوررمی؟ النده چفته سی وار
 رحمی یوقدر سزی کوررسه قییار

۵ - نسبی صفات

تسمیق صفات، اشخاص و اشیا دن بری حقیقده
 — تعریف ایچون اولمیه رق مجرد کلامه قوت وزینت
 ویرمک مقصدیه — صفات متوالیه ایراد ایتمکدر، شعره
 مثال :

اول حرف مقاله کن
 آخر نفس لب تعین
 خورشید منور و منور
 مهدی مطهر و مطهر
 علام عوالم معالی
 علامه علم لایزالی
 سلطان جهان مطاع کونین
 روح الروح طباع کونین

محمد و محمد و مجمل

محبوب خدا بی مرسل

۶ الف و نشر

الف و نشر مرتب، عبارته بر قاج شیء اولجه ذکر ایدوب
بعده آنلره عائد اولان اوصاف و افاداتی صرہ سیمله ایراد
ایلمکدر . شو مثالده اولدینی کبی :

بوی کل تقطیر اولنش نازک ایشلمش اوجی

بیری اولمش خوی بیری دستمال اولمش سکا

نیمم

الف و نشرک برده غیر مرتبی واردرکه صکره ایراد
ایدیه جاک اوصاف و افاداتی اولجه ذکر ایدی لان اشیانک
ترتیبینه نسبتله تهظیم ایتیه رک یازمقدر . بوضورتک اساساً بر
لطافتی یوقسه ده شو مثالده اولدینی کبی بر نکسته یه مبنی
بولنور و حلی سهل اولورسه فنا کورلمز

آه هم کلسون هم کلسون ای قدر

لطف ایست ده کوندرمه قهر ایست ده کوندر

الف و نشر هر حالده صنایع مهمه دن عد اولنده مز -

سه ده مناسبتلی و طبیعی اولمق شرطیه ضرر سنز بر صنعتدر بعضاً

بوی کل تقطیر اولنش نازک ایشلمش اوجی
بیری اولمش خوی بیری دستمال اولمش سکا
نیمم
لطف ایست ده کوندرمه قهر ایست ده کوندر

تزیین کلامده خیلایجه لطفی کوزیلیر .

بر قاج مثال :

نوك قلمكده در همیشه
خاك قدمكده در دمام
اعجاز كف كلیم عمران
آثاردم مسیح مریم

مالتی

دیگر :

نهاد طبع دراکنده مضر
صریر کلک چالاکنده مدغم
شراز آتش موسای عمران
خواص معجز عیسی مریم

نفعی

۷ - اقتباس و تضمین

اقتباس، کلام اره سنده، آیت و حدیث اولدیغنه اشارت ایتمکسزین، بالمناسبه آیات کریمه واحادیث شریفه ایراد ایتمکدر .

نثره مثال :

« . . . فاتحه عنوانی کریمه (هو الحق المبين) خاتمه تاریخی
(والعاقبة للمتقين) غایت مضمونی (ذلك فضل الله يؤتیه من يشاء
والله ذو الفضل العظيم) نهایت مفهومی (انه من سامیان وانه بسم الله
الرحمن الرحيم) . . . »

(نضری) سبطی نامه سنده

« فاتحه عنوانی کریمه (هو الحق المبين) عبارته سنده
کریمه ایله آیت کریمه به اشارت اولندیغندن (هو الحق
المبین) نظم جلیلمک نقلی اقتباس عداولنه مزایسه ده آیات
کریمه سائرته ذکر و ایرادی اقتباسک اک کوزن
مائلرندندر . »

بضمه مثال :

مقصدک تحصیل اطمئنان ایسه
ذکر تحقندن اولسون قلبک تهی
تازه قیل شام و سحر ایمانکی
قل هو الرحمن آمننا به .

(ناصی)

اقتباسده تغییریسیره جواز ویریایور .

نور

مثال :

آلدى يوزينك بر قعن^۳ اول زلف سمنا
سبحان قديرأ جعل الليل لباسا

صورت ياشا .

آيت جليله استعبدالله (وجعانه الليل لباساً) در .
ترانه لب هر جويسار: فاعتبروا
زبان بلبلك اورادى: يا اولى الابصار

(صورت ياشا)

آيت كريمه استعبد باه (فاعتبروا يا اولى الابصار) در
تضمين ايسه بر شعر ايچنده صاحبنه اشارت ايدنك
شرطييه آخرك ايساتدن بر بيت وبا مصراعك ذكر
وايراد ايدلمسيدير تضمين ايديلان يت وبا مصراع بين
البلغا مشهور ايسه اشارتهده لزوم كورماز .

مثال :

وصول بزم وصله اولدى حائل دورى هجران
زبانرا نيست ياراي سخن اى خامه تحريرى
بيتمده (زبانرا نيست . . . الخ) مصراعى بغمانكدره .

دیگر :

بو محله عجب اوصافنه جسبان کورینور
 نوله بو بیتتی باقینک ایدرسه م تضمین
 دفع یا جوج غمه ایشیکیدر سد سدید
 منع جیش اله در کهیدر حصن حصین

(نفی)

دیگر :

بحمد الله زمانکده بقول صبری شاکر
 کریبان فلك مهجور دست آه شکوادر

(کذا)

بریتک بین البالغه مشهور اولوب اولمدینی هر زمان
 کسدیر یله مز؛ خصوصیه تضمین ایدیلان شعرك صاحبزه
 اشارت ایچون وزن وقافیه هر وقت مساعد اولمازه بیت
 مشهور اولمدینی و اشارت دخی بولمدینی حالدیه ایسه سمرقته
 حمل اولنور بو محذوره محل قالماق ایچون تضمین ایدیلان
 ایات وه صارعک اطرافنه شویله « برکیمه اشارتی
 وضع اولنسنی تعایم ادبیات توصیه ایدیور که پک مناسبدر.

۸ - تلمیح

تلمیح، ملمع طرز زنده و تضمین صورتنده اولیه رقع، منظوم، مشهور عبارات ترکیه ارسنده عربی، فارسی ترکیبیلر قوللا مقدر.

واصل ایت یاره بی یار جلا خذیدی
مصراعنه اولدینی کبی . نفضیک :

یوری فتح ایله نه ابرانی قونه طورانی
غم یه آیدک اه تعالی ونصیر

وندیک :

(کجاست کوی ندیه) ترانه سیله بودم

کلیر جهاننه کل فسن اولوب اوتازنه نهال

یتلری دخی بو صنعتی حاوی سوزلرکه تتخیلر ندندر .

۹ -- جناس

جناس - معنایه مختلف ایکی کلمه ییننده لفظاً

تشابه دن عبارتدر که بوشابهتک صورت ودرجه سنه کوره
انواعه تقسیم اولنور .

کتابمز مختصر اولدینی و ذاتاً صنعت جناس ادبیات
جدیده دوا قدر مقبول عهد ایله جک صنایه دن اولدینی

جهته انواعك تقسيم وايضا حنه لزوم كورلار بالكنز
 عموميت اعتباريله بر قاج مثال ايله ايضاح ايدلم :
 لب نكارده بن نجه بك نشاط و برير
 كه نقطه نقش ايله جودت اولور سراب شراب **مهر**

جودت يانا

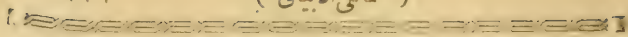
ايدر اراقه دم حمرتكله چشمام
 ترجم ايت نجه دمدر اسير هجرانم

اصطلاحات اديه

بوكنن كونشك اشى (سما) ده
 براش كورينوردى شم (سه ما) ده

(صفا بك)

يقتلرينك برنجيسنده ضمير شخصي اولان (بن) ايله خال
 معناسنه كلان (بن) كلهلى اره سنده لفظاً شابهت تامه بولميسندن
 ناشى بويتمده جناس تام بولنديغنه حكيم ايدر ز . كذا ايكنه جي بيت
 دنجي زمان معناسنه كلان (دم) ايله قان ديمك اولان
 (دم) كلهلرني حاوي اولديغندن جناس تامه مثالدر .
 اوچنجي بيتده بولنان سماوشمه لفظك يالكنز (سه)
 پارچه سيله (ما) كله سندن تركيب ايدن (سه ما) اره سنده

مشابهت لفظیه کورلدیکنندن بؤکاده جناس مرفو دینلور
برنجی بیتمده (شراب) ایله (شراب) کلمه لری دخی
شینک نقطه سندن قطع نظر، متشابه اولدوقدرندن جناس تام
ایله برابر بیتده جناس مصحف دخی موجوددر .

شو تفصیلاتدن اکلاشیلورکه جناسک ماهیتی بر
عباره ده مختلف المضا ایکی کلمک تشابهندن عبارت بر
لفظ او یونجماغیدر ادبیات کبی معالی ارمه سنده بویله
او یونجاقلرک مقام اعتباره لایق کورلماسی اقتضا ایدر
سده قدما ی ابدان بر چوققاری هر تماسه بو صنعته
زباده جه رغبت کوسه تردکلری و خصوصیه صنایع و بدایع
مهمه ادبیه کنندینه کووه نه میان درجه متوسطه اصحابی
صنعت جناسی اچیق بر میدان بوله رق اوراده احراز
موقع اقتدار ایتک هوسنه درشدکلری جهتله دکرندن
چوق زیاده اهمیت کسب ایتشدر .

اکرم بک افندی تعلیم ادبیانده دیرکه : جناس

مثلا باقینک :

لطف ایدوب اول شه فرشته خصال

قوزیلر ایلمش قولینه عطا

دائماً قیل دعایی ای باق
قوزیلارین یاغشلاسون. مولا
قطعه سنده اولدینی کبی بر حس طیبی سوقبله
سویلنمکله برابر کندنده تصنع و تکلف شائبه لری بولنمیان
افادات ایچنده ایسه بر درجه یه قدر چکیلیبر .
وحشتک :

خلعت دیسای تفتیشی فلک
کیم دیدی بر ریزه لی یرتلازه ویر
جامه نعمت ایکن لایق میدز
ریزه ریزه بزکی یرتلازه ویر

قطعه سنده اولدینی کبی قدح و ذمی و یا خودینه
حشمتک :

بوعرصه کهده قوت بخت ایله آصفا
اشهب سوار دولت اولان استرایتمز
لکن پیا دکان ره صعب اغتراب
عجاج اسب واستر اولور استرایتمز

قطعه سنده اولدینی کبی کینایه یی ، تعریضی متضمن
سوزلرده ایسه بعضاً خوشه کیدر و علی اطلاق خفیف و لاغ
و لطیفه دن عبارت موضوعلرده - اولاکثر استعماله

دوشمامك نایماً ظریفانه و ممکن مرتبه تکلفسز اولمق ثالثاً
 پك آجیق اولماق شرطیله یاقیشیق آیر ایسه ده کندیلر.
 نده فائده و تاثیر جهتی مرشیدن اول آرانمق اقتضایدن
 اسالیب جدیده غایت الغایه صفوق دوشه جکندن استعمالی
 تجویز اولنمز

۱۰ — اشتقاق و قلب

اشتقاق — من جهة الاشتقاق متحد اولان کلماتی بر .
 عبارده جمع ایتمکدن عبارت اولان بو صنعت که جناس
 انواعندندر ، شو : « حقیقت حالده لفظاً ادبیاتک مأخذ
 اشتقاقی ادب ایسه معنأ ادبک مصدر انتشاری ادبیاتدر
 دینه بیلور » و شو :

« حکومت حکمت ایله مشترکدر »

« وزیر اولان حکیم اولمق کرکدر »

سوزلرنده اولدیفنی کبی حسن استعمال ایلمک شرطیله
 پك کوزل برصنعت ایسه ده بر فائده زائده حصوله مبنی
 اولیهرق مجرد صنعت کوسترمک مقصدیله یاپیلان اشتقاق
 قلرده بر مزیت کوریله مز . هله :

نه صایارسک بکا مشاغلیکی

اوله شیلرله اشتغال ایده م

ییتنده اولدینی کبی کندی وجودینی بیله حس ایتدی.

یرومین اشتقاقلر صنعتدن معدود اولماق لازم کلیر .

قلب - بوده جناس ماحضاتندن معدود اوله رق

هیچ بر اهمیتی حائر دکلدر. برسوزده حروفی تماماً ویاقسماً

متجانس، فقط ترتیب جهتیله مختلف کلماتی جمع ایتمکدن عبارت

اولان بو صنعت تفصیل و ایضاحه دکر برشی اولدیقندن یالکیز

برایکی مثال ایرادیه اکتفا ایدیوروز .

مثال :

جانیر ایچنده قالدی ناجی

تخلیصنه یوقی بر دعاجی

نامی

اوکنه ابر سیاهی چکه رک

ایتدی پنهان کلف بدری فلک

(اصطلاحات اریده)

۱۱ - جمع

جمع نثره مخصوص اولان برنوع قافییه در که ایکی

ودھا زیادہ کہنک اواخری حروف و حرکات و سکناتجہ
متحد بولنقدر • روزگار • شرمسار • گہلرنده اولدینی
کبی .

سجع عبارات ایچنده موقعنه نظراً اوچ صورتده
بولنور برنجیسی ترا کیب و عباراتک ارمسنده ویا نهایتارنده
واقع اوله رقی یکدیگرینه معطوف اولمز بوکاتعام ادبیات سجع
مطلق دیور مثال :

« آزاده دلان بیقیددز بر سادہ لوح نلاشی پیشه یادگار (!)
جوان جورا عذار مارالد کرک بند کمنزلت عصر سنه گرفتار
(!) اولوب روزرو سنه سایه وار (!) دنباله روملازمی (!)
ولیا لیده پروانه کردار (!) بیا منکرده شمع منیر طلعتی
(!) اولوب . . »

(ضمیمہ نر کسی)

آخر نسخه اقامت رسیدہ حد نهایت اولدینہ . . .

(نابی)

ایکنجیسی بر برینه معطوف و بر لفظ ویا جمله ایله
عربوط اولان ترا کیبک نهایتارنده بولنور • بوکا تعلیم
ادبیات سجع ربطی نامنی ویریور .

مثال :

« نصاب علمه مالک (!) ویا تحصیلنه سالک (!) اولیان عوامک
هو امدن فرقی اوله من »

دیگر :

« شو مشهود من اولان کالات انسانیه (!) و ماثر مدنیه (!)
نک نه درجه تعمیق انظار (!) و احاله افکار (!) اولنسه
غیرت و همتدن بشقه برسبی بولنه بیلورمی »

دیگر :

« مالک ملک آرای عالم (!) و حاکم حکمت فزای اقالیم حکم
(!) معوره جهانی وقف استرزاق ایدوب تولیتن ملوک
عدالتشمار (!) و حکام مرحمت دناره (!) تفویض ایتدکجه (!)
و خانقاه تنکنای عرصه امکانده آتار ارباب استحقاق اولوب
هر فردنه مقدار نجه خزانه غیبدن وظیفه مستمره ایتدکجه (!)
اول مملی ارقام دیوان خذافتک قلم مشکبارلری مفتاح کنوز
ارزاق اسباب استحقاق اوله (!) و اول ناقل اعلام استحقاق
بنیان سلطنتک رقم عنبر نشارلرنده حدایق اهداق ارباب نظر
بصارت بوله (!)

(فضولی)

« ایقلغسین ولادیات منزللری ضمیمه منازل مطویه اولندقدن

مکره دار الملك يونان زمين (!) و مسقط رأس افلاطون خم
نشین (!) اولان قونیه که

نابی (تحفه الحریین)

« وتأثیر تاب آفتاب احسانی نهالستان هفت اقلیمه نشو و نما
فزای امن وامان (!) و تخصیص حسیض دل یاران معرفته ضمیر
بر جیس خاصیتلرینک تعلق وانجذابی فیض رسان شوکت و شان (!)
اولان عظمتلی پادشاهمزه »

(ضمه ترکیبی)

اوچنجه جیسی ایسه عباراتی ربط ایده جک کلمات و ترا -
کیک هر عبارده تکرار یله برابر اولوردن مقدم کلان
الفاظک تسجیعیدر که تکرر ایدن کلمات و عبارات
حذف ایدیله رک یا لکز نهایتده ایراد ایله اکتفا ایدمک
قابل اوله بیله جکنه نظراً بونی ده سجع ربطی انواهندن
هد ایدرز تعلیم ادبیات ایسه بوکاسجیع مفروق دییور .
مثال :

« . . . بر کره منریات انسانیه بی دوشونه : هر کسی خانقیه
وظیفه خلقنتدن خبردار ایدن معارف دکلیدر ؟ فطرتزده کی
استعداد کمالی بالفعل اظهار ایدن معارف دکلیدر ؟ موجودات
زمینی اکثر خواصیله برابر نبی نوعمزه خدمتکار ایدن معارف

دکلیدر؟ دیانک بر گوشه سنده کی نبر و نوآندی دیگر گوشه سنده
بولاندرک پاینه ایبار ایدن معارف دکلیدر؟

کلماتک وزنه نظر آده سجع ایکی به آیریلیر: اکر مسجع
اولان کلمات رزنده متحد بولنورسه ا کاسجع ستوازی دینور
ا کله رده وزنا اتحاد بولنورسه سجع مطرف نافی آیر .

برنجی به مثال :

شورده دائم اولان کالدر جمال متحول اولور شورده قائم اولان
مقالدر مال منتقل اولور .

ایکنجی به مثال :

مدیرسانک ارادکنکه علت یوق . خاتساک که غلو قکه
نهایت یوق . . .

منامه یاشار

۱۲ — ترصیع

ترصیع برجهله ویامصراعک اوآخرنده بولنان کلماتک
ایکیندن زیاده سی دیگرجهله ویامصراعده مقابلیری بولنان
کله لرله موزون و هفتنا اولقدرکه بو سماعت هم نثرده هم
شورده جازیدر .

شعره مثال :

تابوله آثار کردون انهدام
تااوله اشعار موزون بردوام

بولسون بنیان اقبالک ختام
 اولسون دیوان اجلاک تمام
 بیخزان قالسون بهار کلشنک
 مستمان آلسون قرار دشمنک.

نثره مثال :

سبط عالمده و داین عظیمه الساسیه و وابط اجمعی تشبیه
 ایدیور سبط اعظمده سنین جسیه پر سیله و سابط انتاعی
 تزید ایدیور .

۱۳ — وصف نحسینی

موصوفک حال و شاننی آمین ایچون اولیهرق مجرد
 تزین افاده مقصدیه ایراد ایدیبلان اوصافدرکه حذفلری
 حائده کلامه نقصان ترتب ایتمز .

اکرم بک افندیکنک :

ای زائر اعتبار پرور
 سیرایت نه کوزل طور رشومقبر
 یالکرتلی خوشنما دکلی
 یاساده لکی دکلی دلبر
 غایتله حزین ایکن او طوپراق
 اوستنده یاقشمامشی مهرمه

نافسده بیتن نهال کلینز

باق باق نه قدر لطیف منظر

نشیده سنده (اعتبار پرور - کلینز) - صفتلری

کجی که افاده دن حذف اولنسه لر معنایه قطعاً نقصان ترتب

ایلمز بونکله برابر اوصفتلرک کلامی نه مرتبه تزیین

ایله یکی محتاج ایضاح کورلمز .

کذا :

سورم بعض بن شب تاری

ویریرم صبح نوبهاری اکا

دوش نازنده زلف زر تاری

کورینور یارمک خیالی بکا

یتشوب حال اضطرار بده

یوزمه نور حسنتی سرپر

صانیرم بربری زرین پر

طولاشیر کایه خرابده

منظومه سنده (زرتار - زرین پر - خرابده) سوزلری

اوصاف تحسینیه دندر .

اوصاف تحسینیه یالکیز شعره منحصر د کادر نژده

دخی تزیین کلامه خدمت ایدر .

Handwritten notes in red ink on the right side of the page, including the word 'کجی' and other illegible characters.

مثال :

« او تنهاده او وحشت آمیز صحرای رده انسان معشوقه روحی
اولان بر وجود نازنینک خیالندن بشقه بر شخص کور مر فقط
انی ده بر طور کسل آلود ابله بر سمت مخالفه طوغری آغیر
آغیر خرامان بولور سایه لرنده اک عاشقانه صحبتلرله مسعودانه عمر
سوریلان آغاجلردن صارارمش یاز اقرک برر برر دوش-وشی
پرورده امید اولان خیالات صفا جویانه نك برر برر - عقوطنه
دلالت ایدر .

اکرم بک (تقدیر اطافه)

ایشته بو عبارده شاعرانده تصادف ایدیلان (نازنینک
- اک عاشقانه - صفا جویانه نك) اوصاف تحسینی سی
افاده بی تزین ایلدی کی عبارت نك حصول آهنگنه دخی بک
بیوک خدمت ایلمشدر .

وصف تحسینی یا لکن تزین افاده ایله قالمیه رق الواح
شاعرانیه ده تزین واکان ایلمک و خصوصیه ترویج
الفاظ کی تناسب کی ایهام تناسب و تضاد کی سجع
و ترصیع کی صنایع لفظیه بک بیوک معاونت ایتک استعدادنی
خاستر اولدینی جهتله ادبیات نك اک رونقلی اک فیضلی

صنایعدن بریدر . انجق مناسبتلی مناسبتر قولالانیلهرق
 ابتداله دوشیریلورسه طبعی مزیت و قیمتلی قائب ایدر .
 نامنه اوصاف خیالیه دینلمک مناسب اولان بر طاقم
 وصفلردها واردرکه آناری وصف تمثیلی ایلهقاریشدر .
 ماملیدر ؛ زیرا اولوروصفلر خیالخانه شاعریتده وجود
 یولان عجیب عجیب تصورات لطیفه و غریب غریب تخیلات
 بدیهه یی تصویر ایچون قولالانیلورکه موضوع بجمزله
 مناسبتلری یوقدر .

مثلاشیخ ذالبک :

چون آب حیات او شام انور
 رنگی سیه ایدی موجی احضر
 ابر آور اولوب بهار ناسوت
 جوش ایلدی سبزه زار لاهوت
 هم حاک کلشن تخیل
 کلغجه لر آل قنادلی بلبل

منظومه سنه کی (انور - آل قنادلی) صفتلری و :

کوکمی یارلمش یارب نه در بو
 ازهار (پرنور) انوار (خوشبو)

پتہ کی (پر نور - خوشبو) و صفائی کی کہ کیجہ یہ
 انوارک بابلہ آل قناد از ہارہ پر نور لقی انوارہ خوشبو لقی
 اسنادی شاعرک خیالمانہ بپا ہندن ظہور ایش تصورات
 خریہ ہندر بونرک حذفی مائندہ ایہ تصورہ بر غرابت
 قائمہ جندن شعرک حاوی اولیٰ خیالات غیبہ رار اولور .

۱۴ - ایجاد و ترویج الفاظ

ایجاد الفاظ - اسانہ موجود اولیان کاتی عندی
 اولہرق ایجاد و استعمال ایتک دیکت رکاز بلکہ بر فکر
 جدیدی افادہ ایچون ذاتاً موجود و مستعمل اولان کاتی
 ترکیب ایہ بکی بکی امیرر میدانہ کتیرمک و یا خودینہ ذاتاً
 موجود اولان کاتک معناسی آرزوق تفر ایہ بشقہ
 معناردہ قولانمقدر برنجیبی ترکیب اعتباریلہ و ایکنجیبی
 موقع استعمالی سببیلہ ایجاد عد اولور .

امیر مجاہد بوہمت (تفر پاپذیرینہ) نظر آجوہر
 صلابتدن مصنوع بر (ہیکل عشری) کی درجہ نوادر
 روزگارین عد اولنہ روارہ و و رنگ طراوتی ہالہدہ
 پنبہ لکنی کوسترن اعطاف شیاددر دلفریب بر اطرافت .
 جاذبہ جمال و زینت اندامی بارقہ ہمتابدن بر الہة الجمال

تصویری دو کلمه سهانک اک رنگین اک (نجم آلود) بر
 پارچه سبز بور نمش ظن اولنه جق قدر نظر ربار بدیمه ایله قار -
 شینسنده او طوران پریخانی کورنجه . . . » ورموز الحکمدن
 آنان و لکن انوار معارف توحید ایله قلبی معمور و انبساط
 صلاح و عفته هر وقت و ساعتی مسرور اولان پاکان درگاه
 اله عند النوم وعند الاتباه فرشتگان (علین پرواز) ایله
 همراز و همراه اولورلر ، جمله لرنده کی (تغیر ناپذیر -
 نجم آلود - علین پرواز) تعیرلری برنجیسنه وینه
 برنجی جمله ده کی (هیكل عنصری) تعیریلر «دمسکی
 لطیفه لر بر طرف قزم کر چکدن برتمثال خوار قدر ، جمله
 سنده بولنان تمثال خوارق - ووزی ایکنجیسنه مثال اولورا کرم
 یک افندی تعام ادبیاتده دیرکه : ایجاد الفاضله بری
 مضایه وبری لفظه عائد اولمق اوزره ایکی مزیت ارنیلیر
 مزیت معنویه احداث اولنان ترکیب موجودینک فکر و مقصدینی
 دیگر مانوس اولان تعیرات و الفاظدن دهابلیغانه ده
 پارلاق بر صورتده مفید اولمسندن مزیت لفظیه ایسه ترکیبک
 لفظا سهل و آهنگدار و رنگین بولمسندن عبارتدر . بو حاله کوره
 هموانع بر اندازانه ، ترکیبی سهل التالیف اولمذینی ایچون

قصورلی عد اولنور .

شوراسی ده بیانمک لازمدرکه موقعنده اولمیان ایجان
الفاظ بیان اولنان مزیتلری حاز دخی اولسه ینه مقبول
صاییه مز .

انتهی

ترویج الفاظ ایسه لغت کتابارنده موجود اولدینی
حاله لسان استعماله کیرمامش، ویاوقتیله مستعمل ایکن
صکردهن ترك اولنهرق اونودلمش کلماتی مواقع مناسبده
استعمال ایله ترویج ایلمکدر .

هیچ صوصمیور باشمده بوسنبوت بسته ناب

مصراعنده کی سنبوت افطی برنجیسنه و

برحزب ذلیل ایدی معینم

اعدا ایسه لشکر عرمرم

ییتنده کی عرمرم سوزی ایکنجیسنه مثالدر .

استطراد

انسان چوجقدن اولدینی جهته نه قدر بیوسه

کچو کلکدن قلمه بعض احوالی بستون ترك ایدمه میور . دأما
 جدیات ایله اشتغال هر کسی یورمق و بونك نتیجه سنده
 اوصانج کلک طبیعی اولدیغندن اره صره لاغ و لطیفه یه
 میل ایتمک احتیاجی هر کسده موجوددر . ایشته صنایع
 لفظیه اوله رق بالاده بیان ایدیلان شیردن بر چوغی بشرک
 ادبیاتده دخی حس ایدیلان شو احتیاجدن نشأت ایلمش
 اولسه کر کدر .

فی الحقیقه نظر فریب لبا سله ره سوسانمش بر نازینک
 مثلا بر لطافت مخصوصه ایله صاچ برینک اره سنه یرلشدیر .
 دیکی بر غنجه ، کوکسنه طاق دینی بر بنفشه
 نه قدر حسنی تزید ایدر ونه مرتبه نظر مفتونیتی
 جالب اولورسه کوزل تعبیرات ایله ادا ایلدش پارلاق بر فکر
 و خیال اره سنده مناسبت دو شمک و طبیعی اولمق شرطیله بالاده کی
 صنایع لفظیه دن بر یسیله تزین کلامه عمت اولنیورمه نك ده
 افاده نك تزید تأثیراتنه اودره جه کلی مداری اولور .
 آنجق غیر طبیعی اوله رق سوسه غرق اولمش بر وجودنه مرتبه
 نازنین اولسه ینه نظره بارد کورونه چکی کبی مناسبتلی

مناسبترین صنایع لفظیه به بوغلمش افاده لرده اویله صغوق
کوریلور .

ادیاتک هیچ بر قاعده سنده طبیعتی نظر دقتدن اوزاق
طوتمق جائز دکلمه ده صنایع لفظیه نک اقتباس و تضمین
ایله تنسیق صفات و وصف تحسینی و ایجاد و ترویج الفاط کبی
جدیت دائره سنده بولنا نلرندن ماعداسی صرف لفظ
اویونجاغندن عبارت اولدینی جهتله بالخاصه بونلرده طبیعتیه
رعایتک لزومی تحقق ایدر .

مثلا :

لدندن اوله تلخی ظاهرله ناامید
دریا ایله سفینه سفینه شکر کلور
بو قدر تلخی هجران ارمه کیرمشیکن
بردخی نعمت وصلکده خللاوتمی قالور

نابی

رخسارکی دلبر آینه یه بکرتدم
وه وه نه خطا ایتدم آیی نیه بکرتدم

(ثابت)

کبی جناسلر ، تضادلر ایله ابراز صنعت و اظهار اثار

مهارت ایتمک ایستیانلرک بویولده مصروف اولان زمانلری
شویله طوسون تلف ایلدکلری کاغده مرکبیه آجیما مق
الدن کلز .

حاصلی آثار جدیدیه ادبیه ده بوکی لفظ او یونجا قلیله
اونرا شرق یازیلان شیئک جدیدتی اهمیتینی نظردن اسقاط
ایتملی وهله حکمی . لطائفه وهجو و تزییفه دائر اولان
شیلرده مناسب موقعا ر بولنور و طبیعی ده اولورسه، خوشه
کیتمکدن عبارت اولان جناسه هیچ اهمیت ویرمایدیر .
مع مافیه طبیعی و موضوع بحتک اهمیتیه متناسب
اولورق کندی کندینه قلمک اوجنه کلویرن صنایع
لفظیه نی ده نظر التفاتدن محروم ایتمک طوغری اوله مزه .
هیچ کولمز، جدیدان بشقه برشیده التفات ایتیر بعض انسانلر
کی برطور متعظمانه ایله اداره قلم ایدوب طور مقدن
ایسه اره صره مناسب صنعتلر، لطیفه لر ایله فکری اکلندیره .
رک طبعه کله جک کلالی دفع ایتمک البته فائده بخش
تأثیر اولور .

مثلا تعالیم ادبیاتک مثال اولورق ایراد ایتدیکی
« سنکله بتون دنیایی طولاشه لم قضا بره وارنجیه قدر

کیدهلم نہایت آمریقاده توطن ایدہلم بوکھنہ جمہانک
حوادث واحوالی یکی دنیاکی بر بردن محاکمہ ایدہلم «
سوزندہ کی ایہام تضاد غایت طبیعی۔ تکلفسز بر صورتدہ
اولہرق کلامی نہ مرتبہ تزین ایتدیکی وارستہ احتیاج
ایضاحدر۔ تنسیق صفات ایلہ ایجاد وترویج الفاظ۔ ووصف
تحسینی واقباس وتضمن کبی صنایع ایسہ لفظ
اویونجاغی دکلدر الکجدی مقالات ارہسندہ بیلہ
مراجعت اولنور صنایعدندر .

اقتباسدہ دقت ایدیلہجک بر جہت واردرکہ منظومات
ومشورات ایچنہ آلہجق آیات واحادیث شریفہبی قدر
وشرفلرینہ ومجبور اولدیغمز حرمت ورعایتہ منافی اولہجق
مواقعدہ بولندر مامق لازمدر .

فصل — ۲

صنایع معنویہ

صنایع معنویہ کلامدہ تجلی ایدن فکری وحسی
وخیالی بلاغتلر درکہ الفاظک تحولاتیلہ تبدل ایتزلر .

بونلر کلامک کویار و حی . ماهیتیدر . شکل خارجی اولان لباسک
زینت و سادگیسه . دوچار تغیر اولمز لر .

صنایع معنویه به ، افاده به رونق و لطافت و یرمک ، بر
صورتده اداره کلام ایدوب کیتمکدن حاصل اوله جـق
کلال و ملالی دفع ایتمک ایچون مراجعت اولنور ؛ فقط
استعمالنده حد اعتدالی تجاوزه ایتمک پک زیاده دقت
و احتیاط کرکدر ؛ زیرا کثرت و سوء استعمال ایله
لطافت و مزیتلری غائب ایده بیلیر لر . او حالده ایسه طبیعتدن
عاری و زوراکی ادر ایله ، مقصودک خلافتیه اوله رق ،
او قویانلره کلال و یریر .

صنایع معنویه . که بلاغت معنویه دخی دینلیر ، اوچ
صورتله تجلی ایدر : صنایع (بلاغت) حسیه - صنایع خیالیه -
صنایع فکریه .

مبحث — ۱

صنایع حسیه

صنایع حسیه کلامک او احوال مخصوصه سیدر که شوق
و محبت ، یأس و حیرت ، آرزو و نفرت کبی انفعالات ،
روحیه به تعلق ایدر . باشلیجه لری شـونلردر : التفات

استفهام، تعجب، رجوع، تشخیص انطاق، تردید، قطع، ندا، تکریر، تعریض، کنایه، مبالغه .

۱ - التفات

بر وقعہ بی، برحسی، بر فکری بیان ایدوب طور رکن
بر دبرہ مجرای کلامی تبدیل ایله بر بشقہ شیئہ توجیہ خطاب
ایتمک ویا خطاب ایله مشغول ایکن غائبہ ارجاع کلام
ایلمکدر که الک کوزلی هیجان و تاثر ایچنده بولندیغمز
زمانلرده لسانمزدن صادر اولور شو مثالده اولدینی کبی :

نثره مثال :

بن کدرک اسمنی ایشتمدیکم: کدر نه دیمک اولدینی بیلمدیکم،
بیله میه جکم زمانده بیله مکدر ایشتمده خبرم یوق . طومسونک
الفتنی جنت بیلوردم: فقط باقی دکلمش ... کندینی ملک صانیردم؛
مکر فانی ایش . طومسون بنم عندمده وجودی یوق بر خیال ،
بن طومسونک نظرنده خیالی غائب بر وجود اولتی خاطرهمی
کاوردی؟ آه! طومسون! بنی کوزمک ایسترمیسین؟
حالی بیلمک ایسترمیسین! باصدیفک طپراغه دقت ایت نره یه
کیدرسک بنی ایاغک التنده بیل! .

التفات یالکیز غائبدن مخاطبه مخاطبدن غائبه تحویل
کلام ایتمکدن عبارت دکدر . بر شیئہ خطاب ایدرکن

مخاطبی تبدیل ایله بشقه بر شیده توجیه کلام ایلمک ده
التفات انواعدن عد اولنه بیلیر .

مثال :

آه کیم پیرایه مک ایشته بو یردر مسکنی
شو سیه طو پراقدر اولشدی او نورک مخزن
کلمد اون بش سنه بیلم نه یانده مدفنی
ای مزارستان (!) بکا ایتدیرمه آه وشییونی
رحم ایدوب آگاه ایدک ای سرولر (!) طاشلر (!) بی
بی نشان ترک ایلم ایواه اولادم (!) سنی
سویله یاوروم ایلم شاداب اشکم خاککی
هانکی طو پراقدر سنک اورتن وجود پاککی

چشم جانم کوزمه ده شمدی یتشمش بر نهال
کیم قار آلتنده قالان بر کلبن نورس مثال
محتجب بر ستره بیضاده قد ویال و بال
دیده غلنمش ، نظر محزون ، او چوق رنگ جمال
آشنالقله اولور روحه املبخش وصال
آه پیرایه مکرکه سنسک اول نازک خیال

سویله یاوروم ایلیم شاداب اشیکم خاککی

هانکی طوپراقدر سنک اورتن وجود پاککی

اکرم سبک

التفاتک اک مؤثر بر صورتی ده ساسله افادات دوام

ایدوب طوررکن بر دنبره هیج بکلنبامین، هیج خاطره
کلین بر جهته مجرای کلامی تحویل اتمکدرکه آئیده نقل

ایده جگمز شعر بوکا کوزل بر مثالدر :

امینم بن هله جسرته اغلار

بری وار کوردیکم وادیده پنهان

نه ممکندر تهی اولق بو طاغلا

یا بر شی یوقیدر کورمرسه انسان

چیچکلر ای زمین پیرا چیچکلر

بنم کوکلم عجب سزدن نه بکلر

۲ — استغرام

استیضاح مقصدیه اولیه رق کلامه دها زیاده تاثیر

دها زیاده قوت ویرمک اوزره ایراد ایدیلان سؤالردرکه

اکثرأ حسیات واحتراماتک اک شدتلی بولندیفی زما-

نلرده استعمال اولنور بر طور خاصدر . لزومنه کوره

زنده ومیت ، حاضر وغائب ، حقیقی وخیالی هر درلو اشیا
 واشخاصه خطاب ایدیله بیایر؛ انجق شوراسی شایان دقدر که
 طبیعی اولمیان زوراکی استفهاملر محکمه لرك مسئله است. طاقی قدر
 صغوق دوشر . اشاغیده کی مثاللرده کورلدیکی کبی طبیعی
 الصدور اولان استفهاملر ایسه سهؤال منکرین کبی
 مؤثر اولور .

نثره مثال :

« کیدیورسک ! کیتک ایستیورسک اولدی ؟ آه ! کل ،
 کل ، بن سکا نه یاپدم ، صاحب ؟ بنم قباحتم نه ایدی ؟ بن بر
 بیچاره ایدم چاره می یالکز سندن بکلردم . سن چاره یرینه
 زهر ویردک . بر اوکسوزایدم که انام بابام یالکز سن ایدک ، سن
 بنی اوکسوزلرک اغلیه جتی حاللره کتیردک سویله باقیم سویله بنم
 قباحتم قصورم نه درکه بنی ترک ایتدک ؟ آه یوزمه
 نصل یبانچی یبانچی باقیور . بیلیمورمیسین صاحب ؟ بنی شمدی
 بیلیمورمیسین ؟ سن دکلیسین که نه طرفنده بولندیغنی بیلمدیکم
 کوکلی الکله قویمش کبی بر کوروشده آلدک ؟ اونوتدکی مروتسز
 برلکده کچیردیکم زمانلری اونوتدکی ؟ اغلیه اغلیه ایتدیکک
 عهدلری اونوتدکی ؟

شعره . مثال :

روکران یانچون بو استحالہ ؟
 بر عالم احتمالدر بو
 هر شیئی پتر، جمالدر بو
 آتی ایسه بر محیط مظلم
 ماضی دوشون ! او دیو ظالم
 لذت بولهرق فصاحتمدن
 پای آلمدیعی ملاحتمدن ؟
 سومرو بکا قارشی ذات لذات
 بوتیزی آتی بی طانان ذات ؟
 هرشی او بتون او هپ او بن هیچ
 طاییزی اکا بی سون هیچ ؟
 ربم بونه حکمت قدری ؟
 یالغنت مادر و پدری ؟

۳ — رجوع

رجوع، بر فکری، بر حسی، بر حالی تصویر ایدوب
 طوررکن ظاهرآ آندن نکول ایله دیگر بر
 افادهیه مراجعت ایلمکدرکه حقیقتده ینه اولکی سوزده
 قوت و شدت و یرمک مقصدندن بشقه بر شیئه مبتنی اولمز .

مثال :

ندیم کندی قولک کندی مستمند کدر
 اونتمه ذره کی ای آفتاب فیض آثار
 حمایت ایت که سنک بر یانار چراغ کدر
 تعرض ایلمسون روز کار بد کردار
 جہاننده سن کبی مشفق افندیسی وار ایکن
 یازق دکلی قاله بویله بیکس و بیکار
 مقید اولیه بر کار ایله بو عالمده
 ایده دروتنی سودای جام ایله آزار
 بو سوزده لیک افندم قلم یالان سویلر
 بن آنک ایلیهم باری کندی اظہار
 درک کشاده ایکن جملہ اهل عرفانه
 قالیری بیکس او پاکیزه طبع مهر آثار
 اگرچه خدمتی یوق لیک آکایتر بو شرف
 که ایده خدمت رقیتمکده عمری کذار
 همان افندیسی ایلمسون خدا دایم
 کرم ایدر قومس البتہ بینده سن بیکار

مریم

و جانی زاده اکرم بک افندی حضر تارینک شو

منظومہ سنی دہ رجوع انواع من عد ایدہ بیلیرز :

ای زائر اعتبار پرور
 سیرایت نہ کوزل طورر شو مقبر
 یالکزلفی خوشما دکلی ؟
 یا سادہ لکی دکلی دلبر ؟
 غایتہ خرین ایکن او طوپراق
 اوستندہ یاقشمامشمی مرمر
 نافندہ بیتن نہال کلیر
 باق باق نہ قدر لطیف منظر
 اوازمی نظر ربای وجدان
 نزدندہ او موج اوران چیچکلر
 ویرمش اکا بشقہ بر لطافت
 پیشندہ کی سرو سایہ کتر
 دوشسہ بو قدر دوشر موافق
 بر ظلہ ضیای مہر انور
 سیرایت بونی کورمدکسہ شاید
 محزونلق ایچندہ شاد بر یر
 سربلہ شاہ پک کوزل دکلی
 شو سروو نہال وقبر یکسر

هېسندن آنك كوزلدى ابواه
 آلتنده ياتان زواللى دختر
 بونكله يوقاریده ایراد ایتدیكمز مثال ارسنده شو
 فرق واردرکه آنده رجوع ایله سویلنن سوز اولجه
 بیان ایندیلان فکری تقویه ایتدیکی حالده بونده بالعکس
 یوقاریدن بری ایراد ایندیلان تصاویر شاعرانه صوکه
 مصراعی تتویج ایلمشدر .

۴ — تشخیص و انطاق

انسان شدتلی بر حسك تحت تأثیرنده بولندیفی زمان
 هر کسی وحتى جماداتی بیله کندیسيله او حسده مشترك
 ظن ایدر وهر برینی موقع خطابه چکه رك حسییاتی
 آنلرك لسانلریله تبیین و تبلیغ ایتمکدن متلذذ اولور .
 ایشته بو صورتله بشقه برشخصه ویابشقه بر شیئه اعاره کلام
 ایله آنك لسانندن افاده مرام ایتمکه تشخیص و انطاق
 دینیلور .

ذی روح و جامد حاضر و غائب حقیقی و خیالی هر
 درلو مخلوقات و اشیا به اعاره حس و حیات ایله سوزسویلتن
 تشخیص و انطاق ادبیاتك اك جانلی، اك پارلاق صنایعندن

یریدر بو سایه ده درکه قلم ادبا اولولری مزارلرندن
چیقارر ملائکه وارواچی سمان ایندیرر موقع خطابه
چکه رک آنلرک لسانلریله نشر حقایق ایدر .

مثال :

« خلوص و صفوتی مدار بحث و مدایح ایله یکم شو نطقده
اختیار کذب و خلاف ایده بیلمیری م؟ صکره شو مزار آچیلیر ایچنده
بولان کیمکله بریره طولانی بکیمدن حیات بولورده بکادیمزی که:
بن هیچ کیمسه ایچون قطعا یالان سویلما مش اولدیغیم حالده بنم
ایچون یالان سویلمکه نیچون کلدک؟ مستحق اولدیغیم بر شرفی
بکا اسناد اتمه که بن انی مستحق اولانلردن بشقه سنه اصلا اسناد
ایتمدم . بنی آغوش حقیقتده راحتته براق . قباحتلری اخفا
و فضیلتلری اعلایه چالشمه یالکز آنلرله بنی تدلیل و اعلا ایدن
جناب حقک لطف و مرحمتته مداح اول »

(فلسفه نیک بر نطفندره مالا مترجمدر)

بر مقاله ادبیه دن استخراج ایدیلان شو پارچه ده

بو بحثه مثال اوله بیلمیر :

« درونندن بر آه چکوب دکرمن سویلر و بزدن دها فصیح
و معقول سویلر فقط آنلری ایشتمکه قولاق ایستر ایشته بودکرمن
لسان حال ایله دیورکه: «ای بکا نظر ایدن غافلار! کوزلرکزی

ایچه آچک بکا ایجه باقک زیر ابن بو دنیانک بر مشالییم بکا
 قویدیفکنر بغدایلر دخی دنیایه کان انسا نلرک عینیدر قونیان
 دانه لری بن ایکی طاشک اره سننده یوار لایه رق او فالدیرم و مطلوب
 اولان مرتبه کاله کلدکنرنده که بلغور اولور انلری طیشاری به
 آتارم یکی کلنلر ایله مشغول اولورم نته کیم دنیا دخی کنندینه کلان
 انسا نلری زمین و سما اره سننده انواع بلایا و امتحانات ایله ازوب کماله
 یعنی هر شخص کنندینه مقدر اولان نصابه بالغ اولدقده مزاره
 دفع ایدر دیکر لر یله مشغول اولور دیدی .

تشخیص و انطاق صنایع ادبیته نک اک مهمی ،
 فقط استعمالی اک زیاده مشکل اولانیدر .
 اوجهتله بوصفتمه احوال خصوصیه و نادره ده مراجعت
 ایتایدر . زیرا یا فوق العاده پارلاق یا پک زیاده سونوک
 دوشر . درجه متوسطه شی یوقدر .

ندیمک شو بیته ده بلا انطاق تشخیصه مثال اوله بیلیر :

اوبتک خانه مه تشریفی کوش ایتدی مکر

شوق شوریددی کوردم کلیر اما نه کلیر

۵ — تردید

تردید نتیجه نی تأخیر ایله ارباب مظانیه نی متردد بر اتمق
 ویا سوزی هیج بکلنمدک بر صورتده نتیجه پذیر
 ایلمکدر که بو صورتله یوقاریدن بری متردد اولان فکر

اوله جغندن کلامک تأثیری تزايد ایدر .

نتیجه سینه کوره تردید ایکی به آریایر . بری سوزی
جدی بر یولده بتیریرکه بوکا تردید صادق دیرلر .
دیگری نتیجه بی لاغ واطیفه به مصروف بر اقییر بوکاده
تردیده مطایب دینور .

مثلا :

دنیا ده هر شی ، هر حال فانیدر مطلق بر کون زائل اولور
هیچ بر شیئه کوونماملی ثروت و سامان ایله مغرور اولماملیدرکه ،
بر زمان کله جک ، آنلرک هپسنی ترک ایله یالکنز بر قاچ آرشون
بزه صاریلهرق طوپراغک آلتنه بر اقیله جغز بو عالمده یالکنز بر
شی واردرکه ضیا طور دقجه دائم اولور وصاحبک نامنی لسان
شکر و ثناده قائم لیدر حتی عالم اخرتده دخی بزه شفیع ومددکار
اولور اوده بر انسانک حیاتده بولندینی مدتجه ابناء نوعنه ایده جکی
ایسکدر

دیسه ک نور اده کی تردید صادق اولور زیرا سوز جدی
بر نتیجه ایله بیتور .

حالبوکه (اکر چه وزن ندارد ولیک بیغنیست)
مصراعنده نتیجه بی جدیتدن عاری کوریرز « کر چه وزنی
یوق لکن » سوزندن صکره انسان « قافیه لری پک مکمل »

خصوصیله معناسی غایت کوزلدر « کبی بر شی بکارکن
 « معناسزدر » جمله -نی، ایشیدویورنجه کندینی تحیر
 وابتسامدن قور تاره من بناء، عایه بو مصراعک حاوی
 اولدینی تردیده « مطایب » صفتی ویریرز :

قواعد ادبیه ده دائر یازلمش اک مکمل بر اثر ادبیزدن
 شو، مثالی دخی نقل ایتهدن کچه مدک .

شعراى زمانه دن بریسی
 دزد معنیدن ایلوب شکوا
 دیدی : نظمده کی خیالاتم
 چالدیلر هپ برر بزر ظرفا
 کوش ایدنلر دروغه حمل ایدیمچک
 بن دیدم که اولاکه صادق اولا
 فی الحقیقه سوزنده صادق ایمش
 کوردک اشعاری جمله بی معنا

مابع احمد

سوزی هیچ بکنلامین صورتده نتیجه پذیر ایدن
 تردیدک مثالی ایسه بعض جهتلرینی طی و تنقیح ایله نقل
 ایتدیکنز شو مکتوب مقدمه سیدر :

شعرکزی اوقودم . حرکتک زک نتیجه سنی بیلمیرمیدسکز ؟
 سوق قضا سزی اسیر ایتمش ، پنه بو کون سیز بانکز سزه اقربا
 سندن زیاده رعایت ایدیور ، حرمنی همشیره سنی امنیت ایدیور
 تنهاجه او طه کزه کوندریور سز ایسه آنک همشیره سنه حرف
 اندازلغه محبت پردازلغه قالمش مقدن چکنم یورسکز مطلقا
 دوشونمش ودوشوندیکز حالده البته یقین حاصل ایتمشکز درکه
 بو حرکتک جزاسی قیقچه زندانی دکل مزار عدمدر .

بو قدر مخاطره لری اختیار ایتدیکز سزی تصور ایتدیجه
 حیرتمدن نه سویلیه جکی بیلیمورم . فقط نه یالان سویلیه
 سونجمدن ده چیلدیره جنم کلیور دنیا ده هیچ بر کوکل اولسه
 کرکدرکه محبتنه بوندن مؤثر بوندن بدیهی دلیل کوسترمش
 اولسون

۶ - قطع

افاده سنه دوام ایدیلان بر سوزی بر صورتله قطع ایله
 سکوت ایتکدرکه مسکوت عنه براقیلان فکر وحس
 دها واضح دها مؤثر دها بلیغ افاده ایدلمش اولسون .
 تیاترودن نقل ایتدی کمز شو محاورده اولدینی کبی :
 (کندی کندینه) انسان دکل : سانکه فلك مهرمدن بر
 بت یامش ایچنه ده بر شیطان اوطورتمش : یچاره چوجوغه

مسلط ایمش (دلربایه) خام (!) نیم بورالره قدر کلوب سزی
کوتورمک ایستیشم اوغلمک وصیتندن اوغلمک وصیتی ده سفیل
اولورسکنز قورقوسندن ایدی یوقسه

۷ — ترا

حسیاتک شدته غلیانده بولندیفی زمانلرده اظهار
ایدیلان خطا بلردزکه «روحک نوحات مضطربانه سی»
دینمکه لایقدر .

انسان تعجب و مسرت، حدی و مرحمت ویأس و نفرت
کی احتراماتک، سدی ایچنده ایکن بولمصابلر بلا اختیار
لساندن صادر اولور .

مثال :

تدبیر قتل آل عبا قیلدک ای فلک
فکر غلط خیال خطا قیلدنه ای فلک
برق سحاب حادثه دن تیغله چکوب
بربر حواله شهدا قیلدک ای فلک
عصمت حرمسراسنه حرمت روا ایکن
پامال خصم نی سروپا قیلدک ای فلک
صحرای کربلا ده اولان تشنه لبلره
ریک روانی سیل بلا قیلدک ای فلک

تخفیف قدر شرعدن اندیشه قیلمدك
 اولاد مصطفایه جفا قیلدك ای فلک
 بر رحم قیلمدك جگری قان اولانلره
 غربتده روزکاری پریشان اولانلره

فضولی

دیگر مثال :

ای والده* (!) فرشته اوصاف
 ظلتمتده بدید شعله* صاف
 انصاف بیورکه بیتلایم
 مستغرق لجه* بلایم
 انصاف پدر (!) بو حاله انصاف
 دوشدم ره ارتخاله انصاف
 ای عالمی مترترکورن ذات (!)
 یتیمی بو چکدیکم مجازات ؟
 ای یوقلق ایچننده وار اولان حق (!)
 روحم سکا اولسه ونمی ملحق ؟
 ای لیل (!) ایا جهان دیجور (!)
 لطف ایت اولهیم نهان دیجور
 ماضی یه بو نغش ایله برابر
 اولسون ظلمات دهر مقبر

بر طاقم ندالرده واردر که مخاطبی تنیه اچوندر. حسیات
ایله چوقلق منا-بتلری یوقدر طبیعی بونلر و حک ترجمان
تأثراتی اوله مامقله معیوب اولمز لر. شوه ثالارده اولدیغی کبی:

سویله ای کلک سخنور بلبل کویا کبی

بویله خاموش اولمه نقش غنجه زیبا کبی

ندیمم

بیک یاشا ای وزیر دریا دل

آصف بی معادل و عادل

برده شو مثالی کوره لم که نو بهار بلاغتك اک رنگین

ازهار ننددر :

باق استانبولک شو سعه آباد ثو بنیانه

آدمک جانلر قاتار آب وهواسی جاننه

ای صبا کوردکی مثلن بونجه ییلدر عالمک

پشت وپا اورمقده سک ایراننه تورانه

ای فلک انصاف ای مهر جهان آرا امان

بر نظیری واریسه سویلک قونلسون یانه

(ندیمم)

۸ - تکریر

تکریر افاده یه تاثیر و شدت ویرمک مقصدیله
عبازه ایچنده بر کله ویا تعبیری دفعات ایله ذکر
ایتمکدر . سجع بچئنده ده کوردیکمز شو مثالده اولدیغی
کی :

بر کره مزیات انسانیه بی دوشنه ام : هر کسی خالقیه وظیفه
خلقتندن خبردار ایدن معارف دکلیدر؛ فطرتمزده کی استعدادکالی
بالفعل اظهار ایدن معارف دکلیدر ؟ موجودات زمینی اکثر
خواصیله برابر بی نوعمزه خدمتکار ایدن معارف دکلیدر ؟
دنیا نك بر گوشه سنده بولنان نعم و فوائدی دیگر گوشه سنده
بولنانلرک پاینه ایشار ایدن معارف دکلیدر ؟ طوفانزده فنا اولان
بونجه اقوام فاضله ناک مآثر عرفانی جهان مدینتده دائمی الاستقرار
ایدن معارف دکلیدر ؟

شعره مثال :

تابوت او رهنمای مقبر
تابوت او هیئت مکدر
تابوت او خطیب صم و ابکم
تابوت او برودت مجسم

تابوت او سکوت پای تاسر

تابوت او مصیبت مکرر

تابوت او وحشت معند

تابوت او مقبر سفر بر

تابوت او خرابه زار امید

تابوت او اغبرار جاوید

تابوت او ظل حشر بردوش

تابوت او موت جوش برجوش

صارمندی اوروحه چاربالن

بن آچشیدم ماته آغوش

شو منظومه یه ده باقهلم که تکریرک کوزل، پک کوزل،

برمثالی ده بوراده کوریرز :

چال ! بن ده اولوب شوق ایله آهنککه پیرو

دلرده کی سودالری جوشان ایده لم چال

چالده قجه طوغار کوکله آهنک نوانو

هر نغمه که بر شعری قربان ایده لم چال

چال ! عالم ارواحی ده رقصان ایده لم چال !

چال بن ده اولوب آهلمه سکا دمساز

چاك ايلمه در سينه عشق املم چال !
 تأثير طربله اوله رق مائل پرواز
 تا عرش الهی به قدر یوکسه لم چال !
 چال سودیچکم، چال ملکم، چال کوزلم چال !

نوفیس فکرت

۸ — تعریف و کنایه

کنایه نك تعریفده « معناسنك ملزوم ومتبوعنده
 استعمال اولنان لفظ-در» دیانلر اولدینی کبی « مفهوم
 مخالفتی قصد ایله سوز سویلمکدر» دیانلر دخی واردر
 برنجی تعریفه نظراً مثلاً برینه قالین ققالی دینسه
 قفانك قالینغی بلاهتی مستلزم عد اولندیغه کوره احقی
 معناسنی افاده ایدر که بر نوع کنایه در ایکنجی تعریفه کوره
 ایسه ینه مثلاً بر مسئله نی یا کلاش صورتله حل ایدن
 غبی بر آدمه قارشى « ماشاءاد ذکاکر بالمی حیران
 ایدیور هله شو مسئله نك حلنده کوس-تردیکنز اقتدار
 معترضلر کزی ده اسکانه کافیندر » دیه جک اولسه ق
 کنایه لی بر سوز اولور .

تعریف نك تعریفده دخی « برجهتی کو-ترونده دیگر
 جهتی قصد ایتمکدر » دیانلر بولندینی کبی « مقصود

اولان شیئه دلالت ایتمک اوزره شیء غیر مقصودی ذکر ایتمکدره دیانلرده اولمشدر .

برنجی تعریفه کوره . مثلاً جاهل بر معلمه قارشی « افاده ایتمک ایستین اولجه استفاده ایتمش اولمیدر » دیرزکه سن وقتیه استفاده ایتماشمشک بناء علیه افاده ایده منسک معناسنی قصد ایله تعریض ایتمش اولورز ایکنجی تعریفه کوره ایسه ینه مثلاً غبی بر آدمه ماشالله پکی ذکیسکز دیمک تعریضدر تعریض ایله کتابة ایکنجی تعریفلرینه موافق اولدجه دائماً یکدیگریله مروج بولنور بری دیکزینی اکمال و تقویه ایدر کنایه سز تعریض عادی بر اعتراض اولورکه صنایع ادبیه دن عد ایدیه منز .

بو حالده لوفرانقک تعریض ایچون سویلدیکی شوسوزی بز تعریض و کنایه ایچون دخی سویلیه بیلیرز :

افادات جدیده نظره پک ضعیف کوروندیکی زمانلرده بعض کره تعریض و کنایه یأس و ضرورک اک صوک التجا کاهیدر فکر و نظری کریوه کرد حیرت ایدن بیوک بر اضطراب ایچنده بولندیغی وقت بر زهر خندمددهش ، جریان ایده میان کوز پاشلرینه قائم مقام اولور ، مثال آئیده اشبرک و یردیکی جوابلرکی که تیانرونک

تصویر ایتدیکی وقوعاته نظرأ هربری برر تیغ تیز تعریض
عد اولنه بیلیر:

اسکندر

کیمدر بو قادین که بونده مصلوب

اشبر

ایشته او قادیندی سزجه مطلوب

اسکندر

سومرو! نه جهنمی نظارت

اشبر

— زهر خد ایله —

معذور اوله ایتدیکی جسارت

معشوقی ایچون -لامه طورمش

اسکندر

ایواه ملک ده محو اولورمش

اشبر

بر موقع مرتفعده مریدار

ایتمش ایسه بویله عرض دیدار

سائق بوکاشدت غرامی

انجق سزی کورمه در مرامی

علت سزی کورمسنده حتی

ساکن طوریبورسه عین موتا

۶۰ - ساله

ساله حیثی تشبیه صورت ابدی یا مدت انجمن
 انامه حقیقت و درجه به قدر ما فوقه جیفتق و با
 مایه شکر که تو در حال حس طبع و انجان حال
 و کسب نمین ابدی

فکر و حسیت تشبیه آتری علامه نعیران تدریج
 طره تا کالی کورونکه با لایحه اسن الا حیار مایه
 مرصعت مجور شده و شکر که جهته دیانه ساله سز
 در اسن بوقور دینه سز حتی محاوران علامه سز
 سز سالکان شسته در سز اسن و شمش کی او جیور
 و در حسیت آتش بوسگور بوقور کی سوزاری نور
 الا در ظهور سز

پاک چوق افکار و حسیان و اورد که مایه مددکار
 طبعیت و شسته بدی آتری لحن انامه حاجز فابردی
 مایه خرد به بگر بر شی مایه کما فوقه
 کور سز به صورت حقیقت ابدی استانی اوصافی
 بوقور حقایق کور جویور
 مایه کور بوجه آرد در روز که

اگر عقلاً و عادتاً و فروعی ممکن ایسه مقبولدر بوکا

تبلیغ دینیر نفعینک :

اول دم که قصد جنک ایدر صحرای کلرنک ایدر

میدانی خصمه تنک ایدر اولورسه سام و کستهم

سوردجه خصمه یک تنه باقاز سلاح وجوشنه

یر قاتلار اصلا دشمنه الا پیا بان عدم

قطعه سنده اولدینی کبی :

اگر عقلاً و عادتاً باطل ایسه متوسطدر بوکا

اغراق دینیر صبری شا کرک

سنسک او اعجاز نمای ظفر

کوک که سنی آکسه دم کار زار

دشمنک اولدم کورینورچشمه

کندیسی حیدر قلیجی ذوالفقار

نظمنده اولدینی کبی :

اگر عقلاً و عادتاً باطل اولور و بر توجیه معقول

ایله اغراق حکمنه ارجاعی ده قابل اولورسه مدخولدر

بوکا غلو دینیر نفعینک :

بارک الله زهی رخس هایون سیا

که قومش نامنی سلطان قدر بادصبا

نه صبا صاعقه دیر سه م یار اشیر سر عتده
 که سکر در کن ا کاسایه سی اولز همپا
 دوشمه دن سایه سی خاک او زره ایدر عالمی طی
 سهو ایله راکبی کوسترسه عنانه ارخا
 طی ایدر عالمی بر کوزیوموب آچنجه یه دک
 بو قدر چاپک وچالاک اولور می عجبیا
 نشیده سنده اولدینی کی .

حقیقته ایسه مبالغه نك مدخولنی مقبولندن فرق
 و تمیز ایده جك اك صحیح واسطه ذوق سلیم بدر بر مبالغه که
 موافق حسن طبیعت اولور عقلاً و عادهً باطل دخی اولسه
 مقبول کورولور بونك عکسی ده بویله در نته کیم ابیات
 آتیله ده اولان مبالغات اغراق و غلو نوعارینه داخل
 اوله جق شیلردن ایکن حسن طبیعتیه موافقتلری سببیه
 نظر ادباده دائماً محافظه قدر و قیمت ایدر لر :

چشم اندیشه م اول قدر روشن
 سانکه خورشید آنک سیاهیدر

(نفعی)

بر ذوق بوکیم بیانه صیغماز
بر خنده سی آسمانه صیغماز

(شیخ غالب)

صولت عسکرله دوشدی بر تزلزل دهره کیم
قوپدی دهشتله یرندن نه رواق استوار
بلکه لرز شدن کچردی خاکه یکسر اولسه
استناد رایت فتح و ظفرله بر قرار

(نفعی)

حسننده بو اعتلا نه دندر
مهتاب یاننده یاسمندر
پارلاقلی مهره خنده زندر
حدتله قزارسه ده او ظالم
بکزرمی جمال صافی آیه
مهر اولسه اکر پینده سایه
کیسو سی کبی قالیردی مظلم

دیگر :

قراردی فلك نجم بختم کبی
کره بند اولوب کار سختم کبی
قرارمشدی فکرمده رنگ سفید
هله قاریاغوب اولدی لونی بدید

(عزت سنا)

دیگر :

برودت اوپله که یوزلمسون دیو لایق

قونلسه پنبه یه یاقوت پاره وش اخکر

(نیمم)

شو تفصیلاً نه نظراً دیه بیلیرز که مبالغه حسن

طبیعتیه موافق وجدیاتده حقیقته شبیه اولدقجه دائماً

تأمین موفقیت ایدر بالعکس اجبار طبیعتیه شرائطه

مخالف و موضوع بحثک تحملندن زیاده بولنور وبالخاصه

برمیزی، برلطافتی حائر اولمزسه اسحاب مطالعه اوزرنده اصلاً

حسن تأثیر حاصل ایده من بایکه نتیجه معکوسه کوریلور.

مبالغه تصویر معنویاتده لسانک عجز کلیسنه مقابل

قوة فاطره نك انسانره احسان ایتدیکی بر استعداد

مخصوصی اولدیغندن الك زیاده تصویر وتبیینی مشکل اولان

حسیات و معنویاته متعلق مباحثده یاراشیر .

برده مبالغه نك عکسی واردرکه بر شیء ظاهراً

کچولیتر فقط حقیقته مقصدی بیولتمکدر فرانسزلر بوکا

Litote دیرار منیف پاشا حضرتاری ، کوردیکم غیر

مطبوع بر مقاله ارنده، بویکه بی ضعف صوری دیه ترجمه ایتشلرکه پک موافقدر. مثلاً بریسندن بحث اولنورکن « او آدم احق دکلدر » دیرز که مقصد من عقللی اولدیغنی اکلتمقدرینه مثلاً « بومسئلهده حقمنزدر دینه من » دیرز که مقصد من حقلی اولدیغنی کوسترمکنر .

بحث — ۲

صنایع خیالیه

صنایع خیالیه ، او صنعتلردنیکه فکرک محاکمته دها زیاده روح وقوت وافادهیه دها زیاده رنگ و صورت ویرر، حسیاتدن زیاده قوه خیالیه نیک تأثیراتنه تابع بولنور . باشلیجه لری شونلردر : (مجاز : تشبیه، استعاره، استعاره تمثیلیه، مجاز مرسل) تضاد و مقابله ، ادب کلام ، توریه و تلمیح، تدریج .

۱ — مجاز

حقیقت و مجاز

حقیقت برکنک معنای ماوضع اینده استعمالی، مجاز ایسه بونک عکسیدر مثلاً « شوقایجک پارلدیسنه باق ! »

دیجك اولسهق ، بو عباره ده کی کلمات هپ معانی اصلیه سنی
 محافظه ایتشدیر ؛ حالبوکه « شوبارقه جالادتی سیرایت ،
 دشمن آیلیری اوزرینه ییلدیرملر یاغدیریور » دیسهك
 بونده کلمات ماوضع لهلرینك غیری معنلرده مستعملدر .
 ایشته بوایکی افادهك برنجیسنه حقیقی وایکنجیسنه مجازی
 دیرز .

مجاز هرلسانده طبیعیدر . اك بیاغی ، اك جاهل
 آدملك مقالات و محرراتنده دخی مجازی تعیرلره تصادف
 ایدیلیر . مخبرات عادیه مزده بیله دائماً قوللانوب طور دیغمز
 « کوزلرندن آتش صاچیلور » « حیرتندن طوکه قالدی »
 « قره سودا ، قره طالع » کبی سوزلر هپ تعیرات مجازیه
 دکلیدر .

بعض کتب معتبره ادبیه مجازه دهها واسع بر معنا
 ویرهك ، تعریض وکنایه ، تضاد و مقابله ، توریه و تلمیح
 کبی شیلری هپ مجازك دائرة شمولی ایچنه آتش وحتی
 التفات ، ندا ، قطع ، تردید و امثالنی ده مجاز تبانی نامیله
 بومیانه ادخال ایتمش ایسهده بونلری صنایع معنویه نامی ایتنده
 جمع ایدرك مجازی یا لکنز استعاره ایله مجاز مرسله و استعاره یه

اساس اولان تشبیه منحصر طوتمق طلبه نك تفهمنه سهولتبخش اوله جفی جهتله بزه دهها مناسب کوروندی .

تشبیه

تشبیه ، اره لرنده برویا برقاچ جهتله اشتراك و تمائل بولنان ایکی شیئك تقابلندن عبارتدر .

یم ، اشك ادیبان کبی ، آهسته رو اولمش
 باد ، آه غریبان کبی ، غمکین وجکوکاه
 اشجارده برصوت حزین وارایدی ، کویا
 کوکلم کبی ، ایلرلر ایدی حسرت ایله آه

قطعه لطیفه سنده اولدینی کبی .

تشبیهك درت رکنی واردر: مشبه ، مشبه به ، وجه شبهه
 وادات تشبیهدر .

یم اشك ادیبان کبی آهسته رو اولمش
 مصراعنده « یم » مشبه ، « اشك ادیبان » مشبه به
 « کبی » اادات تشبیه و « آهسته رو اولمش » وجه شهیدر .

تشبیهده مشبه ایله مشبه بهك ذکر ی دائماً لازم ایسه ده
 وجه شبهه ایله اادات تشبیه بعضاً حذف اولنور . وحذف
 اولندجه مبالغه وقوت تزايد ایدر

بر کاسین که باشکده کی چچکار سکا یاپراق بیه اوله من
تشبه بلیغ ولطیفنده اولدینی کبی .

وجه شبه مذکور اولورسه اکا « تشبیه مفصل »
واولزسه « تشبیه مجمل » دینور ادات تشبیه ذکر اولمندی
تقدیرده ایسه « تشبیه بلیغ » نامنی آیر . تشبیه بلیغ اک
کوزل بر مثالی ابن کمالک سلطان سلیم اول وصفنده
سویلدیکی قطعہ آتیه در .

آز زمان ایجره چوق ایش ایتشیدی؛
سایه سی اولمشیدی عالمگیر.
شمس عصر ایدی؛ عصرده شمسک
ظلی ممدود اولور ، زمانی قصبر .

تشبیهدن غرض مشبهه عائد اولورکه یاتزین و تحسین ،
یا تقویه و تنویر ، یا ایضاح و تصویر . یا تقبیح و تنفیر در .
تزیین و تحسینه مثال :

عادل کرای او طه سنک گوشه سنه چکیله رنک و کوزلرینی
قیویه دیکه رنک هلال عید بکار کبی وقف انتظار اولمشیدی اره دن
بر یجت ساعت کچر کچمن قارشیدن بر بخان ظهور ایلدی عادل
کرایک بتون بتون ممولنه مغایر اوله رق جاری ده نقابی ده سیاه
ایدی . بورنک هائل ایسه عادل کرایه صباح العید امل بیلدیکی

اوزمان وصالی بردور ماتم شکلنده کوسه تردی فقط پریخان
 اوطه دن کیروبده قیوینی قپاینجه همان اوزرنده بولنان ستره لری
 آتدی یوقاریدن اشاغی کیدیکی بیاض اباسلرله ظلمتدن صیرلمشده
 نور ایچنده قالمش ابرسحرکبی آغر آغر یوری یه رنک یاپراقلرندن
 تجرد ایتمشده چیچکگره غرق اولمش نهال سمن کبی نازلی نازلی
 خرامان اوله رق کلدی عادل کرایک یاننده اوطوردی .
 تقویه وتنویره مثال :

عثمانلیرک حقیقت پرور شاعری اون طقوزنجی عصرک سوکیلی
 اولادی اکرم بک زمزمه نیک ایکیجی قسمنی نشر ایتدی یواژده کی
 شعرلرک تشریح لطافتنه کیرشمیه جکز زیبا بر تبسمده بر باقشده کی
 حال کبی بو شعرلرده ده تعریف اولنه من بر لطافت وار .

اگر بوراده کندیلرندن برر کله بختنه مساعده ایدیلیرده
 استادک طبیعت شاعرانه سنه قوت و قدرت تسمیه ایدرسه ک اکرم
 بکککننده لطافت و روحانیت دیرز . زیرا استادک آتشی فکرینک
 محصولی اولان سوزلری بروولقاندن فیضفران معدنیات کبی متین
 و آشنا کدر انده لفظلر کله لر بر استاتویایانک ید استادانه سنده کی
 معدنیات کبی درکه استدیکی کبی ازر استدیکی کبی قوللانیر
 استدیکی شکله صوقار اوزمان نظر خیال اوکنده باققله طوبولمز
 بر تمثال علویت وجوده کلیر .

مزاجی بک

دیگر مثال :

خیالاتک انک زیاده ذهنی استیلا ایده جکی زمان بویله سکوت

ایچنده قالدیفی وقتلدره؛ کویا که تصورات ذهنیه تک پیش نظرده
تجسم ایتمش کی کورینن سکوته عکس اتمه سندن او خیالات
حاصل اولور، کویا که غایت کچونز بر کورلتی ایچندن سیالیه برقیه
کچمش صوکچی او سکوت مجسمی نظردن غائب ایدر اوستنه
هکس ایدن خیالاتده بالطبع غائب اولور.

دیگر مثال :

بويله اكا برك محاکمه احوالنده صحت، عمومیت افعالنه دقتله
حاصل اوله بیلیر، یوقسه وقایع تک یا لکیز بر ویا بر قاچ جهتنه حصر
نظر ایتک بر وجودک اعضای مقطوعه سنه نظرله تناسبنه حکم
ایتک قیلندندر .

ایضاح و تصویره مثال :

جهه سندن نظر اولندوقده اتصالنده برر دائره، اورته سنده
عظمتلی بر قلهدن هبارت فرسوده رنگ بر بنا کورینور منظره
بنا شاعرانه تشبیه اولنورسه ایکی جناحنی آچمش بر عقاب عظیم
الهیکل پروازه مهیادر دینله بیلور اوکنده کی ساحه بر روضه
بدیع المنظردرکه فسحت عرض وطولنی احاطهده مد نظر قاصردر
لطافت وانتظامنی تعریف و افادهده قومه متخیله ادبا عجزینی
اعترافه هر زمان حاضردر. هر طرح زمره قافی استاد صنعتک نفاس
طبیعتی تقلیدده کالنه برر نشانه هر سطح شکوفه زاری آرایش
بهاردن بر نمونهدر یوللرینک حوالی و اطرافنی اشجار ملتفه الساق
ایله مزیندرکه هر شاخ نظارت وایه سی تار شمع آفتابه بر کوزل

شانه ساییسی ایسه آلتندمه کزنلرک حیاته سرمایه در رخام
 ضامهن جابجا رکن اولنان صمفلر کویا که بو طلك نفوس ملکیه سی
 و خاندان ایمراطور بدن ارتحال ایدنلرک شهره روضه ده مشهود
 اولان تصاویر مجسمه سی کویا که بو باغ سکوت آبادک سکنه
 متحسره سیدر بولک حداسندن منتهاسنه طوغری باقیلنجه بر (بولدرکه)
 ظلام ظلال اشجار ایله منظره سی غایت مهیب و موحش و تحریک
 روزگار ایله اغاچلرک تصادمندن حاصل اولان ایکنی زیاده حزین
 و مدهشدر زوار بولک اورته سنده سنوحت اخرویه ایله اوله
 متأثر الجنان اولورکه دوردن بر مفاره دلیکی کی مشهود اولان
 تره قبوسنی مدخل عالم آخرت ظن ایتمکه باشلار .

مصره بانا مرهوم

دیگر مثال :

کیجه آیک اون آلتیسنه مصادف اوله رق مهتاب اوله نك
 بنجره لرندن داخله طوغری بر سیلاب نور آقیدیر ، نسیم
 بنجره نك پرده لرینی اهتزازه کتیردجه انعطاف ضیاده حاصل
 اولان تغیرلردن او سیلاب نور توجه گلش کی کورینوردی
 اوله نك خارچنده کی باغچه یه دوکیلان ضیادن شبنم دانه لرینک
 هربری بر طمله نور کسیره رک طفل طبیعت او مسیره صفاده
 طوپلایه بیلدیکی قدر آتش بو جکاربله معصومانه بر شهر آیین اجرا
 ایدیور ظن اولنوردی .

دیگر مثال :

مله جبهه نك انتظام ونورایتیله کوزلرینک کاه بر فکر

حکیمانه کی منظوری تک کو کہندہ اولان اک پنہان کوشہ لہ دخول
ایدر بولده وکام بر زبان کو یا کی نظر لہ افشای مرام ایدر
صورتده باقشلی استعدادینک فوق العاده لکنه برر واضح
برهان ایدی .

تقییح و تنفییه مثال :

عظالت ایچنده سفاهت مزارستانه قورلمش بر مجلس عشرت
کییدر اکا ملازمت ایدنر جسمانی هر درلو مضرتنه اوغرارلر
فقط نشاطه بدل حزن دن بشقه روحانی بر تأثیرینی بوله منزل .
عظالت انسانک وجودینه صارلمش بر بیلا نه بکزر سفاهت
ایسه او بیلا تک الوانده اولان زینت قیلمنددر بویله بر قید
ایچنده طور مقده و بویله بر زینتله اکنمکده نه صفا تصور
اولنه یلسون .

دیگر مثال :

بز نیجه میراث یدیلر بیلیرز که اوزاقدن حالنه باقلسه خطوظانه
هسترق ظن اولنور حالبوکه بتون عمرینی بر اکلنجه بولمغه حصر
ایدرده ینه لندی عالمک بریله خشنود اوله من هر نه ذوق ایله
مآلوف اولوق ایستسه قدحی انه آلیر آلمز یوزینی بورشدیرمغه
باشلایان عیاشلر کی دهامبدأ تلذذده کوکلی استکراهدن خالی
دکادر .

بعض تشبیهاتده واردر که غرض ظاهرأ مشبه به
عائد کی کورونور فقط حقیقتده ینه مشبهه عائددر بونلره

تشبیه مقلوب دیناور «مثلاً کالر خنده لر که غنجه لر تبسم لر که
بکرر کونشک بهار اوزرینه صاچدینی اک لطیف ضیالری
یوزکه سرپیان صاچلرکی آندیرر بو حال ایله سکا بهار
حجم دیسه مخطامی ایتمش اولورم» دیناسه بوسوزده مشبه:
کل ، غنجه ایله ضیا و مشبه به : خنده ، تبسم ایله صاچلردر
لکن حقیقته شاعرک مقصدی معکوسدر که سوزک نهایی
ده بوکا دلالت ایدر .

تشبیه مشبه به اتم اولور برشی کندندن دهها مکمل
اولیان دیگر برشیه بگردیله من مثلاً : کونش برلامبا کی
پارلایوردیه میز . ایسته شاعر بوندن استفاده ایدرک سودیکنک
خنده لرینی کلردن تبسم لرینی غنجه لردن دهها کوزل
کوسترمک ایستدیکندندر که خنده ایله تبسمی مشبه به کل
ایله غنجه بی مشبه اعتبار ایتسدر .

(اخطار) — شوراسنه دقت لازمدر که مشبه بهده
بولنه جق اتمیت ، مکملیت وجه شبهه و عرض تشبیه نظر
اعتباره آلمق شرطیله مقیددر ، زیرا تشبیه بوانور که
مشبه مشبه بهدن برچوق جهتلرله اتم واکل اولور مثلاً
«قر قبه سمایه تعایق ایدلش پارلاق بر فانوس کی

کورنیوردی ، دیه بیایرز حالبوکه آی فانوسه نسبت قبول
ایتمه جک قدر پارلاقدر ؛ انجق بوراده غرض پارلاقانی
دکل وضعیتی تصویر اولدیغندن ، اتمیق معلومیت جهتده ارامق
لازم کلیر . فانوس ایسه دائماً اولرمزده کوزلرمزک اوکنده
بولندیغیچون ، آنک حال و وضعیتی قمرک تصویر ایتدیگمز
زمنده اولان حال و وضعیتندن دها زیاده معلومدر . اتمیق

مشبه ایله مشبهه مطلقاً مادی و حسی اولق لازم گلر
عقلی و خیالی ده اوله بیلیر . مثلاً « بو حیات براویقودر اصل
حیاتی اویاندیغمر زمان کوره جکر ، سوزنده حیات اویقویه
بکر دیلیورکه مشبهه عقلیدر . شو اشاعیده کی سوزده
کوره جکمز « مجسم زلزله » مشبهه بهی ایسه خیالیدر :

نهایت پادشاه طوپقو ایله عزب قیوسی بیلنده تنسیب ایتدیکی
بردیواری برقاج بطاریه ایله بش اون کونلر برخط اوزریشه دوکه
دوکه کوشته کدن صکره بیوک طوپلره آتش ویرلمسنی امر ایتکلر
ینار طاغ باطلامش کی بر طرفه قیامت نمون ایله طاغ پارچه سی
بیوککنده آتیلان کله لک بر برینی متعاقب بر مجسم زلزله کی
وردی دیواری برله یکسان ایلدی .

تشبیه ادبیاتک اک فیضلی اک ثروتلی منابعندن بریدر
آثار ادبیه ده تشبیه ایله آنک دها بلوغ بر صورتی دیمک

اولان استعاره دن پارلاق آندن نظربا برصنعت یوقدر
دینسه مبالغه ایدلمش اولمز .

ابکار افکار و معانی جواهر تشبیهات و استعارات ایله
ترین ایتدیجه جاذبه حسن جهان آشوبیله نظرلری ایستر
ایستمز لطافت و نزاکننه محبوب ایلمز .

برشاعر ، بر ادیب فیکر و خیالنده ایجاد ایتدیکی
نظر دقتی اوکنده مشاهده ایلدیکی لطافتلرک بدیعهلرک الفاظه
کنجایشپنیر اوله مدیغنی کورمکله مایوس اولدجه کندینه
اک برنجی مراجعتگاه استعاره ایله تشبیهی بولور .

مبالغه کبی تشبیه و استعاره ده لسانک عجزینه عدم کفایه سنه
مقابل قلم ادبیه احسان اولنمش بر امتیازدرکه آنسکله لسان
شعروادب تکمل ایدر .

— ادیبات جدیده مزک باشایجه اسباب موفقیتندن بری ده
تشبیهاتک ابداع و استعمالنده کوستریلان مهارت اولدیغندن
بویحک اذهان طلبه ده لایقیله تقررایده بیلمسیچون حیران
لطافتی اولدیغمز بر قاج پارچه نکدها مثال اوله رق ایرادن
کندمزی آله مدق :

بر طرفدن کوکلنده آنارینی کوسترمکه باشلایان حسیات
عجت جهتیله بر انسان عدمدن عاقل اوله رق دنیا به کش اولسه حاصل

ایده چکی مسرت قدر صفالره مستغرق . بر طرفدن ده، وصالده تصور
ایلدیکی صعوبتلردن طولانی، بیک درلو رنج الیم التنده از بلوبده
آلامنی تسکین ایده جک دوالر کوزینک اوکنده طور رکن ال
ایرشدیرمکدن مأیوس اولان مجروحلر قدر مأذی ایدی .
دیگر :

وقتا که صباح اولدی کونشک پرتوی جهانی استیعاب ایدن
قراکافی محو ایتدیکی کبی سحرک فیضیه فکرنده طبیعی حاصل
اولان انجلاده خیالنده کی مظالم مظالم واهمه لری ازاله ایلدی .
دیگر :

ایوقوسزلقدن کوزلرینه بر خار چوکش بافتی سودا قدر
طاطلی بر حزن ایچنده قالمشیدی تعب جسمانیسیله اشواق وجداندیی
بر برینه غلبه ایله اوغراشدقیجه او کوزل چهره سی گاه صباحه
قالمش مهتابلر کبی نور ایچنده بر طونوقلق کوسترر گاه کونشک
ضیامنی هنوز بلع اتمکه باشلامش کلفنجهلر کبی پنجه لکله ممزوج
بر نور لطیفه مستغرق کورینوردی .
دیگر :

آرته سنه کومش تمغالریله براق ییلدیزی کیجه لری آندیرر
آچیق ماء بر جار اورنوندی رنگ طراوتی هاله ده پنجه لکینی
کوسترن اعطاف ضیا قدر دلفریب بر لطافت ، جاذبه جمال
وزینت ایدامی بارقه مهتابدن بر آلهمة الجمال تصویری دوکلمش ده
سمانک اے رنگین انک نجم آلود بر پارچه سنه بورونمش ظن
اولنه جق قدر نظر ربا بر بدیهه ایله ...

دیگر .

علی بک و جدانی انفعالاتک حرارتیله اربمش بر معدن کبی
هر قابله دوکله که قابلیتلی کورنجه

دیگر :

کوزلرندن باران بلا کبی یا شلر دوکله که باشلامشیدی بر
صورتده که حدتله آل آل اولان چهره سی ، اوزرنده آقوب کیدن
کریه دانه لریله شهابلره غرق اولمش بر شفق بنوطنه بکزه مشیدی .

تشبیه ، لزومندن زیاده وزورا کی اولماق و سوء
استعمال ایدلماک شرطیله بالاده کی مثالرده کورلدیکی کبی
نژده دخی لطیف اولورسه ده باخاصه شعره یاقیشیر . مثال :

همرنک شفق فریح و شادان
بر برجه مشابه اولدی بلدان
صاندم که او برجه دوشدی خندان
نور نظر جناب یزدان
کلمش یاقه مکرسه دلدار .

دیگر :

سر سفید اولقله یعنی هر شجر
اختیار اولمش صانیرسک نوبهار

دیگر :

کوله رنك شیوه ابله بزمه اوشوخك کایشی
بکزر اول نکته به کیم طبع سخندانه کلیر

اکرم بک

دیگر :

نه کوزل منظره نه خوش الحان
بوکا دلبسته م اوکا حیران
لفظ پر خنده معنی کریان
بنجه بونلر دیمک بدیع و بیان
هم کلی هم هزاری بک سورم

کذا

دیگر :

صاندم اولمش جسته بر فواره آب حیات
شوبله کوستردی بکا اول قد مستثناسنی

بریم

دیگر :

بر قزک حین ارتحالنده
طولاشان خنده بی جهانده
آندیرر، حالت زوالنده ،
آه بن صوک بهاری بک سورم

سزایی بک

تشبیهك كوزلی ، تضاد ایله امتزاج ایتدیکی زمان ،
حصوله کلیرکه شو پارچه بونك اك كوزل مثاللرندندر:

کوندردی خدا ایدوب مشیت
چیریل امینی پیک دعوت
ایمجه زَمینه آسماندن
صان عرشه چیقاردی خا کداندن

شیخ غالب — معراجیه سنبله —

تشبیهك اك لطیف بر صورتی ده مشبه ایله مشبه بیهك
حل و شان و موقع و زمان، جهتیه ارملرنده برمناسبت
بولتمقدرکه صنعت تناسبله امتزاجی دیمکدر .

بر قاج مثال :

محمود بك ایسه دشمنك حرکتنی خبر آیر آماز بر مناسب
برنه یوصوبه کیرهرك و بر مهارت فونی العاده ایله عجم اردوسنه
شجنین ایدرك او قدر کلایتلی بر عسکری دفعه ناییه ده ینه تدمیر
ایله ولیکی کون ابراز ایتدیکی خورشیدکی شمشعلی بر غلبه یه
بو کیجه ده مهتاب قدر پارلاق بر مظفریت علاوه ایلر

دیگر

ماوراءالنهر دن آن آرقه لرینی کندیلرینه تخت روان جلادت

بیهرك آق دكزك كنارینه قسر چكیلوب كلان بر فرق عثمانلینك
ایکی عصر ایچنده اوج قطعه بی قلیچلرینك حکمنه کردنداده
اقتیاد ایتدیرمسی آیت سیف کبی بر معجزه باهره عد اولنسه روا
دکلیدر .

ایشته بو ایکی مثالده کی قوؤ بلاغت که شمس وقر
قدر پارلاق و سیف ساطع کبی قطعی التأثیردر تشبیهک
صنعت تناسبله اتحادندن حاصل اولمشدر .

بو بحثه حسن خاتمه اوله رق شیخ غالب مرحومک

شو اییات لطیفه سنی سزکله برابر تکرار ایدهلم

جلاد نکاهن ایت تماشا

عزرائیلی کورکه روحبخشا

بر خسته بو کیم نمود بالله

عزرائیل اوکنده الامان خواه

لعل لپی شعله شکر نوش

کارخلری نو بهار کلپوش

نه اولوردی حضرت شیخ مثلاً (سودا نظرنده جوش

در جوش - کارخلری نو بهار کلپوش) دیسه یدی ده شکر

مضمونیه بو طائلی سوزلرینی تاخ ایتسه یدی .

استعاره

استعاره

تعلیم ادبیاتده استعاره ایچون شو ایکی تعریف ایراد
ایدلمشدر.

۱ « بر انظاک معنای حقیقیسنی نزع ایله مشابهی
اولان دیگر بر معنا اعاره ایتمک ».

۲ « بر شیئه من جهة مناسبت و مشابهتی اولان شی
دیگرک نامنی عاریة ویرمکدر ».

شو ایکی تعریف ظاهرأ یکدیگرندن فرقلی دکل کبی
کورینورسوده ایکنجیسی دهها زیاده شایان قبولدر
زیرا استعاره، بولتان بر لفظه بشقه بر معنا تحری ایتمک
دکل، بلکه بر معنای موجود ایچون لفظ آخر اعاره
ایلمکدرک بوندن مقصوده معنای موجودی ایکنجی لفظک
مدلول حقیقیسنه مبالغه ایله تشبیهدر.

(بلاغت عثمانیهده ایسه شو تعریف کوریلور:

« استعاره مشابهت علاقه سیله و قرینه مانعه ایله

معنای موضوع الیهک غیریده مستعمل اولان لفظدر »

حالبوکه ینه بلاغت عثمانیهنک ینه اوصحیفه سنده براتر

اشاغیده « مشبه بهك لفظنه مستعار دیناور ». جمله سی
 نظره تصادف ایدر. شو حالدده موضوع بحث اولان تعریف
 استعاره یه دکل، مستعاره عائد اولوق لازم کلیر.
 استعاره، بر کله نك مشابتهت علاقه سیله وقرینه مانعه
 ایله معنای موضوع الیهك غیریده استعمال اولنمسیدر .
 مثلا شیخ غالب مرحومك معراج حضرت پیغمبری
 وصفنده سویلدیکی:

ظلمات چکوب سرادق غیب

سر سویلدی ماهه مهر لاریب

بیت علویسنده شمس و قمر قدر پارلاق ابکی استعاره
 موجوددرکه ماهدن مقصد جناب رسالتآب ومهر دن مقصود
 ذات واجب الوجوددر .

یننه مثلا « شو معلمه باق لسانندن نورلر جریان
 ایدیور » دیه جك اولسهق، کلام استعاره یولنده واقع اولمش
 اولور؛ زیرا نور دن مقصد فکرلر، وسوزلر در. بونلره نور
 دنیلیمسی ایسه مخیل اولان پارلاققلر ندنطولانی، نوره تشبیه
 مقصد یله در، انجق ادات تشبیه ایله مشبه ذکر ایدلمدیکنندن
 بونی تشبیه عد ایده میز .

استعاره ایله تشبیهك فرقی شودرکه : تشبیهده طرفین مطلقا مذکور و یا مقدر اولور؛ استعارهده ایسه طرفیندن یالکز بری مذکور و دیگرى مطوی بولنور .

استعارهك اوچ رکنی واردر مستعارمنه یعنی مشبه به و مستعارله یعنی مشبه و مستعار یعنی مشبه بهك لفظی و یا ملایمینی مفید اولان کله . مثالا :

زینت روضه جنت ایده حق عز وجل

میوه قلبکی کیم خاکه قودی دست اجل

بیتنده میوه قلب ترکیبی استعاره یولنده سویانمش بر سوزدر؛ زیرا بوندن مقصد مخاطبک جکر پاره سی اولان اولادیدر ایشه بو استعارهده (میوه) لفظی مستعاردر ، اولاد مستعارله و میوه قلب ترکیبک مدلولی مستعار منهدر .

مستعار مشبه بهك لفظی ایسه یا اسم عام اولور .

یره دوشدیه بر میوه درختی بایدار اولسون

کبی .

یا اسم علم اولور .

ایشته بر رستم که رستملر بوکا حیران اولور

کبی .

اگر مستعار مشبه بهك ملائمتی مفید اولان کلمه
ایسه یا اسم اولور.

میوه قلبکی کیم خاکه قودی (دست) اجل

کبی .

یا فعل اولور .

اوبتك خانه می تشریفی گوش ایتدی مکر

شوق شوریده بی کوردم (کایر امانه کلیر)

(مریم)

کبی . یا صفت اولور .

صابر کو کلمک مشغوم مکافاتی

یاور بختمک (حزین) التفاتی

کبی .

استعاره تشبیهدن دها بلیغ اولور زیرا استعاره ده

مشبه مشبه به بکیز تلمکدن زیاده آنک کنیدیسی اولدیغی ادعا

ایدیلیور دیمکدر .

مثلا برقههرمانه «ای شیر زبان!» دیه خطاب ایده جک

اولسهق، مخاطبمزنک ارسلان اولدیغی ادعا ایتمش اولورز .

حالبوکه تشبیه ایله «ای شیرازیانه بک-زبان قهرمان!» دنیاسه
کلامده اولکی شدت، اولکی مبالغه قلماز.

استعاره موضوع بحثی دها جانلی دها اصیل دها لطیف
بر صورتده تصویر ایدر؛ حسیات و معنویاته جسم و جان
ویرر. آمال و حرکات اعاره ایدر.

مثلا بر انسانه مفتور اولدی دیه جک یرده «فتور
ایچنه دفن اولندی» دیسهک، بوندهکی بلاغت بوندهکی تصویر
بشقه بر صورتله حاصل ایدینه یامک ممکنمیدر؟

ینه مثلا «کوکلندهکی حس سودا بر درجه فیضان
ایتدی که نهایت کندینی بر عثمان فلا کته طوغری سور-
کلیوب کوتوردی» دیسهک، سودا دنیلان حسی نظرده اویله
پارلاق بر رنک ایله تصویر ایتمش اولورزکه، شدتندن
یازارکن بز بیله اورکرز.

استعارهده اوچ جهته دقت ایدلمیدر.

اولا: زوراک و غیر طبیعی اولماملی واردهکی مناسبت
تشبیه مکمل و آچیق بوللمیدر.

مثلا کلره پری بهارک دهانی دیسهک استعاره غیر

طبیعی وزوراککی بر تشبیه مبتنی بولنور؛ زیرا علمی استیلا
ایدن بهار پری یه بکنز دیلیرسه بر کل آنک دهانی اوله منز .

ینه مثلاً یوزم خراب اولدی دیرسک مناسبت تشبیهیه
پک بعید اولور .

بویله بعید استعاره لر بعضاً تقریب ایدیله بیلیر . مثلاً
« براو خراب اولورسه تعمیر اولنه بیلیر فقط چهره بر کره
خراب اولورسه آرتق تعمیر قبول ایتمز » دیه بیلیرز .

ثانیاً: منفور و مستکره شیلردن استعاره ایدلاملیدر .
« زواللی مایوس کمال اضطراب ایله اولیوردی » عباره سنده
اولدینی کبی . غرض، تقبیح و تنفیر اولورسه او زمان اک
فنا شیلردن ده استعاره جائزدر « دشمنک عو عوه سنه
قولاق آصاملی » سوزنده اولدینی کبی .

ثالثاً: استعاره بر بویله ارتباط و ائتلاف ایدمه جهک
تشبیهاتی اشتمال ایتاملیدر . مثلاً:

بر عسکره خطاباً « ای شیرزبان ! هایدی ! برق
جلادتکی الکه آل دشمنلری اوت کبی طوغرا » دیرسک
شایان پسند برسوز سویلمش اولیز؛ زیرا اولا ارسالان

برق جلادتى الٰه من ثانياً برق جلادت قليججه بکزمه سه ده
 اوتلری طوغرايه مز .

استعاره نك الك لطيفى تشبيهه ايله اتحاد ايدرك برى
 ديكرينى اكال و تنوير اتمك صورتيه بايبلانیه در .
 بوصورته هم تشبيهِك وضوحندن هم استعاره نك ايجازندن
 استفاده ايدلمش اولور .

موسى ايله طارق بو عرب هيئتلك ايكي سياره انقلاييدر
 وضعت طبيعیه لری اقتضاسنجه مشرق انوارى هيئتلك قلبنده
 اولان آفتاب نصرتدن ايکيدى ده شعله دار اولور بونلردن هر
 هانکيدى ديكرينه مانع اقتباس اولسه ده القای خسوف ايتسه
 کنديک ده بر جهتی مظلم قالير .
 سوزنده کورلديكى کبی .

بارقه حقيقت مصادمه افکاردن چيقار
 بارقه حکمت و بلاغتی ده بوکا پارلاق بر مثال اوله بيلير .

استطراد

تعایم ادبیات دييورکه : « هر قاعده نك بر مستثناسی
 اولديغی کبی استعاره حقیقه کی قاعده عمومیه نك ده بر
 استثنای مستثناسی واردرکه اوده يالکزم مستعار لهك

مذکور اولسی ایجاب ایدن یرلرده مستعار منهك
 دخی مستعار لهه اضافتی صورتیهله ذکری جوازیدر .
 شو قدرکه بوجواز دخی ذهنده وجود بولان تشبیهك
 پارلاق برخیاله تحویله آندن دخی بر تصویر ادبی میدانه
 کتیرلك شرط مهمیهله مشروطدر . مثلاً: یوقاریده کچدیکی
 وجهله (شوکمی به باق نصل اوچیور) دینلیدیکی کبی (شو
 عقاب جسم الجئة کشتی به باق قنادلرینی آچمش نصل
 اوچیور) دخی دینله بیلیر . «

تعلیم ادبیاتك ده مصدق و مسلمی اولدیغی وجهله
 استعارهك اسامی تشبیهدر . انجق استعارهده مشبه بهك
 نامی آلهرق مشبهه اعاره ایدلیدیکی و مشبهك آرتق نامی
 قطعاً ذکر ایدلیدیکی جهتهله بوکا تشبیهدن بشقه بر اسم
 ویرلمکه لزوم کوریلهرك استعاره دینلمشدر . بوندن مقصد
 دخی تشبیهده صوك درجه مبالغه درکه بوده طرفیندن بری
 ذکر ایدلممکه حاصل اولور . شو حالده بارقه حقیقت کبی
 طرفینی مذکور یالکیز ادات تشبیهی محذوف اولان بر
 تشبیه بلینغی استعاره عد ایتمکه استاد محترمه تبعیت
 ایدهمیه جکیز .

ینه تعلیم ادبیات دیورکه « بعض ذوات » بارقه حقیقت « یولنده کی ترکیبلرده مستمار منهك مستعار لهه اضافته دكل مشبه بهك مشبهه اضافته قائل اوله رق بارقه حقیقت مصادمه افكاردن چيقار سوزینی هیتیه تشبیه انواعندن عد ایدر لر . انجق تشبیهدن تشبیه چيقمامق لازم کله جکنه و حالبوکه بارقه حقیقت مصادمه افكاردن چيقار سوزی (بلوطلرک بربرینه چارپمسندن بارقه لر ظهوره کلدیکی کبی افكارك شدت تلاحقندن ده حقیقت میدانه چيقار) یولنده قاعده سنه موافق بر تشبیه قلب اولنه بیله جکنه و خصوصیه استعارات اداتی محذوف برر تشبیه مختصر درر یولو دخی تعریف اولدیغنه نظراً موضوع بحث اولان مثال ایله امثالنی استعاراتندن عد ایتمکده تردد ایتمیزه .

فکر عاجزانه بجه : اولاً : بحث یالکز بارقه حقیقت ترکیبنددر یوقسه مصادمه افكار سوزینك تمامیه وهر درلو قاعده سنه موافق اوله رق سوزینمش بر استعاره اولدیغنه کیسه تردد ایدر منر . بارقه حقیقت مصادمه

افکاردن چیقار سوزینک هیئت مجموعہ سی ایسہ تشبیہ
ایله استعارہ نك بر لوحه امتزاجیدر. شو حالده بوندن
چیقاریلان تشبیہ یالکیز بارقه حقیقت سوزینه عائد اوله مز.

ثانیاً: مثلاً

آز زمان ایجره چوق ایش ایتشدی
سایه سی اولشیدی عالمگیر
شمس عصر ایدی عصرده شمسک
ظلی مدود اولور زمانی قصیر

قطعه غراسندن دخی «عصر کونشنک سایه سی»
مدود وزمانی محدود اولدینی کبی او پادشاه عظیم الشانک
ده مدت حکومتی آز فقط سایه سی مدود و عالمگیر
ایدی. بناء علیه تمامیه شمس عصره بکزرردی» یولنده
بر تشبیہ مفصل چیقاریله بیله چکنه نظراً بونک ده استعاره دن
عدایدلسی لازم کلیر کبی کورینور .

ثالثاً استعاره نك اداتی محذوف برر تشبیہ مختصر در
یولنده تعریف اولنمسنه کوره استعاره ده مستعار لهک
ذکرینسه نصل جواز ویریله بیلیرکه «مختصر در» سوزی
مستعار لهک وجوب حذفی کوسترمکده در.

استعاره تمثیلیه

برفکری بر خیالی مناسبت و مشابهت نامه سی اولان
دیگر بر فکر و خیال ایله افاده ایلمکدرکه متابع بر
استعاره دن بشقه برشی دکلدر. مثلاً:

« بر خواب کران ایچینده یز کوردیکمز رؤیاری
حقیقت ظن ایتک غفلتنده بولنیه لم که او یان دیغمز زمان
محجوب اولورز » سوزی « حیات بر او یوقوبیدر وقوعات
وحادثات ایسه او یوقوده کوریلان رؤیالره بکزر. فانی اولان
بوشیلری باقی ودائی ظن ایدرک آلدانیه لم که حیاتمز ختامه
ایروبده عالم حقیقته داخل اولدیغمز زمان ایتدیگمز
غفاتی تخطرله محجوب اولورز » معناسنی مفید بر استعاره
متابعه در.

بو طرز مجازی به مراجعتله میدانه کتیریلان تصاویر
ادبیه اک روحلی اک مؤثر بدایع شاعرانه دن معدود
اولورسه ده ارملرنده کی مناسبت و مشابهت بعید اولان
بولنا افکار و خیالات زور ایله بر برینه تقریب و تشبیه
چالیشیلیر یعنی زور ایله بری دیکرینه آینه تجلی اولسون
دییه اوغراشیلیرسه فکرک اساساً موجود اولان لطافتی ده

(اگر وار ایسه) زائل اوله رق کلام اکلاشلمیه جق بر
 معما حاله کیرر. نظم آتی کبی طبیعی وهردرلو شرائطی
 جامع اولان استعارات متابعه ایسه نظر خیال اوکنه
 اوپله جانلی اوپله دلر بالوحه لر کتیرر که انسان ساعتلرجه
 باقسه تماشا سنه طویه مز:

مه تنها رو سما پیا
 نصف شبده کهی تیقظ ایدر
 کوره رک اول برودتی اما
 ستره ابر ایله تحفظ ایدر
 هیچ کورونمز زمان بارشده
 بشقه اقلیمه ایلیوب هجرت
 طولاشیر هم ینه ایدر عودت
 که کذر کاهنی کشایشده
 بوله جق اولسه اول کذارشده
 شب تارانه عرض ایدر طلعت
 نته کیم بر اسیر زندانه
 کلیر انوار فکر جانانه

ایشته هر جهته استعاره تمثیلیه دینلمکه لایق اولان
 شومثال بوبابده بشقه امثله ایرادنن بزنی مستغنی ایتمشدر.
 بالاده دخی برنبنده بیان ایتدی کمز وجهله استعاره

تمثیایه ده مشابہت و مناسبتک تمامیت و مکملیتنه فوق العاده دقت اولماید. زیرا استعاره ده تشبیه لفظ مفرده عائد اولدیفی حالدہ بونده مشبہله مشبہ بهه عائد خیالاتک عمومته راجعدر. ارده مناسبت و مشابہت بالاده کی مثال درجه سنده آچیق و سهل الانتقال اولمیه رق حلی صرف افکاره احتیاج کوسترن استعارات تمثیایه ایسه لغز نامنی آیرکه بونک ایچون مثال ایردینه لزوم کورمیز .

مجاز مرسل

مجاز مرسل معنای موضع اهلرینک اراده سنه مانع قرینه بولندیفی حالدہ کلماتی مشابہتدن بشقه بر مناسبتله دیگر بر معناده استعمال ایتکدن حصوله کلیر بر طور مجازیدر . بونکله استعاره بیننده کی فرق علاقہ سنک مشابہت و مشابہتک غیرى اولمسندن واستعاره ده علاقہ مشابہت تام اولدقجه هر ایستدیکمز کله بی موضوع لهنک غیرى معناده استعمال ایدہ بیلدیکمز حالدہ مجاز مرسلده بونک عکسنه اوله رق ادبا و اهل لسانک استعمالنه تبعیت وهیچ اونزسه افاده سنک فصاحت اسلوبنه و معنای مقصوده وضوح

دلالتہ استعارہ اولدیغندن زیادہ دقت مجبوریتندہ بولنقلغمزدن عبارتدر .

مشابهتک غیرى لسان عثمانیده مستعمل اولان علاقہلر شویدی نوعده اجمال ایدیله بیلیر : اولاً : عمومیت و خصوصیت که عموم افاده ایدن برکله بی معنای خصوصیده و خصوصى مفید اولان کله بی معنای عمومیده استعمال ایتکدر . .

ات لقمه سی لازمی یتشمز می سکانان
زهر اولسون اولقمه کاوله بسمانده دونان

(روحی بغدادی)

یتندہ کی ات لقمه سندن مقصد نفایس اطعمه اولدیغنه کوره بوتعبیر ذکر خصوص اراده عمومه و

وقتى خالقنک عبادتنه وباخصر ص افضل عبادات بیلدیکی جهته مخلوقاتک رفاه و سعادتتى استحصال خدمتنه حصر ایتشدیر .

عباره سنده کی مخلوقات تعبیری ایسه انسانلر معناسنی مفید اولدیغندن ذکر عموم اراده خصوصه مثال اوله بیلیر

ثانیاً جزئیت و کلیت — علاقہ سی که کلی افاده ایدن کله بی ذکر ادوب جزئی و جزئی مفید اولان کله بی ذکر ایله کلی مراد ایتکدر . نفعینک :

کل دوری عیش ایامیدر ذوق و صفا ہنکامیدر
 مصراعندہ کی کل دوری تعبیری ایکنجیسنہ و
 عالم بیلیر اول مسئلہ بی ایلہ ایضاح
 مصراعندہ کی « عالم سوزی » برنجیسنہ مثالدر .

تعلیم ادبیات دیرکہ « جزئیت ، کلیت ایلہ عمومیت ،
 خصوصیت علاقہ لرینک یکدیگر نندن بالسهولہ تفریقی ایچون
 بونلردن ایکنجیسنک جنسیت ، نوعیتلہ متحقق اولہ جغہ
 نظر ایتک کافیدر .»

ثانثاً حالت ، محلیت کہ حالی ذکر ایدوب محلی و محلی
 ذکر ایدوب حالی ارادہ ایتکدر . نفینک :

بر جام صون او ایچون برکاسہدہ اول ماہ ایچون
 مصراعندہ کی جام ایکنجیسنہ و ہر زمان قوللانمقدہ
 اولدیغمز « اویقودن قالقدم » « یکدن کلیورم » سوزلرنکی
 اویقو ویمک کلمہ لری برنجیسنہ مثال اولور .

رابعاً سببیت مسببیت کہ سببی ذکر ایلہ مسببی و مسببی
 ذکر ایلہ سببی قصد ایتکدر

مثلاً « سیف و قلم مدار انتظام عالمدر » دیسہک سیف
 و قلم کلمہ لری برنجیسنک « و سرخوشلقدن اجتناب ایت »
 دیسہک سرخوشلق ایکنجیسنک مثالی اولور .

خامساً اطلاق که معنای مطلق مفید اولان کله یی ذکر
ایله معنای مقیدی مراد ایتمکدر .

مثلاً «سوزنده ثبات ایتمین انسان دکلدور» کلامنده کی
انسان کله سی کبی که کمالات بشریه یی حائز بر انسان
دیمکدر .

سادساً آلیت که آلتی ذکر ایله آنک میدانه کتیردیکی شیء
مراد ایتمکدر .

برقلیچده ایکی به بولدی عدوی فی الحال
مصراعنده کی قلیچده سوزی کبی که ضربه ده دیمکدر
سابعاً کونیت که برشیء اسم وصفت سابقی ویا اسم وصفت
لاحقی ایله ذکر ایتمکدر .

مثلاً «بوغازیلری کور بیور میسکز؟ بر حمله ده دشمنک
قلبکانه کیدر لر» دیرز حال بوکه اونلر هنوز غازی
اولمامت لر اوله جقلردر ینه مثلاً «دشمنی تارومار ایدن
بو قانلی پالارد» دیرز حال بوکه پالار شمدی قانلی دکل
سیلنمش ، تمیزلنمشدر .

استطراد

بالاده صنایعی لفظی و معنوی اولیٰ اوزره ایکی به
 آیردیغم صروده « لفظی اولان او صنعتلردرکه التماطک
 تبدیلیله برابر زائل اولورلر » دیشدم؛ بو تعریفه واستعا-
 زدنک صرف لفظ ایله قائم صنایعدن بولمسنه نظر آ مجازی ده
 صنایع لفظیه دن عد اتمک لازم کلیرکن خیالی صنعتلر
 میاننده ذکر ایدیشم شو ایکی سببدن ایلری گمشدر:

اولاً: «حجازک الک مهم قسمی اولان استعاره تشبیهک
 برصورت بایغفسندن عبارتدر. تشبیه بیلنمدکجه استعاردنی
 لایقیله اکلایه بیلنمک قابل اوله من. تشبیه ایسه صنایع
 لفظیه میاننده ادخال ایدیله من.

ثانیاً: استعاره ده واقعا مستعارک ازاله سیله برابر
 صنعت دوچار تغیر اولور: فقط بسبتون محو اولماز. تشبیه
 انقلاب ایدر. بسبتون زائل اولمق ایچون فکر تشبیه
 احسا اولما ایدر. مثلاً « شو ارسالنه باق! نصلل هجوم
 ایدیور » سوزندن آرسالان مستعارینی قالدیرنجه کلام « شو
 آرسالنه بکزمین یکته باق! نصلل هجوم ایدیور » صورتنه

منقلب اولق لازم کلیر « شوکا باق! نصل هجوم ایدیور »
 دیرسهک سوزده فکر تشبیه قالماش اولور . بناء علیه
 یالکز مستعارک تبدیلیله صنعتده حاصل اوله جق تغیر
 قوتک وضوحه انقلابندن عبارت قالیر .

شوخالاره نظراً استعاره یی و اوکا تبعاً مجاز مرسل
 تشبیه ایله برابر مجاز عنوانی آلتنده جمع ایله صنایع خیالیله
 میانته ادخال ایتمکی مناسب کوردم .

برده کنایه الک واسع تعریفنه کوره قرینه مانعه
 اولقسزین بر افضلک معنای ماوضع لهنک غیریده استعما-
 لندن و مجاز ایسه قرینه مانعه اولسون اولسون برکلمهک
 موضوع لهی اولان معنائک غیریده قولالانلمسندن عبارت
 اولسنه نظراً کنایهکده مجاز داخلنده ذکر ایلمسی لازم
 کلیردی کبی بر اعتراض خاطر و وارد اوله بیلیر انجیق کنایه
 اکثرأ تعریض ایله مزوج بولور . حتی الک لطیف کنایه لر
 تعریض ایله مزوج بولسا نلریدر دنیاسه یا کاش اولماز .
 تعریض ایسه صنایع حسیه میانندن چیقاریله من . بوجهتدن
 کنایه یی ده رفیق غیر مفارقی اولان تعریض ایله برلشدیره رک
 صنایع حسیه مبحثنده کوسترمهکه مجبور اولدم .

۳ -- ادب کلام

ادب کلام بر معنایی کلمات مخصوصه سیه ادا اینم یوب
فکره دها زیاده نزاکت و اصالت و وسعت و یرء جک
الفاظ و تعیرات ایله بیان ایلمکدر که ایکی سورتله اولور.
برنجیسی بر خساتی بر نزاکت سزایکی دفع ایچون اختیار
اولنور. مثلاً:

فات قات دوشوب اول پری جابه

غرق اولدی کلاب اضطرابه

ییتنده ناظم مقصدینی افاده ایده جک ترلدی، گمه سنک استمدانه
نزاکت مساعده کوره مدیکندن کلاب اضطرابه غرق اولدی،
عباره سنی اوفدیرینه ترجمان ایلمشدر.

ایکنجیسی تعیر معروفیله افاده سنده ادبا و نزاکت
هیچ بر محذور اولدینی حالدده موضوع بختنه تعظیم و یا
کلامی تزین ایتمک و سوزده تکرر کبی تنافر کبی تتابع
اضافات کبی محذورلری دفع ایلمک ایچون اختیار اولنور
بر قاج مثال:

بر شب که سرای امهانی

اولمشدی او ماهک آسمانی

شیخ غالب (مراهبه سنده)

دیگر:

ظلمات چکوب سرداق غیب
سر سویلدی ماهه مهر لاریب

کنا

دیگر:

تبشیر قیاب سروش اعظم
دیدى که ایا رسول اکرم
آدین قودیلر براق یکتا
کلدی ایاغیکه عرش اعلا
محزون بیورمه لامکانی
ایله کذر عرش وآسمانی
اول مقصدکن فکان ایجاد
فرمان خدایه اولدی منقاد
هرشی اولور اصلنه شتابان
چیقدی ینه آسمانه قرآن

کنا

صنایع ادبیه ایچنده اک زیاده کنایه ایله استعاره دن
استعانه ایدن بوضعت قانون اصلتک برنجی استنادکاهیدره.
نیجه خسیس، درشت فکرلر بوانورکه ادب کلام ایله
تزیین ایدیلهرک برکسوه اصلته کیرمکله خساس-تلرینی

درشتیله ریخی استون غائب ایدر لر . ادب کلام مددکار
اقلام اولسه ایدی پت چوق برده قانون اصلتک محاسبه
فظه سی قابل اوله مزدی .

بونک صورت اجراسنه کانهجه صرف حسن طبیعتک
ید اقتدارینه تودیع ایدمش بر شی اولدیغندن اصول
وقاعده داخانه آله من هر محرر طبیعتده کی قوت وجوه
دت نسبتده اثرلری آرایشیدیر اصالت ولطافت
ایده بیلیر . بوبانده اجبار طبیعت ایسه صنایع سائرده
اولدینی کی دائم اعدم موفقیتله نتیجه بولور .

۴ - تلمیح

تلمیح باحاطه ذکر ایدلمیان بر شیء اخطار ایده جا
دیگر بر سوز سویلمکدر . تاریخندن . اساطیردن ، عادات
واخلاقندن ، ضروب امثال وحکایات مشهوردن هر
شیء تلمیح ایده بیلیر ؛ یا لکن شوراسنه دقت ایتلیرکه
سویلمان سوزله تلمیح ایدیلان شی آرسنده کی مناسبت
مکمل اولسون .

بر نیاترو کتانبنده اوغانک وفانی اوزرینه وسیتی

ووجبنجه کلیننی آلوب کنددی یانسه کوتورمک ایچون
شد رحل ایدرک کلدیکی حالده اوغلانک «دها کومولدیکی
طوپراق قورومه دن» خانمک بشقه بریسيله ازدواج ایتمش
اولدیغنی خبر المسیله بالطبع حیرت اندر حیرت ایچنده
قالمش اولان بر اختیارک کلینیه شو و محاوره سی کوزل
بر تلمیح مثالی حاویدر.

اختیار

... وفاتی خبر آلدقن صکره چوجفک ترکه سنی یازدیرم شدم
ایشته قسام دفتری سزکده حصه کز ایچنده در .

خاتم

ایسته مم بن او میرانده محتاج دکلم

اختیار

یوق حصه کز طقسان درت بیك غروشدر. مالکز دکلی؟
نیچون آلمیه جقه کز؟ یاره بی حکومه کوتوردیلر (بو صره ده
خاتم بواش یواش یناشیر ایستز کبی کورینه رک دفتری النہ آلیر)
او دفتری کورستردیک کز کبی ویورلر محتاج دکسه کز فقرايه صدقه
ایدرسکن .

بر دیگری

خاتم نیچون فقرايه صدقه ایده جک؟ اناس آلیرده یکی قوجه .
سنه کوزل کورینور .

ایشته بوصوک جمله حاتمک و فاسزلغنه تعریض ایله
برابر او یونده یوقاریدن بری تصویر ای دیلان اخلاقنده
بر تلمیح لطیفی محتویدر .

شو ایکی فقرهده تلمیح ایچون ایراد ای دیله جـک
مثالردندر :

سوزنه قدر مؤثر بر قدر تدرکه جه نك انك بیوك علامه لرندن
برخی « ظهور اسلامده سیف شریعتیه قرشی طوران متعصبین عرب
حکم بلاغته مقاومت ایده مدیله مآله شاننه ستایشخوارن ایلشدر .

• •

سوزنه قدر مقدس بر ماهیتدرکه موجودات ایچنده خالق
موجوداتدن بشقه مخلوق اولدق برشی وار ایسه اوده نوع
کلامه داخلدر .

بو فقره لرك برنجیسنده علمای تفسیر و بلاغتمدن
اولان مشهور زبحشریه و ایکنجیسنده قرآن عظیم
الشانه تلمیح ای دلشدر .

• — تدریج

تدریج، هابط و یا صاعد اولسنه کوره، صره سیله
برینك قوت و شدتی دیگرندن زائد و یا ناقص اولق اوزره،

بر طاقم افکار و خیالات و حسیاتک یکدیگر یعنی تعقیب
ایلمسیدر.

تدریج صاعده مثال :

بهار ایامی بو که نه جهانک صبح صفای نوجوانیسیدر. بهار
ایریشینجه طو پراغک هر طرفی سراپا طراوت کسینه رک (یعنی الارض
بعد موتها) سری آشکار اولور او قوجه قوجه آغاچار محشره
تصادف ایتمش عظام کبی یکیدن جان بولنه باشلار بر حالده که
طراوتلرینه دقت اولنسه وجودلرینه سران یسن حیاتی کورمک
قابلدر بر حالده که ائک ادناسنده کی نشو و نمیه بتسنه هانک هر
ذره سنده بر روح تجلی ایدیور ظن اولور بر حالده که صحرانک
هر طرفنه تجسم ایتمش ذوقی روحانی بلکه روح بولمش صفای
جهانی دنیلسه مبالغه ایدلماش اولور.

تدریج هابطه مثال :

بین ایتم شاهدم لسان حال
فرق نیک و بد بنجه سنسز محال
بو وسعتیله برابر شو صحرا
بکا سنسز تنک اولور دیسه م احرا
ظلمتده قالسه م عکسک کوزمده نور
هر نه غائب ایسه م سنده بولنور
هجره محارده مایوس و ملیل
غائب اولسه م بکا خیالک دلیل

نغم و سروری حس ایتدیکم سندن
 سنمز وجودم طوبراقدن بر بدن
 اینی بی یلسدیرن رفا فتکدر
 کوتوبی فرق ایتدیرن فرقتکدر
 ولی نعمت صاحب سنسک
 عیالم معشوقم محب سنسک

بو، شادہ ایکی تدریج ہابطل وار برنجیسی : اولاً قوۃ
 میزہمی سکرہ کوزینک نوری سکرہ دلیلی اولدیفنی
 سویابوزکہ بو بر تدریجہدر . ایکنجیسی : ولی نصتی ،
 صاحبی . عالی ، معشوقی ، شہی اولدیفنی سویابوزکہ بودہ
 بر تدریج ہابطلدر .

۶ — تضاد و مقابلہ

بینارندہ تضاد و تقابل اولان فکر لڑک کلمہ لڑک بر عبارتہ دہ
 جمع ایدلسندن عبارتدرکہ نامہ صنعت طباقی دخی دنیاور .
 حضرت فاتحہ خطابا نظم ایدی لان آتیسدہ کی بیت عالیدہ
 اولدیفنی کبی .

مدحکہ شاعرانہ الہاملر کرکدر
 تعریفی یردہ بیتیز عرشہ چیقان کبارک
 جناب رسالتآب اقدیمرک معراجی تشریف ہایوانرندہ

جبریل امینک من طرف اه دعوته مأمور اوله رق نزد
نبوی به کلوب کیتدیکنی شیخ غالب مرحوم ، بشقه بر
یردهده بالمناسبه کوردیکمز شو تضاد علوی ایله نه کوزل
تصویر ایدر .

اینجه زمینه آسماندن
صان عرشه چیقاردی خاکداندن

تضاد اصحاب مطالعه اوزرنده اك زیاده حسن تأثیر
حاصل ایدن صنایع ادبیه دن ایسه ده بالاده کی مثالرده
اولدینی کی یکی و اچیق بولنملی و برفکر و اهمیت مخصوصه به
مبتنی اولمایدر که نظر تقدیری جاب ایده بیلسون ؛ یوقسه
سیاه ، بیاض - صحیح ، مریض کی تقابلی نظر دفته
چارپیه جق و چارپسه ده سیله تکدیر کی چارپه جق خاییده
وزور کی تضاد لرك ادبیاتجه اصلا اهمیت اوله منز .

مثلا :

نه سیاه ایلش بو ناصیه نی
صاچی بم بیاض ایدن بختم

ویا « انسان ایچون اصل بیوکلك کندی نظر نده
کندینی کوچواته بیلمکده در » بیت و جمله سنده و « باشک

کوکله ایرسهده ایاغکی یردن کسهامکه چالاش» ضرب مثاندو
اولان تضادلر بر مجموععهده تصادف ایتدیکم :
سیاهیء شب هجران ایچندهدر حالا
صبح وصالی امید ایدر طورر کوکلر

و

بر زمان خندان اولان کوکلر وصال یار ایله
شمدی کرباندر بلای فرقت دلدار ایله
بیتلرینک حاوی اولدینی تضادلره قابل قیاسمیدر؟
ینه مثلا « انسانک بیامدیکی شیلر او قدر چوقدرکه
بونلر بری بری اوزرینه قونیلر جق اولسه سایه
یتشیر « دینه افادنک ساده لکیله برابر بو سوزک
اساساً بر حکمتی شایان دقت بر حقیقتی حاوی اولدینی
هرکس تسلیم ایدر . بونی برده صنعت طباق ایله تزیین
ایدر سه ک خالک بک مرحومک لساندن شو جمله صادر
اولورکه هر او قویانک هر ایشیدنک تقدیر و تحسیننی جاب
ایلر : « انسان هر بیامدیکنی ایاغنک آنته آله باشی
کوکله ایرر . »

برده فرضاً « بر زمان وصال یار ایله بختیار ایکن
شمدی بلای فرقته دوشدم » دسه ک بوسوز اساساً

حاجب نظر ایده‌جک بر مزیقی بر اسافتی حائز بولنده یغندن

بر زمان خندان اولان کوکلم وصال یار ایله

شمدی کریاندر بلای فرقت دلدار ایله

صورتنده ایکی تضادی حاوی اوله‌رق نظم ایتمدیگمز

خلاده ذوق آشنا اولانلرک تقدیرینی جالب اوله‌منز .

عقبه بن نافعک مشهور اولان « السهی شاهد مسک !

پیشگاه عزیزیمه شو عثمان تصادف ایتمه‌یدی اسم جلالیکی

دها ایلمی یه کوتوریردم » سوزینی تقدیراً بر ادبیزک

سویلدیکی شو : « اشاغیدن یوقاری یه ایدی لان بو خطاب

یوقاریدن آشاغی یه اینغ خطا بلر قدر علوی ایدی » کلام

عالیسنی ده بو بجه ختمه اوله‌رقی ایراد ایله کتابجیزی تزیین

ایتمه دن کچه مدک .

بحث — ۳

صنایع فکریه

صنایع فکریه، اوصنعتلردر که حس و خیالک معاوتنه

یک‌ده محتاج اولقمسزین یالکیز افاده‌نک طرز استعمالیه

فکره دها زیاده نظر ربا بر صورت ویرر باشایجه‌لری

شونلر در: حسن تعلیل، سؤال مقدره جواب، ارخای
عنان، سکوت بلوغ، تجاهل عارف.

۱ — حسن تعلیل

حسن تعلیل، بر خصوص ایچون حقیقی اولماق
اوزره برعات مناسبه و لطیفه ایراد ایلمکدر « حقیقی
اولماق اوزره » شرطی تعریفه ادخاله مجبوریت وارد
زیرا عات حقیقی اولورسه بر توجیه عایدن عبارت
قالهجنی جهته صنایع ادیبه دن معدود اولدمن.

بوصنعی بمض ادبا حاوی اولدینی علتک قطعی وظنی
اولسنه کوره ایکی آیری یورسه ده بزجه بوکامل کوریلدمن
مسئله غیر حقیقی و لطیف بر توجیه وجودنددر ایست
قطعی اولسون ایستر ظنی بولسون. مثال:

نظر ماضیه مصروف اولق لازم کلسه یدی صانع حکیم
آلت باصره بی آرقده یازادیر ایدی.

فکرک ماضیه انصراف ایتماسنه آلت باصره نیک
آرقده یازادماش اولسی حقیقه عات اولدیلیرمی ؟
اولدمن،

فقط محرر مدعاسنی - نظر کله سنک مساعده سندن ده

استفاده ایدرک - لطیف بر صورتده تعلیل ایدیور .

حسن تعلیل هر زمان بویله فیکری اولمز بعضاً حسی،

خیالی ده اوله بیلیر بر قاج مثال :

کورملیدنک هواده دریاده نه قیامتله قویوردی کورملیدنک
آلمزده او قوجه قوروت قاصیرغیه طوتلش بر کاغد پارچه سی
کپی فصل شدله نه قدر سرعتله اوچوب کیدیوردی مکر بز
اوقرانلک ایچنده ایکن اوستیزی غایت نورانی بر مهتاب احاطه
ایدرمش کویا کمینک دیرکی طوقندی ده بلوطک بر طرفنی باره لدی
مهتاب روتقیله سلطنتیله کورنمکه باشلادی .

بیک اوچیوز آلتی ... اوت بوندن التی بیل اول

شو وقعه کچدی . بو کون خاطرمده در او کوزل

او مانی کوزلرک اشک حزین و معصومی

کونش پناه ایدرک بر سحاب مغمومی

بهاره غمزله ایتمکده ، بر سرین رحمت

کسیک کسیک دوکیلوب هر طرفده بر رقت

کولومسه مکده ایدی ، صانکه آسمانده او کون

قیزک اوحالی ایچون کاشاته هپ کوسکون

فقط او بیکسه ممنون کورونمک ایستیه رک

هم اغلامق یوزی اظهار ایدردی هم کولمک .

توفیق قدرت بک

نفعینک ادرنه وصفیله باش-ایان قصیده سنک شو
 کریزکا هنده دخی تج-اهل عارف صنعتی ایله مزوج لطیف
 یر حسن تعالیل واردر.

دائما بویله مفرحی بو جای دلکشا
 هر زمان آب و هوای بویله روح افزا میدر
 بوقسه شمعی ایلین آب و هواسن تربیت
 آفتاب دولت شاه جهان آرا میدر

۲ — سؤال مقدره جواب

سؤال مقدره جواب، بر مدعیان در میان ایتمه دن اول
 آنک حقنده ایراد ایدیله بیله جک اعتراضاتی بالتمفرس جرح
 ایتمکدرکه پک مؤثر بر صنعتدر هله مباحثاتده پک زیاده
 تأثیری کوریلورزیرا بوضورتله خصمک استعمال ایده جکی
 سلاح دها الله آلمه دن دوشورلمش اولور .

غیر مطبوع بر مکتوبده تصادف ایتمدیکم شو فقراتده
 اولدینی کبی :

بلکه بوسوزلر مه اعتراض ایدر سکرز؛ « (...) افندی ذکی، بحاس
 آرا، خلوق برذاتدر؛ بویله ذم ایدلاکه مستحق دکلدر. » دیر سکرز.
 یونلرک هپسی طوغربدر. بنده کندیسنک مداحی اولوردم، آم
 اکر مؤلفلکه هوس ایتمه بیدی. غایت کوزل سوز س. ویلر

انسان ساعتله مجاسنده بوانسه آیرلمنی ایستمز اخلاقی تربیه سی ده هرکسه نمونه امتثال اولغه لایقدر بو مزیتلری نه قدر مدح اولسه آز کوریلور فقط بر مؤلف اولمق اوزره اورته یه آیلیر، درجه سندن زیاده بوکسنامه ایستیرسه ایسته او زمان تحمل ایدیه من مؤلف، محرر اولمق بشقه ذکی مجلس آرا خلوق اولمق ینه بشقه شیدر .

۳ - ارخای عنان

ارخای عنان ، متعافياً مخالفک علمینده بر نتیجه استحصال ایتمک اوزره آنک مدعاینی موقته تسلیم ایتمکدیرکه بالخاصه مباحثانده حسن استعمال ایدینیرسه پک مؤثر دوشر زیرا بو حالده خصم کندنی سلاحیه جرح ایدلمش اولور شو مثالده اولدینی کبی :

اوت! بر قصوری، بیوک بر قصوری وار ایدی که معلمه قارش حرمت ، اطاعت ایتمز اسخفاف ایلردی؛ بو حالی حقیقه شایان تعیب ایدی. اویله ذکی، مقتدر بر کجک بو نقصان اخلاقی کورنلر تأسف ایدرلردی. فقط نیچون بویله یایاردی بیلمیریسکز؟ چونکه اومعالندن دها عالم ایدی؛ چونکه اکا اوکرندیکی شیلر آندن اوکرندیکی شیلردن زیاده ایدی. چونکه حقیقتمده معلم کندیمی معلم معلمی ایدی.

۴ - سکوت بلیغ

حقیقتمده پک زیاده اهمیت ویردیکی بر نقطه یی ، محررک

غریب برکله یی قوللانمقده کی معذرتی ایضاح ایچون
 لزومندن زیاده سوز سویلدیکی حالدده اصل مقصدنده برایکی
 سوزله اکتفا ایدرک سکوت ایلمشدر معافیله مکتوبی کیم
 اوقوسه در حال او مقصدی اکلامقده هیچ کوچلک چکمز.

برده ندیمک شو پارلاق منظومه سنه باقم:

اوظفل نازی کوردم روینه خورشید اثر ایتمش
 خبرداری اولما مشدم صکره بیلم نیلمش نیتمش
 مکر ظالم قاچوب تنهجه سعد آباده دک کیتمش
 تماشا ایلمش آلاینی شوکتلی خنکارک

منظومه نیک خلاصه مالی «پادشاهک آلاینی سیر ایتمه
 کیتمش اوصردده یوزینه کونش تأثیر ایتمش» دن عبارت
 کبی کورینور حالوکه حقیقته شاعرک مقصدی جمال
 پادشاهی نی خورشیده تشبیه ایله سودیکنک یوزنده کور-
 دیکی تغیراتی آنک تأثیراتنه عطف ایتمکدر. اگر بو
 تشبیهی طوغریدن طوغری یه سویلمش اولسیدی پک
 متبذل برسوز اولوردی. بوضعتته مراجعتله کلامه نه قدر
 رونق ویردیکی ایسه محتاج ایضاح کورلمز.

۵ — تجاهل عارف

تجاهل عارف ، برسوزك ، انكته ، قائلی حقیقت
حاله واقف دكلكش كبی سویلنمسیدر .

مثلا ندیم چامایجه كوشككنك وصفیه باشملا دینی
بر قصیده سته

ای عالم مشالك . سیاح هوشیاری
هیچ قصر صورتنده كوردکی نو بهاری

بیتیه ابتدار ایدر حالبوکه نو بهاری ولو عالم مثاله
اولسون قصر صورتنده كورمش کیمسه بولنمیه جغنی
ندیم هر کسدن اعلا بیایردی .

ندا بختنده ایراد ایتدی کمز شو بیتلردخی تجاهل عارف
مثاللر ننددر .

باق ستانبولك شو سفد آباد نو بنیاننه
آدمك جانلر قانار آب وهواسی چانه
ای صبا كوردکی مثن بونجه ییلدر عالمك
پشت و پا اورمقدمه سك ایراننه تورانه
ای ذلك انصاف ! ای مهرجهان آرا امان !
بر نظیری وار ایسه سویلك قونلسون یانه

دیگر :

بر نہانیجہ تبسم دہمی صیغماز جانا
سویلہ باہ دھنک تا اوقدر تنگمیدر

مزیم

تجاہل عارفک اک کوزل بر مثالی دہ شو فقرہ دہ
کوریلور :

اون اوچنجی لووینک وکلاسندن مشہور قاردینال
ریشایو، نزد حکمداریدہ احراز مراتب ایلہ، رقبی دوق
دوپرنونی نظر التفاتدن دوشورمکہ باشلادیغی صرہ لردہ،
برکون لوور سراینک نردبانندن چیقارکن، اینمکدہ اولان
دوق دو پرنونہ تصادف ایدرک « نہ وار؟ نہ یوق؟ »
سؤالی اراد ایدر . اونہ کی بالبداهہ « نہ اولسون؟ سز
چیقیورسگیز بن اینیورم » سوزیلہ مقابلہ اپلر.

بر تلمیح لطیفی دخی شامل اولان بوجواب تجاہل
عارفک اک عارفانہ لرندن عد اولنسه شایاندر .

بو صنعت یالکز قایرسہ حسن تاثیردہ بک اوقدر
تأمین موفقیت ایدہ من تلمیح کبی تعریض کبی صنایع
ادبیہ دن بریسیلہ اتحاد ایتلایدر کہ تمامیلہ جذب قلوب
ایدہ بیلسون .

تجاهل عارفك غایت لطیف ومؤثر فقط بشقہ درلو
برمثنائی ده اكرم بك افندیك شو منظومه لرندہ كوری رز .

اول ذاته تحسرله صاندم كه زمان اغلار
اومدم كه یوزی صبحك برنك حزین باغلار
باقدم كه كونش طوغمش یرخنده بتون طاغلار
بللار اوتر شادان پر نشئه صولر جاغلار
دوران ینه اول دوران عالم ینه اول عالم

صنایع ادبیه نك استعمالی

صنایع ادبیاتك روحیدر دیمشك اوت ! اوپله در .
فقط حسن استعمال ایدلك شرطیله ... اكر طبیعی
اولنر سه حصولی امید ایدیلان قوت و شدت نسبتنده
فكر و افاده یه ضعف و مسكنت ویرر

صنایع ادبیه برشاعر مزك فضولی ایچون سویلدیکی

ایتمز اثرنده فكر صنعت

صنعت اولور آنده بی صناعت

بیتنه ماصدق صورتده کلفتسز اوله رق موضوع

بحشك طبیعتندن ظهور ایتملی وشاعر ویا ادیب آتی صید

ایچون نك وپو ایلماملیدر .

ثمره کلفت اولان صنایع نه قدر مهارتله تصنیع

ایدیلیرسه ایدلسون یاپه چیچکلر کی درحال نظره ماهیتمای عجز ومسکنت اولمقدن قورتیله من زاده طبیعت وازاده کلفه صناعت اولانلری ایسه زینت کلزار اولان خودرو چیچکلر کی تبسمنثار غرور و لطافت اولور .
 کندی کندینه ظهور ایدن صنایعی حسن اداده شاعرک مهارتی ازهارچنزاری تربیده برباغبانک خدمتته شبهدرکه چیچکلری طبیعت حاصل ایدر باغبان انجقانی یتشدرمک ایچون طبیعتیه معاونت ویتشدکن صکره انتظام و تربیتی استحصاله همت ایلر یاپه چیچکلر ایله باغچه سنی ترین ایتمکی اصلا دوشونمز .

مثلا بر ادبمز یازدینی بر حکایه یه بهارک توصیفیله باشلا یه رق کلاره غنچه لره غبطه رسان اوله جق صورتده ازهار بدایع ادبیه یی اتک اتک اطرافنه صاحبقله مشغول ایکن کویا ارباب مطالعایی سوزی اوزاتمقله تعجیز ایتدیکنه قائل اولورده بز غالباً صدردن چیقمدق مرادمن چام ایجه نک تعریفنه اوصاف بهاردن برکریزگاه بولمق ایدی فقط یارک موعده تلاقینسی ارارکن یولده چیچک طوبلامقدن کندینی آلامیان هواداران محبت کی

پیشگاه تصویره راست کلان بر قاج تازه خیالی چیکنیوب
 کچمکه کوکلز قائل اولدی تعجیز ایتدکسه عفو نیاز
 اینلرز « دیر » .

ایشته شاعر فرضا تشبیه صنعتته مراجعت ایتک
 ایتدیکی زمان بویله طبیعی بویله خود رو بدایع بولوب
 سوبلیه بیاملیدرکه او قویانلری تسخیر ایتسون .

ادبیاتی، کلامی تریندن عبارت بر معرفت اولمق اوزره
 تلتی ایدنلر، او بیچاره شارلاتانلردرکه بوفکرله یازدقلری
 اوراتی تسوید ایچون تلف ایدیلان زمانه آجینر . زیرا
 او قونمغه و دکلنمکه لایق اصل او محررلرک او خطیلرک
 سوزلریدرکه کلامی یالکز تبیین معانی و معانی بی انجق
 ترین حقایق و فضائل مقصدیله زیب دهان جواهر فشان
 ایدرلر ؛ صنایع ادبیه ایسه بویله سوزلری - ترین ایچون
 ملائکه الهام طرفندن ترتیب و احضار ایدیلرک ذهنه
 القا اولنور .

صنایعک انتخابی ده مهم بر مسئله در . هر صنعتک کندینه
 مخصوص بر موقعی بولنورکه اصل شاعرک مهارتی بونی
 تعینده کوریلور . وقعنده اولیمان صنعت ایلمک نظرده
 جلب حیرت ایتسه ده ادامه تاثیر ولذت ایده مز .

نیجه سوزلر بولنورکه او قودینگیز زمان فیکرکز
 اوبلاغت ولطافته حیران اولور فقط قلیبکز برشی طویمز
 اثری الکزدن براقدینگیز وقت هنوز او قومهدن اولیکی
 حالکزدن برفرقیکز بولنمز .

وقتیله مهمجه بر اثری او قومق اوزره ارباب تنقید
 وتمیزدن بر محبمه اغاره ایتمشیدم کتابی اعاده ایتدیکی زمان
 قابی اوزرنده شو عباره بی محرر کوردم :

« او قومامشدم او قومد ینه او قومامش کبی یم »

ایشته نتیجه سی اصحاب اقتدار نظرنده بویله بره مطالعه
 حصولندن عبارت قاله جق بر اثری یازمامق یازمقدن البته
 اولاد کلیدر؟

افاده ساده فیکرنده وضوح وسلامت؛ حسنده حقیقت
 وطبیعت اولان هر محرر ایچون آچیق بر شاهراه موفقیت
 اولدینندن فاطر خلقت کندینی قدرت بلاغتله تزین
 ایتماش اولان محرر لر بیهوده اختیار کلفت وزحمتله
 اظهار صنعت ایتمه که جبر طبیعت ایلماملیدر لر ، زیرا بو
 بر موهبه قدرتدرکه اکا یالکز احسان مخصوص خدایه
 مظهر اولانلر مالکدر ، سعی وغیرتله تزین وتوسیع

اولنه بیلیرسه ده اکتساب ایدیله من . قدرت بلاغت
 موهبه سنه من طرف اه نائل بولنانلر ایسه بو استعداد
 مخصوصی تزید و توسیع و تنظیمه چالشمیلدر . بر ترلا
 نه مرتبه همت اولنسه مستعد اولدیغی درجه نشو ونمای
 اکتساب ایدیه من . مع مافیة منبت بر تارلاده دست وقوف
 وغیرتله تربیه ایدلمزسه مطموری اولان استعداد انباتی
 لایقیله اظهار ایدیه من شو حالده ادبیات ایله اشتغال اتمک
 ایستیان نورسیدکان ایچون دائمًا پیش نظر اعتناده
 طوتیله جق جهت شو اوچ شیدن عبارتدرکه فرانسرجه
 بر ادبیات کتابندن نقل ایدیوروز .

- ۱ کندی استعدادینی لایقیله تدقیق و تعیین اتمک .
- ۲ طبیعتیه اتباع ایلمک ۳ موهوبات و مکسوباتی اجبار
 طبیعت اتمکسزین ، تزین و تنویره چالشمق .

— صوك —

(عثمانلی ادبیاتی)

« بر اثر ك كه صانعی انسان اوله ، ممكنمیدر كه آنده نقصان اولمیه »

صواب	خطا	سطر	صفیقه
زهدی	ذهدی	۱۶	۲
اجراآت	اجرات	۱	۴
مثلا: اغاج ایله میوه آره سنده کی مناسبت اغاج و میوه کله لری	مثلا: اغاج ایله میوه کله لری	۱۰	۷
عاجزانه مبدن	عاجز انمدن	۸	۱۰
اختلاف	اختلات	۷	۱۴
اتخال	اتخال	۲	۱۷
ینه عجبا قاچ جهان خراب اولمش	ینه عجبا قاچ جهان خراب اولمش	۵	۱۹
حسیس	حسیس	۸	۲۴
اکلاشیلاماقله برابر	اکلاشیله مامقوله برابر	۵	۲۷
تحفه	تحفه	۹	۲۹
سررشته رازنهانی	سررشته زار نهانی	۱۳	۳۰
ایدیله رك	ایله رك	۱۰	۳۵
تفاقر بختنه عائد	تفاقر بخته عائد	۶	۳۸
خندان	خندان	۶	۳۹
وضوح	وضوع	۴	۴۲
مؤکل بر جسم	مؤکل بر جسم	۱۸	۴۸
تصور ایلر سه	تصویر ایلر ایسه	۴	۴۸
طرح اقامت ایتمش	طرح قامت ایتمش	۸	۵۱
بو قدر انجق اولور فیض عمیم	بو قدر اولور انجق اولور فیض عمیم	۱۵	۵۶
شاد وفرحان	شاد وفرخان	۱۵	۵۶
اختصار	احتصار	۱۵	۶۱
برق جهان	برق جهان	۶	۶۲
گرد سیه ده	گرد سیه ده	۵	۶۹
سبب	سیب	۷	۷۶

(عثمانلی ادبیاتی)

صواب	خطا	سطر	صفیحه
اطلاقنه	اطلافته	۱۶	۷۸
ایدهمدیکی	ایدهمکینی	۳	۸۰
افهام و تبینه	افهام و بینه	۲	۸۱
بونی آو اتلری	بونی آوز اتلری	۱۷	۸۴
ایرادینه	ایراینه	۱۵	۸۶
حقارته آپانسز	حقارت آپانسز	۱۴	۱۰۳
عاجز براقه جق	عاجز براجق	۱۵	۱۰۹
یؤتیه من یشاء	یوتیه من یشاء	۲	۱۲۶
اول زلفی سمنسا	اول زلف سمنسا	۱	۱۲۷
وشبه استقاقه مثال اولان شو	وشو	۱۱	۱۳۳
مفهوم مخالفنی	مفهوم مخالفتی	۹	۱۶۹
ماشالله بک ذکیسکز	ماشالله بکی ذکیسکز	۷	۱۷۰
برر تیرتیز تعریض	برر تیغ تیر تعریض	۱	۱۷۱
نضارت وایه سی	نظارت وایه سی	۲۱	۱۸۳
شبخون ایدرک	شبخدن ایدرک	۱۴	۱۹۱
برفرقه عثمانلینک	برفرق عثمانلینک	۱	۱۹۳
قرینه مانعه بولنق اوزره	قرینه مانعه اولسون اولسون	۱۰	۲۱۰
حالت بک مرحوم	خالده بک مرحوم	۱۴	۲۱۹
اومعلمندن دها	اومعالمندن دها	۱۷	۲۲۴
اکا اوکرتدیکی	اکا اوکرتدیکی	۱۷	۲۲۴

بونلردن بشقه برچوق ترتیب سهویاتی دها وارسه ده سیاق
وسباق ایله ا کلاشیه بیله جک شیلردن اولدقلریچون تصحیح لرینه لزوم
کوزولدی .

